

**ÕNGERIDVA
JA KAHVAGA**

Kalapüügi
eeskirjad

H. ALEKÖRS jt.

UISUTAMINE

364 lk., hind rbl. 1.31

Raamatus kirjeldatakse uiskude kasutamist kaugemas ja lähemas minevikus, teed, mille uisutamine läbi käis, enne kui sellest sai kaasaegne spordiala. Käsitletakse uisuspordi arengut maailmas, revolutsiooni-eelsel Venemaal ja NSV Liidus, kodanlikus Eestis ja ENSV-s. Turvustatakse kiir- ja iluuisutajate esinemist maailma- ja Euroopa meistrivõistlustel ning taliolümpiamängudel.

Teos on varustatud statistiliste andmetega ja rikkalikult illustreeritud.

K. ARUSOO jt.

UJUMINE

476 lk., hind rbl. 1.61

Raamat annab ülevaate sellest, kuidas ujumine arenes raketiduslikust alast kaasaja üheks populaarsemaks spordialaks. Autorid kirjeldavad ujumise evolutsiooni olümpiamängude taustal ja tutvustavad silmapaistvaid veesportlasi. Raamat on illustreeritud rohkete fotodega.

E. KREE

TENNIS

412 lk., hind rbl. 1.25

Tennis on Eestis viimaste aastate jooksul levinud laia laadisesse töötajate massidesse. Seoses tenniselaia levikuga omab suurt tähtsust tennisistide spordimeisterlikkuse tõstmine ja tenniselaia õpetamise küsimus.

Evald Kree raamat «Tennis» annab põhjaliku ülevaate tenniselaia tehnikast, taktikast ja treeningust, olles seega abiks nii algajale kui edasijõudnud mängijale kui ka instruktoreile ning treeneritele.

Raamat annab ka väärtuslikke näpunäiteid kehakultuurikollektiividele uute tenniselaia rajamiseks.

A. LANNUS

PÕHIVÕIMLEMISE HARJUTUSVARA

312 lk., hind 30 kop.

Nõukogude kodanikele on loodud head tingimused tööks, puhkuseks ja spordi harrastamiseks.

Võimlemine on tähtsam kehalise kasvatuse vahend, hõlmates miljoneid inimesi.

Võimlemine aitab säilitada nooruslikku värskust, painduvust ja liikuvust. Võimlemiseks vajalikke juhiseid leiab raamatust «Põhivõimlemise harjutusvara».

VABARIIKLIK RAAMATUKAUBASTU

A-27905,

EESTI NSV SPORDIÜHINGUTE JA -ORGANISATSIOONIDE LIIDU
KALASPORDIFÖDERATSIOON
VSÜ „KALEV“ TALLINNA KALASPORDIKLUBI

Õngeridva ja kahvaga

KALASPORDI
JUHENDMATERJALE

KIRJASTUS „VALGUS“
TALLINN, 1966

SISUKORD

KUI ARMASTAD KALASPORTI, SIIS KAITSE JA KASVATA KALA!

E. MARTINSON. Alustatud töö jätkugu . . .	3
D. TOIM. Ilma distsipliinita siiski läbi ei saa	11

KALAKASVATUSAASTA TEGUDE KROONIKA

K. KUUSK. Ikkagi sammu võrra edasi! . . .	13
E. RIIMAK. Enamik seksioone lööb kaasa . . .	15
A. IVASK. Probleeme on palju	18
L. KURG ja A. PIIR. Tähelepanekuid haugimaimude järelkasvatamisest	22
L. KURG. 16 000 hõbekokre Tallinna ümbruse järvedesse	24
V. PEPIK. Kaasvastutusest	26

PÄRAST TOOTMISTÖÖD

T. KALMUS. Spordist kalaspordis	29
L. TAMM. Tehkem matk kalavetele	32
L. SOONPÄÄ. Kummal on õigus?	35
Ü. TOOTSEN. Mis sina, maamees, merest tead?	38
E. RIIMAK. Rändkarikas jällegi viljandlastele	42
R. SALUKIVI. Kohtumiselt «Kalev» — «Daugava»	44
J. KRUSEL. Lõhest ja lõhepüügist Pirita jões	46
H. HANSEN. Kilde konverentsilt	50

VEIDI KASULIKKU NÕUANNET

Ü. TOOTSEN. Kuhu ja kuidas teha kunstlikke koelmuid	53
R. KIRDE. Valmistame ise endale õngeridva	57
K. LUIK. Kas te kalapüügivahendeid hooldate?	60
K. LUIK. Kuidas prepareerida kalapead	64
Pisitarkusi igapähele	67
A. PIIR. Ilukalad akvaariumis ja aiabasseinis	70

JUTUPAUN

R. SIRGE. Jäähall	73
R. VAIDLO. Isahunt Kasaril	79
Tühi jutt, et õngemehel tarkust tarvis pole	84
V. KAPP. Saarmad	86
V. KAPP. Kuusk ja kirves	89
A. IVASK. Taivaskualõ	92

PAJATUSI VETERANIDEST

R. KULD. Sõnake Rein Kirdest ja ta elukaaslasest	93
--	----

SEDA PEAB TEADMA IGA KALASPORTLANE

Reguleerivaid määrusi, eeskirju ja juhendeid	97
--	----

С УДОЧКОЙ И САЧКОМ
Руководящие материалы по ловле рыбы
На эстонском языке
Оформление Х. Хийбуса
Издательство «Валгус»
Таллин, Пярнуское шоссе, 10

Kaane kujundanud H. Hiibus
Toimetajad A. Kuusk. A. Mäting
Kunstiline toimetaja H. Keigo
Tehniline toimetaja A. Plaks
Korrektorid M. Maksing ja M. Pohlak

Ladumisele antud 24. I 1966. Trükkimisele antud 28. VI 1966. Paber 70×108, 1/16.
Trükipoognaid 7. Tingtrükipoognaid 9,8. Arvestuspooignaid 9,63.
Tiraaž 10 000. MB-05558. Tellimise nr. 259.

Trükikoda «Ühiselu», Tallinn, Pikk 40/42.

Hind 30 kop.

KUI ARMASTAD KALASPORTI, SIIS KAITSE JA KASVATA KALA

E. MARTINSON,
*Sisevete Kalamajanduse Valitsuse
jubataja*

ALUSTATUD TÖÖ JÄTKUGU

Kalakasvatusaasta on möödas. Mida ühes või teises kalaspordiorganisatsioonis jõuti kalakasvatases ära teha, eks seda näita hiljem Kalaspordiföderatsiooni preisiidiumis tehtud kokkuvõtted. Ühte aga võime ette öelda, et kalakasvatusaasta vilgas tegevus ja selgitav sõna aitasid võita palju uusi kalaspordihuvilisi kalakasvatustööle. Ja see ongi peamine, sest ilma massilise osavõtuta ei anna ükski kalakasvatustlik üritus loodetud tulemusi.

Käesolev kirjutis on täienduseks viimases bülletäänis («Kalavete kaitsele») ilmunud artiklile «Iga kalasportlane kala kasvatama!» ja mõeldud suunavaks teeviidaksmullu alustatud töö jätkamisel.

Endastmõistetavalt jäävad ka tänava aktuaalseks ülesanded, millest oli juttu eespool mainitud kirjutises, nagu kalamarja võtmine ja inkubeerimine, inkubeeritud kalamaimude laskmine veekogudesse, võitlus veekogude ummuksisse jäämise vastu, kalamaimude päästmine kuivavatest luhaveekogudest, võitlus röövpüüdjate vastu jne. Seekord aga võtame keskseks teemaks võitluse veekogude reostamise vastu, mis teatavasti jäi eelmisest kirjutisest välja.

Arvatavasti kõik teavad, et kehtivad kalapiügieeskirjad ei luba juhtida kalamajanduslikesse veekogudesse roiskvett, leotada neis veekogudes lina ega visata vette, veekogu kaldale või jääkatele oksid, saepuru, laaste ja igasugust muud prahti ning jäätmeid. Kuid nagu me teame, selliseid väärnähtusi siiski veel esineb. Eriti ohtlikud on kalavarudele tööstusettevõtete puhastamata või halvasti puhastatud heitveed. Kahju tekitavad kaladele mitte üksnes mürgiseid kemikaale sisaldavad heitveed, vaid ka piiritus- ja tärkliisvabrikute, võitööstuste ja teiste toiduainetetööstuse ettevõtete orgaanilistest ainetest rikkad veed, sest nende ainete lagunemine kutsub veekogus esile lahustunud hapniku defitsiidi. Hapnikuhulgast vees aga olenevad kalade elamisvõimalused. Näiteks paljudel kaladel muutub hingamine raskeks juba siis, kui lahustunud hapniku hulk langeb alla 4—4,5 milli-

grammi ühe liitri vee kohta, hinnalistel külmalembelistel kaladel (löhe, forell, siig jt.) isegi 6—7 mg/l hapnikusisaldusega vees. Siinjuures ei tohi me unustada, et ainult normaalsete hingamistingimuste juures saab kala jõudsasti kasvada ja areneda. Kui veekogusse satub orgaanilisi aineid suurtes kogustes, võib see põhjustada isegi ummuksisse jäämist. Just selle tagajärjel hukkusidki 1959/60. aasta talvel kõik Loobu jõe kalad ja vähid, et Rakvere Tärklis- ja Siirupikombinaadi Kadriina tsehh laskis jõkke puhastamata heitveed.

Et vältida veekogude reostamist, on tööstusettevõtted kohustatud ehitama heitvete puhastamiseks vastavad seadmed. Paraku puuduvad need veel paljudel tööstusettevõtetel, või kui ongi, siis nende puhastusvõime ei vasta ettenähtud nõuetele. (Nõuded, mis puhastusseadmete suhtes kehtivad, toome ära käesoleva kirjutise lõpus.) Siinkohal olgu öeldud, et proovid heitvete puhastusastme kindlaksmääramiseks võetakse pärast heitvete segunemist veekogu veega ja proovide võtmisel peab tingimata kohal olema ka tööstusettevõtte juhtkonna esindaja. Vastasel korral võivad süüdistusajad veekogude reostamise kohta tühja joosta.

Sageli juhtub, et ka nõuetekohaselt ehitatud puhastusseadmetest läbikäinud veed reostavad looduslikke veekogusid. Sellistel juhtudel on ilmselt tegemist puhastusseadmete hooletu ekspluateerimisega. Kuidas seda kindlaks teha, selleks pole vaja erilisi teadmisi. Piisab tähelepanelikust pilgustki. Näiteks kontrolliti 1965. a. suvel Paide tööstus- ja kommunaalettevõtete heitvete puhastusseadmete tööd. Puudusi märgati peaaegu igas ettevõttes. Päris tõsine jutt tuli maha pidada Paide Lihakombinaadi puhastusseadmete eest vastutava veterinaararsti H. Ennoga, kelle hooletuse tõttu seisid settekaevud juba pikemat aega puhastamata ja olid ääreni saasta täis. Loomulikult ei saanud siin olla mingit juttu heitvete puhastamisest ja tegelikult voolasid heitveed puhastamatult kraavi kaudu Pärnu jõkke.

Analoogiline lugu oli puhastusseadmetega ka Autotranspordibaasis nr. 10. Ka siin tuli puhastusseadmete töö eest vastutavat isikut garaažimehaanik J. Koorti karistada.

Kalavete reostamist naftasaadustega tuleb ette peale autotranspordibaaside ka remondi- ja tehnikajaamades, sadamates, laevade ja mootorpaatide peatuskohtades jne. Isegi kalasportlaste endi paadisadamate ümber Emajõel ujub pidevalt õlilaike. Kalaspordiorganisatsioonid, kellel on mootorpaate, peaksid sisse seadma sellise korra, et ühtki tilka kütust ega õlijääke, õliseid kaltse ega muud taolist ei heidetaks vette ei paadisadamates ega ka püügikohtades.

Muide, kalade hukkumist veekogudes võivad põhjustada ka mitmesugused päris süütuna näivad pesuveed, kui nad on tugevasti klooritud. Olgu teada, et vaba kloor on ohtlik mürk kaladele. Kloorist vabaneda on lihtne. Selleks on vaja ainult koguda pesuveed enne veekogusse juhtimist mingisugusesse mahutisse ja hoida seal vähemalt 48 tundi. Selle aja jooksul kloor haihtub veest.

Täiesti lubamatuks tuleb pidada Rapla alevis eluneva kodaniku T. Ilvese tegu, kes kandis kõik oma majapidamisjätmed ja prahi jõe kaldale, kust kevadised kõrgveed need piki jõe laiali kandsid ja jõevert reostasid. Prahihunnikuid võib näha ka Keila jõe kaldal Keila linna piirides.

Nagu eespool toodust näeme, on meil kalavete reostamise allikaid veel üsna palju. Kõigil neil pidevalt silm peal hoida käib riiklikel kalakaitseinspektoritel üle jõu. Tõsist edu võime saavutada üksnes siis, kui võitlusest veekogude reostamise vastu hakkavad aktiivselt osa võtma kõik kalaspordiorganisatsioonid kogu oma arvuka liikmeskonnaga.

Kalaspordilased peaksid oma pideva kontrolli alla võtma eeskätt need tööstus- ja kommunaalettevõtted, kuhu riiklike kalakaitseinspektorite silm igakord ei ulatu. Nendes ettevõtetes aga, kus töötab kalaspordilasi, on otstarbekas moodustada 2—3-liikmelised kontroll-vaatluspostid, kes kõigist heitvetega seosesolevaist väärnähtustest aegsasti informeeriksid riiklikke kalakaitseorganeid või astuksid kohapeal oma initsiatiivil samme püüduste koheseks kõrvaldamiseks. Näiteks tuleks niisugune kontroll-vaatluspost organiseerida Narva Kalaspordiklubil Balti Soojuselektrijaamas, et teha kindlaks, millest on tingitud jahutusvete äravoolukanali ja selle kaudu Narva veehoidla reostamine naftasaadustega, ning mida ette võtta reostamise lõpetamiseks. Kontroll-vaatluspost oleks hädavajalik organiseerida ka Kehra Tselluloosi- ja Paberikombinaadis, Rakvere Tärklis- ja Siirupikombinaadi Kadrina tsehhis ning mitmes teises tööstusettevõttes.

Lisaks öeldule on viimastel aastatel tekkinud uus sisevete reostamise oht põllumajanduse kemiseerimise näol. Mineraalväetiste ja herbitsiidide järjest laiema kasutuselevõtuga kasvavad ka võimalused nende kemikaalide sattumiseks veekogudesse, millest enamik on tugevaks mürgiks kaladele ja nende toitumiseks vajalikele veeorganismidele.

Eriti kergesti võib seda juhtuda siis, kui mineraalväetiste külvi või keemilist umbrohutõrjet tehakse lennukitelt.

Nii võetakse kalalt marja. Pildil teeb seda Keila-Joa Kalakasvatamaja direktor sm. Ranniko.

V. VÄLJA foto

Kalakaitseorganeil on teada mitu juhtumit, kus mineraalväetiste ja herbitsiidide hooletu kasutamine põhjustas kalade massilise hukkumise veekogudes. Et paremini mõista selle ohu suurust, toome ühe näite. Tegu oli vedela ammoniaakväetisega, mida vedas tsisternautos 5. autotranspordibaasi teise kolonni autojuht Rohtmets Jõgevalt Põdra sovhoosi. Pärast töö lõppu, nagu korralik autojuht kunagi, sõitis Rohtmets läheduses olevasse Kaave jõkke Kaatvere silla juurde autot pesema ja sinnaasamasse laskis ka tsisterni jäänud väetisepära, mõeldes, et mis see «tilgakene» ammoniaaki kaladele ikka teeb. Tagajärjed osutusid aga masendavaks. Mõne päeva pärast oli kogu Kaave jõe kaldäärne mitme kilomeetri ulatuses täis kalade ja vähkide laipu. Silme ees avanenud pilt

ehmatus Rohtmetsa ennastki niivõrd, et ta vastupuiklemata tasus talle määratud 50 rubla suuruse trahvi.

Kuidas vältida ammoniaakväetise ja herbitsiidide sattumist veekogudesse, on raske öelda. Ka Sisevete Kalamajanduse Valitsuse kiri Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumile, milles paluti nõuda tootmisvalitsustelt, sovhoosidelt ja kolhoosidelt kemikaalide kasutamisel profülaktiliste abinõude rakendamist veekogude kaitseks, võib vaevalt anda soovitud tulemusi, kui sellele ei järgne küsimuse laialdane selgitamine põllumajandustöötajate hulgas. Näib, et massilisest selgitustööst koos kõikehõlmava näitliku agitatsiooniga tulebki alustada.

Tähtis koht sisevete kalavarude suurendamisel kuulub kahtlemata ka veekogude kalastiku liigilise koosseisu parandamisele. Peaks selge olema, et need veekogud, kus elutsevad hinnalised, kiirelt kasvavad ja veekogu toiduressursse paremini kasutavad kalaliigid, annavad suuremat saaki kui visalt kasvava prügikalaga asustatud veekogud. Paljude meie järvede kalavaesus just sellest tingitud ongi, et nende kalastiku moodustavad sõrmpikkused ahvenad, särjed, kiisad, nurud ja teised prügikalad, mistõttu need kalaveed võivad paremal juhul anda ainult 10—12 kg saaki veekogu pinna ühe hektari kohta. Seevastu iga õigesti majandatav järv peab andma vähemalt 2—3, erandjuhtumel isegi 5 ja enam korda kõrgemaid saake.

Kõigest sellest on varemgi korduvalt räägitud, kuid tegudeni siiski pole jõutud. Paratamatult peame peatuma sellel probleemil ka seekord.

Kellelegi pole saladuseks, et peamiseks piduriks siin on kartus tööndusliku püügi ees, sest veekogude kalastiku liigilise koosseisu parandamine on nii või teisiti seotud nimetatud püügiviisiga. Kuigi tegemist oleks õigesti organiseeritud tööndusliku püügiga, suhtutakse sellesse ikkagi kuidagi skeptiliselt. Arvatakse, et seal, kust noot juba üle käinud, enam kalasportlasel midagi teha ei jää. Võib-olla on selliseks arvamiseks ka omajagu alust, sest kindlasti pole veel ununenud kalurikolhoosi «Majak» kalapüügiretked Tamula, Vagula ja paljudele teistele järvedele ning artelli «Progress» noodaloomused Viljandi järvel. Suuremat usaldust tööndusliku püügi vastu ei ärata ka Kaiavere Kalamajandi praegune püügitegevus sisevetel.

Mis puutub Kaiavere Kalamajandisse, siis, tõepoolest, selle majandi kalurite distsiplineerimatuse ja vajaliku kontrolli puudumise tõttu esines möödunud aastal mitmel järvel kõrvalekaldumisi ettenähtud majandamisplaanidest. Need vead kindlasti parandatakse ning seepärast ei tohiks veel kartus tööndusliku püügi ees kasvada ületamatuks barjääriks siseveekogude majandamise üldises korraldamises.

Muide, kas me tahame või mitte, tööndusliku püügiga tuleb siiski harjuda. Olgu teada, et just siseveekogude kalasaagid peavad rahuldama lähemas tulevikus elanikkonna vajadusi värske kala järele. Selline on kalamajanduse edasine arengusuund kogu Nõukogude Liidus ja seda suunda on hakatud juba ellu viima ka meie vabariigis.

Et mitte kalduda kauaks kõrvale põhiteemast, märgiksin siinkohal vaid mõningaid iseloomustavaid fakte, mis võimaldaksid kalasportlastel endil otsustada, kas meie sisevete kalamajanduse edasine arendamine on ikka õigetest rööbastel või mitte. Nendeks faktideks on:

1) käimasolevad ehitustööd Haaslaval (Emajõe ääres), kuhu on rajamisel ajakohane asustusmaterjali kasvatamise baas siseveekogude rikastamiseks hinnaliste kalaliikidega (peled, siig, koha, vimb, karpkala jt.). Baasi alla kuulub suur kalamarja inkubeerimise tsehh, ligi 50 ha tiike kalamaimude järelkasvatamiseks elujõulisema vanuseni ja elamublokk;

Nüüd algab marja teekond inkubaatoreisse.

V. VÄLJA foto

2) endise Tudulinna hüdroelektrijaama rekonstrueerimine haugikasvanduseks, mille tulemusena suureneb iga-aastane looduslikesse veekogudesse lastavate haugimaimude arv kuni 25 miljonini;

3) igal aastal ühe miljoni angerjamaimu sissetoomine meie siseveekogudesse;

4) Põlula forellimajandi laiendamine, et suurendada majandi aastane kalatoodang 15 tonnilt 65 tonnini;

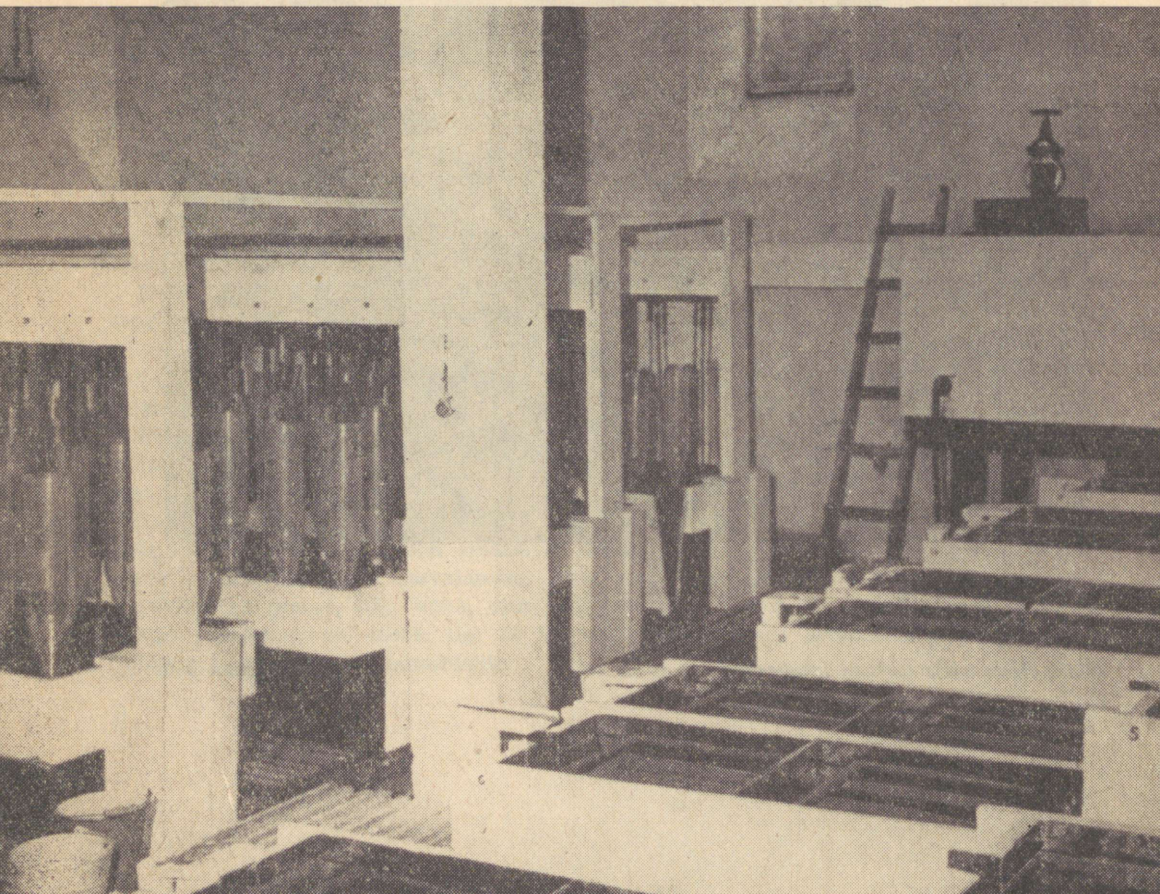
5) üle 100-tonnise aastatoodanguga karpkala-tiigimajandi rajamine Ermistu ja Tõhela järve baasil, mille ehitustöödega jõutakse lõpule juba käesoleval aastal.

Peale loetletud suuremate kalakasvatustlike objektide on mitmel pool (Koorastes, Pollis, Käsmus jm.) ehitamisel kalakasvatustiike nii maimude kui ka kaubakala tootmiseks.

Tuleme nüüd tagasi veekogude kalastiku liigilise koosseisu parandamise küsimuse juurde. Nagu eespool vihjasime, on siin üks peamisi vahendeid õigesti organiseeritud töenduslik püük. Eeskätt käib see kalaspordiorganisatsioonidele kuuluvate veekogude kohta, kus ühekülgse püügi tulemusena on prügikalade kiire pealekasv paratamatu. Töendusliku püügi abi vajavad praegu hädasti Pühajärv, Tamula, Viljandi ja mitmed teised järved.

Nurgake Keila-Joa Kalakasvatustamaja inkubeerimisruumist.

V. VÄLJA foto

Tööndusliku püügiga peab kaasas käima ka prügikala vastu suunatud bioloogiline tõrje. Mõeldud on selle all haugide arvukuse suurendamist veekogudes. Seda võib teha mitmeti. Kõige lihtsam on kevadel haugide kudemise ajal tugeva valve organiseerimine nende kaitseks. Ka kunstlikult arendatud haugimaimude sissetoomine veekogudesse aitab haugide arvukust suurendada.

Umb- või nõrga läbivooluga järvedes, kus sisse- ja väljavoolu saab ajutiselt sulgeda, saab prügikalu hävitada veekogu mürgitamise teel. Viimastel aastatel on seda moodust üsna laialdaselt hakatud rakendama mitmel pool Nõukogude Liidus. Veel parem on, kui mürgitamise asemel järv veest tühjaks pumbata. Läti kalakasvatajad on juba mitu järve niimoodi töödeldud. Näiteks Riia lähedal Upescjemsi Kalamajandis pumbati veest tühjaks 32 hektari suurune Sunešu järv ja seda kasutatakse praegu aastaste karpkalade kasvatamiseks teistes veekogudesse viimise eesmärgil. Sunešu järve tühjaspumpamiseks kulus 32 päeva ja see läks maksma 1900 rubla.

Mõistagi käib veekogude mürgitamine või tühjaspumpamine kalasporidiorganisatsioonidele üksikult üle jõu. Ent kui mitu organisatsiooni oma jõud ühendavad, suudavad nad ka selles osas mõndagi ära teha, eriti siis, kui veekogu hiljem kasutatakse asustusmaterjali kasvatamiseks teiste veekogude jaoks.

Uue kalastiku kujundamine veekogus on sageli seotud kalade aklimatiseerimisega. Meil on seni õnnestunud aklimatiseerida hõbekokre ja näib, et tuleme sellega toime ka peledi puhul. Viimane on juba mitmes järves (Paidla, Mõisajärv, Kuremaa, Pulli jm.) püsima jäänud. Mullu oli Sisevete Kalamajanduse Valitsusel kavas sisse tuua Ameerika Ühendriikides laialdaselt levinud huvitavat spordikala forellahvenat, kuid meist mitteolenevail põhjustel tuli see töö jätta käesoleva kevade peale.

Et jutt ei jääks ainult jutuks, oleks vaja igas kalasporidiorganisatsioonis juba aegsasti ja põhjalikult järele kaaluda, mida kasulikku saaks ära teha oma spordivete kalarikkuste suurendamiseks. Seejärel tuleks koostada tööde loetelu ja määrata kindlaks täitjad. Lähtuda tuleb seejuures põhimõttest — kes kala eikasvata, see ei tohi teda ka püüda!

*

Toome nüüd veel üldnõuded vee koostise ja omaduste kohta.

1. Hõljuvate ainete hulk vees ei tohi tõusta heitvete mõjul 0,75 mg/l võrra ja neis veekogudes, kus elunevad hapniku suhtes kõrge tundlikkusega hinnalised kalaliigid, 0,25 mg/l võrra.
2. Veepinnale ei tohi tekkida naftasaaduste, õlide, rasv- või muude ainete ujuvaid kilesid.
3. Veel ei tohi olla kõrvallõhna, -maitsset ja -värvust, samuti ei tohi seda olla ülekantuna kalalihas.
4. Vee reaktsioon (pH) ei tohi väljuda 6,5—8,5 piiridest.
5. Lahustunud hapniku hulk vees suveperioodil ei tohi langeda alla 6 mg/l ja talveperioodil (jää all) alla 4 mg/l ning neis veekogudes, kus elutsevad hapniku suhtes kõrge tundlikkusega hinnalised kalaliigid, 6 mg/l.
6. Vee viie-ööpäevane biokeemiline hapnikutarvidus (20°C juures) ei tohi ületada 2,0 mg/l.
7. Vesi ei tohi sisaldada mürkainete kontsentratsioone, mis otseselt või kaudselt võivad mõjuda kaladele ja nende toidubaasi moodustavatele veeorganismidele.

Bernbard Eimre sai Lõbu jõest sikutiga ilusa 1,2-kilose haugi.

E. MERISAARE foto

D. TOIM,

*Kalaspordiföderatsiooni presiidiumi
esimehe asetäitja*

ILMA DISTSIPLIINITA SIISKI LÄBI EI SAA

Varsti möödub kümme aastat, kui kalaspordiklubide organiseerimine meie vabariigis võttis laia ulatuse. 1958. a. kehtestati ka ühtne kalasportlase pilet. Nende sammudega pandi kindel alus organisatsioonilisele distsipliinile, mis nüüd peaks juba igas klubis olema kindlal järjel. Kahjuks seda aga kõigi klubide kohta öelda ei saa.

Juba alguses asuti seisukohale, et igas rajoonis peaks olema ainult üks klubi. Erand tehti ainult Tallinna suhtes. Vahepeal terve rida rajoonid liideti ning praegu on vabariigis 36 kalaspordiorganisatsiooni. Kõige tähtsam ei ole muidugi klubide arv, oluline on töö, mis neis tehakse. Alljärgnevas peatuksingi klubide tegevuse ühel küljel, mis on Kalaspordiföderatsiooni presiidiumile kõige rohkem peavalu valmistanud, nimelt organisatsioonilisel töö ja aruandlusel.

Kõigepealt peab tähendama, et üldjoontes on töö parem seal, kus rajooni kohta on üks tugev klubi, nõrgem aga seal, kus kolkapatriotismist tingituna on kalasportlased killustatud väikesteks gruppideks.

Liigsete paberite saatmisest ja nõudmisest on Kalaspordiföderatsiooni presiidium püüdnud igati hoiduda. Praktiliselt tuleks igal klubil vastata aasta jooksul keskmiselt 2—3 kirjale, nendest üks on aastaaruanne, mis tuleb esitada iga aasta 1. märtsiks eelmise aasta tegevuse kohta. Kui vaatleme nüüd 1963. a. ja 1964. a. aruandeid ning üht täiendavat kirja, millele presiidium tahtis saada vastust, siis selgub, et kõigi kolme küsimuse kohta saabusid vastused ainult kümnelt klubilt. Viis klubi, nimelt Jõgeva, Sillamäe, Keila, Rapla ja Kohtla-Järve, ei vastanud ühelegi kirjale ega esitanud ka ühtegi aruannet. Peale mainitute on veel terve rida teisigi klubisid, kus organisatsiooniline distsipliin lonkab ning kus föderatsiooni presiidium meenub üksnes siis, kui on vaja uusi kalasportlase pileti blankeete. Sellised on Harju Jahindusklubi kalaspordisektsioon, Loksa, Narva, Valga jt. klubid. Seejuures tuleb märkida, et aruannete esitamine ei ole mingi formaalus, vaid väga vajaliku nõude täitmine. Tuleb ju föderatsiooni presiidiumil esitada püütud kalade kohta aruanne kalakasvatuse ja -kaitse organeile, samuti tegevusaruanne Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidule jne. Andmeid liikmeskonna suuruse ja muutuste kohta läheb tarvis uute kalasportlase piletite trükkimiseks ja muuks, kuid kust neid võtta, kui klubid ei esita. Ka jääb Kalaspordiföderatsiooni presiidiumi abi klubidele väikeseks kalakasvatuse- ja -kaitsealastes küsimustes, kui pole teada, milliste raskustega kusagil kokku puututakse.

Või võtame laekunud aruannete sisulise külje. Need aruanded on äärmiselt puudulikud. Liikmete arvu on teatanud ainult 26 klubi. Selle järgi peaks meil olema 20 793 organiseeritud kalasportlast. Aga kümne klubi liikmed?

Veelgi puudulikumad on andmed püütud kalade hulga kohta. Allakirjutanu ise peab pedantlikult täpset arvestust selle kohta, et saada õiget ülevaadet. 1965. a. õnnestus kalal käia vaid paaril-kolmel korral. Kuid vaatamata sellele oli kogusaak 118 kala üldkaaluga 14,980 kg. Sealjuures oli saadud ainult 12 haugi (5,45 kg) ning ülejäänud olid kõik nn. prügikalad. Ja kui nüüd lugeda Harju rajooni klubi 1964. a. aruandest, et iga liikme kohta püüti keskmiselt 2,35 kg kala, paneb see vägisi mui-gama. See on omamoodi rekord: nii vähe ei ole söandanud ükski klubi väljapüüki näidata. Kuid ega neidki 3,5—6-kiloseid keskmisi, mis mõnes aruandes esinesid, saa puhta kullana võtta. Kui kõrvutame nende andmetega mõned teised arvud, näiteks Võru klubis 21 kg, Viljandi klubis 15 kg, Paides 17 kg, Türil 19 kg jne., siis tunduvad need arvud olevat palju reaalsemad, kuigi ka vaevalt täpsed. Andmeid püügi kohta on esitanud ainult 19 klubi. Selle põhjal on ühtekokku püütud üle 186 tonni kala. Arvestades asjaolu, et need andmed on ilmselt puudulikud, ja seda, et 17 klubist andmed puuduvad, võime oletada, et tegelik püütud kalade kogukaal võib tõusta 300—400 tonnini. Muidugi, kogu rahvaarvuga võrreldes ei ole see suur kogus, kuid teatud rahvamajanduslik tähtsus on sel siiski. Kas või sellest seisukohastki, et iga kalaspordiklubi pööraks järjest suuremat tähelepanu kalakasvatu-sele ja -kaitsele, sest on üldtuntud tõde, et kalata ei ole ka kalasporti.

«Kes kala ei kasvata, see teda ka ei püüa!» — see kalasportlaste seas levinud loosung pääseb järjest rohkem maksvusele ning nii see peabki olema. Et aga kala-kaitset ja -kasvatust edukalt korraldada, on vaja tugevaid, kõrgel organisatsioonilisel tasemel tegutsevaid klubisid, on vaja head ning üksikasjalikku aruandlust. Siis saab ka Kalaspordiföderatsiooni presiidium selle töö organiseerimisele ja koos-kõlastamisele hoopiski paremini kaasa aidata.

Mida tuleks siis teha, et asja parandada?

1. Tegevusaruanded on vaja koostada kvaliteetselt ja esitada need presiidiumile õigeaegselt, iga aasta 1. märtsiks.

2. Harju rajoonis tuleks luua üks tugev klubi seniste klubikeste (Kose, Harju, Keila) baasil.

3. Soovitatav oleks liita mõned territoriaalselt lähedased (Elva ja Tartu) ning väi-kesed (Tapa ja Rakvere jne.) klubid.

4. Likvideerida väikesed ametkondlikud kalaspordiorganisatsioonid («Tööjõure-servid» — 67 liiget, «Lokomotiiv» — 204 liiget) ja kalasportlased territoriaalsel alu-sel üle viia teistesse organisatsioonidesse.

5. Territoriaalsetes klubides (nagu näiteks Narvas, Kohtla-Järvel, Jõgeval, Rap-las, Valgas jm.), kus töö lonkab, see korda seada. Kui see aga osutub raskeks ja naabruses on tugev klubi, siis liituda sellega.

6. Klubidel peaks olema ühtne liikmemaks (soovitatud on 2 rubla), mis vältiks liikmete üleminekut väiksema liikmemaksuga klubidesse.

1965. aasta alguses toimunud Kalaspordiföderatsiooni pleenumil olid päevakorras organisatsioonilise töö probleemid. Lahati põhjalikult sel alal esinevaid puudusi ja nõuti klubidelt selle töö kordaseadmist. Kui ka edaspidi klubid püstitatud nõudeid ignoreerivad, tuleb presiidiumil tahes-tahtmata otsida abinõusid (sealhulgas keel-duda välja andmast uusi liikmepileteid jms.), et kord tööpoolest igas klubis majja saaks.

K. KUUSK,

VSÜ „Kalev“ Tallinna Kalaspordiklubi
jubatuse aseesimees

IKKAGI SAMMU VÕRRA EDASI!

Teatavasti kuulutas Eesti NSV Sportühingute ja -organisatsioonide Liidu Kalaspordiföderatsiooni pleenum 1965. aasta kalasportlaste kalakasvatusaastaks. Vastavalt sellele võtsid kalaspordiklubid endale kindlaid kohustusi ja ülesandeid kalakasvatuse ja -kaitse alal ning tegid selle aasta jooksul ära ka tükk tööd.

Esimeseks suuremaks ürituseks VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordiklubis oli oma kalakasvatusorganisatsiooni loomine, kalakasvatavate aktiivi ja selle nõukogu moodustamine. Püstitati nõue, et igas sektsioonis oleks vähemalt paar liiget, kes tegeleksid kalakasvatusega ja vastutaksid selle töö eest. Enne kui asuti praktilisele tööle, korraldati aktiivile seminar, kus käsitleti mitmeid kalakasvatuse ja -kaitsega seoses olevaid probleeme. Lektoriteks oli kutsutud rida vabariigi juhtivaid ihtüolooge-praktikuid, nagu Sisevete Kalamajanduse Valitsuse juhataja E. Martinson, vanem-ihtüoloog J. Kruusel, Mereihüoloogia Laboratooriumi ihtüoloog V. Erm, Äksi Kalakasvatuse juhataja E. Alevi jt.

Seejärel asuti praktiliste ülesannete lahendamisele. Sügiseks võis klubi oma

kontosse kanda järgmised suuremad saavutused.

● Peipsi ääres viljastati 14,5 miljonit haugimarjatera, millest inkubeeriti Keila-Joa ja Sindi haudemajas kokku 7,9 miljonit haugivastset (1964. a. 2,7 miljonit). Need lasti paljudesse veekogudesse: Pirita jõkke 1,74 miljonit, Harku järve miljon, Keila jõkke 3,66 ja Halliste jõkke 1,5 miljonit.

● Tehti katsed ka haugivastsete järelkasvatamisega. Selleks otstarbeks puhastati Tallinnas Kadaka teel kaks vana kalatiiki, Kohila Paberivabriku sektsioon aga rajas ise vastava tiigi. Mõlemast kohast saadi huvitavaid ja hädavajalikke andmeid edaspidiseks tööks, millest pikemalt on kirjutatud käesolevas bülletäänis eraldi.

● Klubi esimese vähikasvatuse ürituse võttis ette Aegviidu sektsioon: sealsetesse järvedesse toodi 2042 vähki.

● Üks suuremaid ettevõtmisi oli osa hõbekokrede Tallinnas Šnelli tiigist teistesse veekogudesse paigutamine. Paari nädala vältel said 16 000 hõbekokre uueks eluasemeks Harku järve, Paunküla veehoidla, Aegviidu Nikerjärve, Vahejärve

ja Ahvenajärve. Väikestes kogustes viidi neid mujalegi. Need olid kõik suured, kuni 800-grammised suguküpsed kalad. Puuduvad andmed, et kunagi varem oleks kusagil nii suures koguses suguküpsid hõbekokri ümber asustatud. Kalasportlased ütlevad suur aitäh Tallinna linna täitevkomitee töötajatele, kes nende kalade saamise võimaldasid ja tegid sellega meie kalasportlastele suure kingituse.

● Peale otsese kalakasvatuse- ja kaitsetöö täiendati aasta jooksul seniseid kalapüügieeskirju ja tehti kalade arvukuse suurendamise eesmärgil mitmesuguseid vajalikke püügikitsendusi. Nii ei tohi enam klubi majandada olevatest veekogudest üks isik päevas püüda üle 5 haugi (sealjuures on haugi alammõõt tõstetud 40 sentimeetrini), Paunküla

veehoidlast võib kalasportlane päevas püüda ainult viis latikat ja viis linas- kit, Harku järvel tehti lõpp jääalusele elussöödaga püügile jne. Veekogude edasiseks majandamiseks aga koostati Eesti NSV Teaduste Akadeemia hüdrobioloogide soovitude kohaselt pikaajalised majandamisplaanid, eriti Harku järve ja Paunküla veehoidla kohta. Prügikala püüdmiseks muretseti klubile 50 meetri pikkuste tiibadega järvenoot ja loodi püügibrigaad.

On hea meel nendest naistest ja meestest, kes võtsid aktiivselt osa kalakasvatustööst. Nad ei hoolinud marjavõtmise raskustest Peipsi ääres, neid ei heidutanud primitiivsed elamis- ja ööbimistingimused nädala jooksul; Kadaka tee tiikide porist saadi jagu, Snelli tiigil aga tõmmati sügisel eht kaluri sitkusega noota ning kannatati külma ja märga — mis ära tehti, tehti hästi! Teistele heaks eeskujuks ja juhiks olid kalakasvatajate aktiivi nõukogu liikmed, ühiskondlikud instruktorid-kalakasvatajad Lembit Kurg ja Richard Jõulu ning püügimeister Juhan Kivilo.

Kalakasvatusaasta täiendas meie tublide kalakasvatajate ridu tunduvalt. Kuid oleks tahtnud näha veelgi suuremat kaasalöömist. Kahju, et mitmed seksioonid jäid sellest tegevusest hoopis eemale. 1966. aastal peame seadma üheks eesmärgiks koondada teatava veekogu juurde kalakasvatustööle eriti just neid kalasportlasi, kes seal armastavad kalastada ning kellel on seal paadid ja majakesed. Nende hulgast peame moodustama selle veekogu kalakasvatajate aktiivi. Kindlasti suureneb siis huvi asja vastu ning ka sellest tööst võetakse paremini osa.

Kuigi möödunud aastal nii-öelda ei liigutatud veel mägesid paigast, sai kalakasvatuse mõte ja vajadus siiski üldiselt tuttavamaks ning kalakasvatustasust ikkagi sammu võrra edasi. Ja eks see oligi kalakasvatusaasta põhiülesandeks.

Püügiretk merele Puise paadisadamast.

E. RUUSE foto

E. RIIMAK,

VSÜ „Kalev“ Viljandi Kalasportklubi
instruktor

ENAMIK SEKTSIOONE LÖÖB KAASA

Peamiseks saavutuseks meie klubis on asjaolu, et oleme suutnud rakendada kalakaitsealasele tööle enamuse sektsioonidest. Selleks on palju kaasa aidanud sotsialistlik võistlus ja vastav selgitustöö klubiõhtutel. Kontrollretki rajooni järvedele ja jõgedele korraldasime mullu talvel pidevalt. Suuremaid korrarikumisi, nagu jääalune mörrapüük jne., enam ei avastatud. Küll aga tabati mitu harkundadega püüdjat ja piletitä siku-timeest. Rekordi harkundadega kalapüügis saavutas «ühiskondlik inspektor» Aleksander Liho Suure-Jaanist, kes aetas Navesti jõkke korraga 24 unda ja 9 eluskalaõnge. Temalt võeti ühiskondliku jahi- ja kalakaitseinspektori õigused ning trahviti 10 rublaga. Teised väiksemad korrarikkujad said kas hoiatuse või kolmerublase trahvi.

Koondise «Eesti Põllumajandustehnika» Sinihalliku sektsioon korraldas veebruaris kaks väljasõitu Tagametsa järvele ummuksiohu kõrvaldamiseks. Järvejää puhastati lumikattest ja raiuti sellesse auke, mis kaeti kuuseokstega. Suurimaks tööks talvel oli Viljandist 9 kilomeetri kaugusel looduslikult kaunite Varesemägede jalamil asuva endise Kehklase veski paisjärve põhja puhastamine võsast. Selle järve pais lõhuti Saksa okupatsiooni ajal ja aastatega kasvas järvepõhja päris korralik mets. Klubi korraldatud võsaraiumise talgutest võeti elavalt osa. Iga väljasõidu ajal oli autobuss kirveste ja saagidega varustatud

mehi täis. Kiitvalt peab siinkohal ära märkima pensionäride sektsiooni (esimees Gustav Perillus), Viljandi Lina- ketramis- ja Kudumisvabriku sektsiooni (esimees Robert Palm), Viljandi konservitsehhi sektsiooni (esimees Boriss Kupavtsev) ja mitmeid teisi. Konservitsehhi sektsioon tõi autotäie mehi tööle oma transpordiga. Nüüd on võsaraiumine ja okste põletamine lõpule jõudnud. Kokkuleppe kohaselt süvendab järvepõhja ja ehitab paisu «Lembitu» kolhoos.

Oma jõududega taastasid lagunenuid paisud Sinihalliku ja Uusna sektsioon. Pärsti järve veetaseme reguleerimiseks ehitas veetõkke Pärsti sektsioon. Uusna sektsioon paisutas nõndanimetatud Tusti veehoidla. Sinna paigutati kuld- ja hõbekokri ning linaskeid.

Hõbekokrede kasvubaasiks kujunes meil väike süvendatud veekogu 5 km Viljandist eemal, niinimetatud Venni- jaagu tiik. Seda tiiki hooldab pensionärkalasportlane Johan Eigo. Tema initsiaalivil viidi tiiki 30 hõbekokre. Need püüdsime Maardu järvest. Varem oli sellesse tiiki lastud viis havi, kes hõbekokrede sisselaskmise ajaks olid kasvanud 2—3 kilogrammi raskusteks. Havid pistsid kindlasti osa hõbekokri nahka. Õnneks jäi tiik järgmisel talvel ummuk- sisse ja havid hävisid viimсени. Kogred seevastu arenesid ja kasvasid haruld- selt hästi. 1965. a. õngitseti tiigist ja pai- gutati teistesse ümberkaudsetesse sobi- vatesse veekogudesse umbes 2000 hõbe-

Kui ubbaa on valmis, lastakse sellel bea maitsta.

E. RUUSE foto

kokre. Peale selle püüdsid õngemehed suure hulga kokri söödakaladeks, mille kohta arvestust ei peetud. Samal ajal, s. o. kolm aastat tagasi, paigutasime suurel hulgal hõbekokri Suure-Jaani ja Parika järve, aga püügi kohta nendest veekogudest puuduvad andmed. Nähtavasti polnud nendes järvedes varem küllaldaselt kuldkokri, mida edaspidi hõbekokrede paigutamisel veekogudesse tuleb arvestada.

Havivarude suurendamiseks käis mullu kevadel meie klubi esindaja Praagal abistamas riiklikul marjakogumisel. Vastutasuks eraldati meile Äksi Kalakasvatustmajast 500 000 kaheksa päeva vanust havivastset. Klubi aktivistid töid need kohale ja paigutasid rajooni veekogudesse. Klubi tellis veel 3000 angerjaimu Karula järve paigutamiseks, kuid kahjuks neid meile ei müüdnud.

Hoogsalt ja tulemusrikkalt kulges kevadel kalakaitsealane töö, mille edukusele aitas palju kaasa tihe koostöö riikliku kalakaitseinspektori ja miilitsatöötajatega. Kalaspordiklubi ostis 5 kerget viinerist sõudepaati. Neid kasutati väljasõitudeks graafiku alusel. Kui jõed ja järved vabanesisid jääkattest, olid ühiskondlikud inspektorid ja kalasportlased samaaegselt mitmel veekogul. Sõideti ja kontrolliti läbi kõik rajooni piires voolavad jõed. Kontrolli tulemusena võeti veest välja või konfiskeeriti 9 võrku, 43 mõrda, 58 harkunda ja 16 eluskalaõnge. Klubil anti üle 9 ahingut. Koostati akte kalapüügieeskirjade rikkujate kohta. Meleski Klaasivabriku tööline Otto Kass «jalutas» Põltsamaa jõe ääres ahinguga. Teda karistati 25 rubla suuruse trahviga. Tarvastu Tärklisevabriku juhataja Adolf Lilleorg pidi loovutama 30 rubla selle eest, et temale alluva tehase reoveed voolasid vabalt Tarvastu jõkke ja hävitasid kõik kalad tehastest allpool. «Uue Tee» kolhoosi esimees Aleksander Vaher oli asetanud kaks võrku Auksi järve. Tema olevat tahtnud püütud kalu «ümber asustada» Võistre järve, kus viimne kui kalapoeg ummuksi tagajärjel olevat hukkunud. Kontrollijad seda juttu ei uskunud — esimehele tehti hoiatus ja võrgud konfiskeeriti. Tuhalaane kolhoosi ehitusbrigadir Johannes Reisenberg tegi Paluküla järvel västrapüüki. Suur oli mehe üllatus, kui teda kutsuti miilitsajaoskonda aru andma ja seal laual oli asitõendina temast foto, kus ta seisis, ahing käes. Polnud midagi salata ja ra-

hatasku jäi 25 rubla võrra kergemaks. Fotoaparaat on ühiskondliku kalakaitseinspektori käes tõhus vahend süüdlase isiku kindlakstegemisel.

Koondise «Eesti Põllumajandustehnika» Viljandi osakonna töötaja Viktor Homotsejev tabati väikekalibrilise vintpüssiga Viljandi järve äärest. Röövkalastaja viskas küll püssi võssa, kuid peagi see leiti ja trahvist polnud pääsu. «Bolševiku» kolhoosi ehitusbrigadir Olev Soo piüdis Kihu veski turbiini kastis angerjaid. Teda trahviti kahel korral, kokku 55 rublaga.

Kurvitsa sovhoosi autojuht Kalju Kajandu tabati võrguga kalapüügilt Aidu järvel. Teda trahviti 10 rublaga. Aktiivsemad ühiskondlikud kalakaitseinspektori olid Herman Kiin ja Kalju Oja Viljandi Linaketramis- ja Kudumisvabariigi sektsioonist, Valdeko Tinn Uusna sektsioonist, Villem Simkin riigiteenijate sektsioonist jt. Palju abi osutasid kalakaitsealasel tööl miilitsatöötajad Vilbert Laats ja Harald Leikop. Hea oli koostöö ka riikliku kalakaitseinspektori Peet Oleviga.

Maal asuvatest sektsioonidest tuleb

esile tõsta Tohvre Keraamikatehase sektsiooni (esimees Endel Tiitel). See sektsioon organiseeris kahel korral kalade päästmist Kõpu jões kuivalejäämise ohus olevatest aukudest ja sonnidest. Päästetööd tehti Sauga metsavahi Vello Saimre juuresolekul. Kokku püüti pangede ja liiviga välja 634 alamöödulist havi ja lasti need Kõpu jõkke.

Tänavu, 1966. aastal, on kavas jätkata vanade veskipaisude taastamist. Neid on Viljandi rajoonis üle kahekümne. Paisude taastamist organiseerivad kohapealsed kalaspordisektsioonid koos kolhoosidega, kelle territooriumil järved asuvad. Tänavu lõpetatakse ka reovete laskmine Viljandi järve. Uut kanalisatsioonisüsteemi on valmis ehitatud juba üle kahe kilomeetri ja edaspidi voolavad linna reoveed Mäda järve. Kui Viljandi järve vesi saab täiesti puhtaks, hakkab Viljandi Kalaspordiklubi pidevalt suurendama kalavarusid ja tooma sisse uusi kalaliike. Uuesti tuleb meil järv asustada kohadega, sest need on peaaegu täielikult hävinud. Havimaimude kuivalejäämise vältimiseks aga on vaja ehitada vastav veetõke järve Orika-poolsesse otsa.

Eilse tuisu jäljed Peipsil.

A. IVASKI foto

A. IVASK,

VSÜ „Kalev“ Võru Kalaspordiklubi
jubatuse esimees

PROBLEEME ON PALJU

Väga hea on kuulda ja lugeda, mis kusagil head ja mõistlikku või koguni uudset on ära tehtud. Eriti aga oleks vaja kuulda, missugust efekti üks või teine töö on andnud ja milliseid stiimuleid töödeks-tegemisteks on kasutatud.

Samavõrd vajalik ja võib-olla veelgi tähtsam on tõstatada probleeme, mida kohalike jõududega ei suudeta lahendada, järele teha. Võru kalasportlastel on selliseid probleeme arvukalt.

Kuid ka sellest, mida on tehtud või tegemata jäetud, võib rääkida.

Võru Kalaspordiklubi majandada olevas kümnes järves ja kolmes forellijões oleks tegemist tohutult, kui mõni autoriteetne asutus või siis vastava ala eriteadlane ütleks, mida seal tingimata tuleks teha. Oleme omapead kobanud ja katsunud teha, mida mõistus dikteerib, kuid nagu näha, on sellest siiski vähe.

Kui me rikastasime oma forellijõed kolme liiki forellimaimudega, siis juhtus nii, et nad söid ära kõik lepamaimud. Neid ei osanud me kellegagi ega millegagi asendada. Kuid lepamaim oli neis jõgedes forellide ainuke toit.

Siis tulid saarmad. Nad söid suuremad forelliisendid, keda me sportlastele rangelt limiteerisime, limiidivabalt koos konnadega ära. Ja egas asustamata aladel «ussimeestki» kerge kinni nabida ole, pealegi kui valvureid pole millegagi premeerida (nagu Pirita valvureid premeeritakse lõhepüügilubadega). Forelle aga me veel kunstlikult sööta ega paljundada ei oska. Suviti jäävad forellijõed jällegi poolkui-

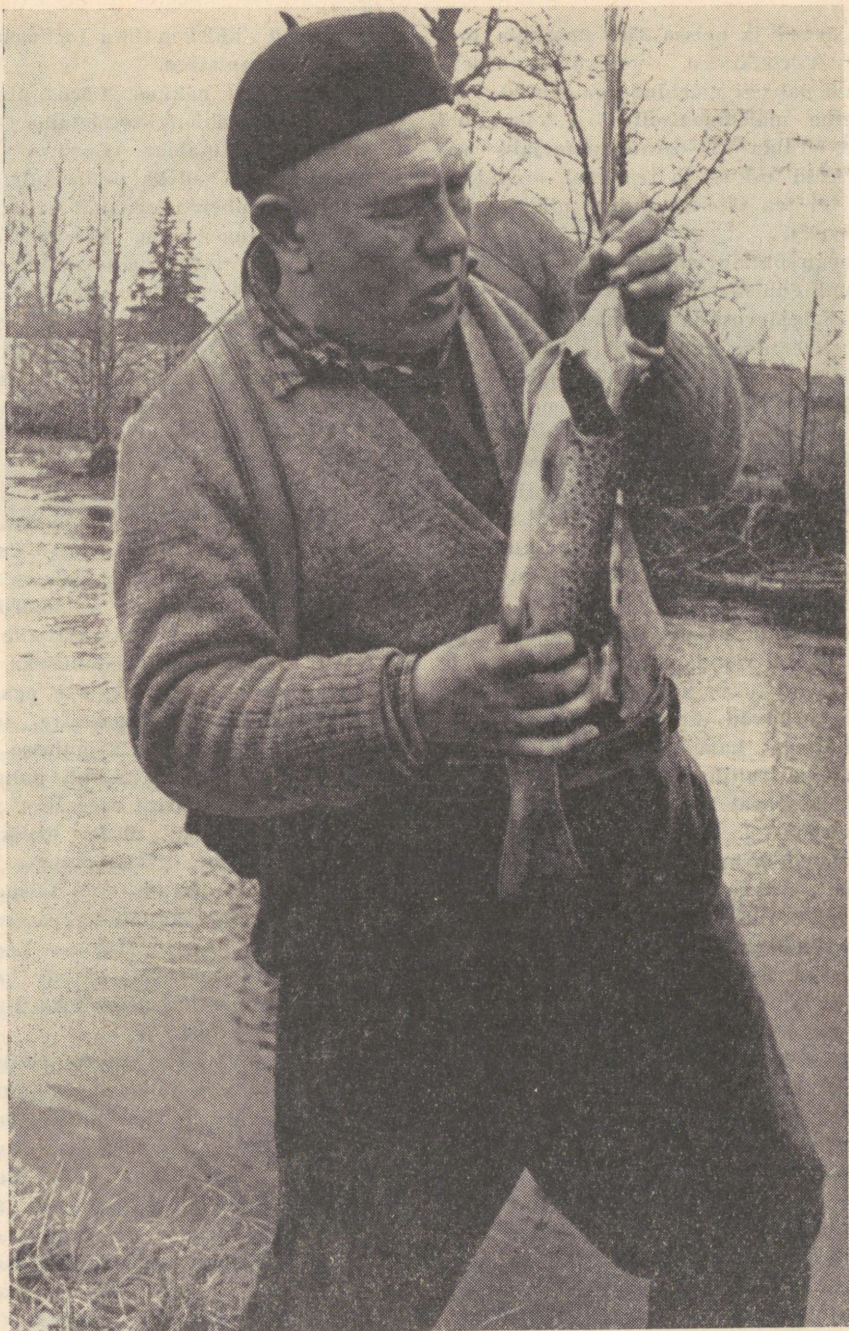
vaks ja mõnel «näpumehel» läheb käsi vägisi urgu või kivi alla, kus tal õnnestub näpud forelli lõpustesse ajada — nii vähemalt räägitakse. Seega oleme forellidega püsti hädas — hea nõu poleks paha.

Hugo Samossoni, Mango Paaveri, Paul Kalda ja mitmete teiste entusiastide ennastsalgava töö tulemusena on Võru lähiste kõik «mittenomenklatuursed» järvekesed, karjäärid ja teised vähegi sobivalt veekogud asustatud hõbekokredega, kuid Loosu järve, meie poolt kavandatud hõbekokrede baasi olime sunnitud ära andma kolhoosile, sest me ei suutnud seal röövkalu jäägitult välja püüda. Kolhoos sulges kevadel järvest väljavoolu, kuid seni pole veetase seal tõusnud, vaatamata tehtud kulutustele. Tuleb oodata järgmist kevadet ja asjatundja nõuannet, mida edasi teha.

Järvede mudastumise, saastumise ja kinnikasvamise vastu oleme võimetud — mudapumpa pole me seni saanud.

Kalleid angerjamaine oleme korduvalt mõnesse veekogusse sisse toonud ja nad on püügimõõduliseks kasvanud, kuid kuidas neid püüda saab ja võib, seda ei tea me isegi. Ainult niipalju on kindel, et ridaõnge selleks mingil juhul kasutada ei või ja tavalise õnge otsa angerjas ei tule või kui tulebki, siis rebib selle katki ja läheb vigastatuna minema. Jälle oleks head nõu vaja.

Koha kudemiskoht Tamulal on kuu aega absoluutselt kaitstud ning Vagulal kohapüük kaheks aastaks hoopiski keelatud. Vagula ja Tamula on ideaalsed

✓ Autor Pūbajõe aardega.

kohajärved ja neisse 3500 noorkala toomine Võrtsjärvest verevärskenduseks polnud pahasti mõeldud ega tehtud.

Oleme maksimaalselt ära kasutanud meile eraldatud «istutusmaterjali» varud, kuid oskusi ja teadmisi on ikkagi vähe, ei tea täpselt, kuhu, mida ja kui palju viia.

Praegu püüab kaks tööndusliku püügi brigaadi ühiskondlikus korras Verijärvest, Valgjärvest ja Tamulast kala lasteasutustele ning müügivõrgu jaoks, kuid ei leia moodust, kuidas hüvitada vaevanägijaid ja kus hoida suurt noota, kui see muretseda. Tarbijate kooperatiivi segatööstuskombinaadi Vagula püügibrigaad ei suuda meid ka kuigi palju abistada aja ja vahendite puudumise tõttu ning paljud ebateadlikud kodanikud, isegi osa kalasportlasi, on tööndusliku püügi vastu.

Me tahtsime rajada Haanajamaale kalasportlaste majandada olevate Kurg- ja Vaikjärve kaldale puhkekodu-püügibaasi, kuid korduvad katsed sealt sportlike vahenditega kala saada nurjusid. Ei saanud ka Tallinna noortelaagri spetsialistid, kes seal mitu nädalat elasid ja kätt proovisid.

Veekogude majandamise plaani koostamine on sõna otseses mõttes teaduslik töö, mille aluseks peavad olema konkreetsed näitajad, mis meil seni kahjuks puuduvad. Kust saada praktilist abi?

Väimela sovhoostehnikumi katse rajada sisevete näidiskalamajand looduslike järvede baasil pakub meile ülimal määral huvi ja annab õpetlikku, kui nende töödega kord lõpule jõutakse. Praegu tehakse seal huvitavaid uurimisi ja eeltöid, millest on veel vara kirjutada.

Väga tervitatav on Väimela ja Antsla tehnikumi õpetajate algatus, kes ühiskondlikus korras süsteemikindlalt kasvatavad oma õpilastest ühiskondlike looduskaitseinspektoreid. Ka alustas Võrus tööd loodusesõprade rahvaülikool, mille lõpetajad pärast katsete soorita-

mist saavad ühiskondliku looduskaitseinspektori tunnistuse.

Esmakordselt hakkas Võrus ilmuma looduskaitsekomisjoni toimetatav probleemide ja kriitikaleht «Looduse Kaitse». Oktoobripühadeks ilmus juba selle lehe teine number, mis pandi välja linna kõige käidavamas kohas, kaupluse aknal Lenini ja Tartu tänava nurgal Komso-moli väljaku ääres. Selles lehes leiavad käsitlemist ka kalakaitsealased küsimused.

Praegu tehakse ulatuslikke töid Tamula päästmiseks reovetest. Linna reoveed juhitakse suurde kollektorisse-ülepumpamisjaama ja sealt pärast puhastamist linna teise serva Koreli oja ning selle kaudu edasi Võhandusse.

Klubi algatusel moodustati Tamula reostamise tõkestamise komisjon, kes kontrollis kanalisatsiooni seisukorda ja võttis veeproove ning tegi vajalikke ettepanekuid reostamise takistamiseks. Kõige suurem efekt saavutatakse aga siis, kui Vagula liigvesi Roosisaare tagant laia kanalit mööda otse Tamulasse juhitakse, mis Tamula põhjalikult puhastab. See on osa Võru suurest veerežiimi reguleerimise projektist, mille üksikasjad Tallinnas praegu väljatöötamisel on. Kalasportlased lubavad oma täispanuse tööjõu näol, mida kanali kaevamisel ja lüüside valmistamisel vajatakse. Looduskaitsekomisjon tunnistas kanali kaevamise kõige esmaseks ülesandeks Tamula päästmisel reovetest.

Korduvate väljasõitude-kontrollimiste ja isegi trahvimise tulemusena suutsime enam-vähem ära hoida Rõuge järvede vee mürgistamise tekstiilikäitise «Arenge» poolt, kes püüdis lasta oma reoveed järvedesse. Kuid üht-teist on vaja siingi veel teha.

Looduskaitsekomisjoni väljasõiduistungil Vastseliina avastati seal Piusa jõe reostamine. Praegu rakendatakse abinõusid Piusa jõe reostamise vältimiseks.

Kui tekkis kahtlusi, et Tamulasse on

Nüüd võtab koba! (Tamulal)

A. IVASKI foto

võrkusid asetatud, sõideti arvatavad võrgukohad mootorpaadi ja tragiga läbi. Kontrollreide korraldati ka forellijõgedele ja seal tabati isegi elektrivooluga püüdjaid.

Kooliõpilased on võtnud oma mikro-rajoonis asuvad veekogud šefluse alla ja nende terastest silmadest on väga palju kasu olnud. Võru 1. kaheksaklassilise kooli üks õpilane sai looduskaitsealaste kirjandite võistlusel II vanusegrupis esikoha ja preemiaks fotoaparaadi ning noore looduskaitsejõu rinnamärgi. Klubil on kavas noorte seksiooni tööd talveperioodil elustada. Veteranid jagavad siis noortele oma kogemusi ja juhendavad nende «näputööd».

Klubi määras ka saarmaküttidele rahalise lisapremia, sest saarmas on meie forellijõgedele ja veekogude kõige ülbem vaenlane.

Ondatra kohta aga ei tea me ikkagi, kas ta teeb veekogus kurja või head, kuid aeg oleks lausuda autoriteetne sõna,

sest biisamrotte sigib järjest rohkem ja vähid ning roog hävivad. Kuidas aga on lugu kaladega?

Ka huvitab meid, kuidas suhtuda kajakatesse. Kalasportlastele juhatavad nad ahvenaparve peaaegu eksimatult kätte, õgides veepinnalt tinte ja teisi pisikalu. Aga kas nad ka taude või parasiite levitavad ja kui palju nad hävitavad pisikalu?

Küsimusi on meil teisigi. Kust saaks juhendeid järelkasvatustiikide rajamiseks konkreetseis tingimusi? Kas ka söödakala võib kasvatada tiigis ja sealt kahvaga püüda? Kas kalasportlastel võib olla oma söödakalabaas ja kust saaks sinna «istungmaterjali»?

Hea on meil see, et initsiatiiv on klubis läinud seksioonide kätte, kes võistlevad omavahel ja rajavad isegi püügi- baase. See on seda tähtsam, et palgalise tööjõu puudumine ja aktiivsemate inimeste ajanappus ei lase klubil suurüritusi organiseerida ega isegi igapäevast tööd teha nii nagu vaja.

TÄHELEPANEKUID HAUGIMAIMUDE JÄRELKASVATAMISEST

Paljusid kalasportlasi-kalakasvatajaid huvitab küsimus, kui suur protsent marjast koorunud maimudest kasvab suureks kalaks, mille püüdmisest tunneb rõõmu iga kalasportlane. Et ka allakirjutatud huvitas see küsimus, siis hakkasime tegema ettevalmistusi vastavateks katseteks.

VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordiklubi kalakasvatajate abiga valmistasime ühiskondlikus korras ette Zooloogiakaupluskombinaadi Kadaka tee osakonnas kaks tiiki. Et töö töötas tulla küllaltki aeganõudev, otsustasime vaatluse alla võtta vaid ühe kalaliigi — haugi. Katsevaatluste käigus tahtsime vastuse saada kolmele küsimusele:

1) kui vanalt peab haugimaimud ära tooma kalakasvatamajast,

2) kas maimude järelkasvatamine tiigi end õigustab ja kui kaua seda teha ning

3) missugust toitu eelistavad maimud vastavalt vanusele.

1965. a. 30. mail töid Tallinna Kalaspordiklubi kalakasvatavad Keila-Joalt ära viimase partii kunstlikult viljastatud marjast koorunud haugimaimu ja laskisid need Harku järve. Sellest samast partiist pandi osa maime kahte tiiki, et katsetada nende järelkasvatamist, 300 maimu panime nelja suuremasse akvaariumi ja hakkasime korraldama vaatlusi. Kõiki maime toitsime noorte vesikirpude (*Daphnia*) ja sõudiklastega (*Cyclops*).

Vaatlused akvaariumides andsid huvitavaid ja täiesti uusi andmeid, mida

ilmselt tuleb silmas pidada ühiskondliku kalakasvatuse korraldamisel edaspidi.

Nagu eespool juba märgitud, oli katse üks eesmärke selgitada välja, kui vanalt peab haugimaimud kalakasvatamajast ära tooma. Seni toodi nad ära 8—14 päeva vanustena. Nüüd aga näitasid katseandmed, et maimud tuleb kalakasvatamajast ära tuua juba 6—8-päevastena, mitte hiljem.

Me teame, et marjast koorunud maimud kinnituvad esialgu kasti seinte või kasti pandud kadakaokste külge, kust nad aeg-ajalt vabanevad ujumisliigutuste tegemiseks. Kui aga umbes pooled maimud ujuvad vabalt ega kinnitu enam, s. o. umbes 5—7 päeva pärast marjast koorumist, tuleb neid hakata otsekohe veekogudesse transportima.

Meie katse näitas ka seda, et 11-päevastena äratoodud maimudest, kellel oli rebukotist üks kolmandik veel imendumata, hukkusid umbes pooled esimese viie päeva jooksul. Nende hukkumist põhjustas asjolu, et nad ei olnud võimelised üle minema looduslikule toidule — vesikirpude ja sõudiklaste söömisele. Samuti panime tähele, et maimud, kellel on rebukott liiga palju imendunud, ei talu transpordi vintsutusi. Katse käigus püüdsime saada vastuse ka küsimusele, kui kaua tuleb maime tiikides järelkasvatada.

Vaatlused näitasid, et järelkasvatamine peab kestma vähemalt kuni rebukoti kadumiseni. Siis on maimud umbes 20 päeva vanad.

Haugimaimud tarvitasid toiduks söudiklasi ja vesikirpe seni, kuni rebukott polnud veel täiesti imendunud. Kuid hakkas silma, et mida vanemaks maimud said, seda vastumeelsemalt nad mainitud sööta tarvitasid. Muutsime siis menüüd, hakkasime neile andma sääsevastseid, ning asi paranes. Oli näha haugidele omast hiilivat olekut ja toidu kiiret haaramist küljelt. Tähendab, «purikad» ei tahtnud enam ümarjaid vesikirpe ja söudiklasi, vaid pikergust toitu — sääsevastseid. Söömisel jäljendasid nad täpselt oma suuri suguvendi. Kui andsime sel perioodil söödaks ainult vesikirpe ja söudiklasi, muutusid maimud agressiivseiks ja väiksemad isendid peitsid endid taimede vahele, et mitte tugevamatele söödaks langeda. Kirpe ja söudiklasi maimud enam ei söönud.

Rebukoti imendumise lõppemisega muutus haugimaimude käitumine järsult. Sääsevastsed nende isu enam ei rahuldanud, algas üksteise õgimine — kannibalism. Ühe kuni poolteise päeva jooksul olid järele jäänud veel vaid pooled maimudest. Proovisime jälle toitu vahetada. Hakkasime andma söödaks lepa-maime. Ja tulemus oli hämmastav — kannibalism kadus korrapealt. Tõsi küll, kui mõni haugimaim muutus loiuks ega reageerinud enam ümbruskonnale, siis tarvitasid teised selle oma menüü mitmekesistamiseks. Kõik see näitab, et haugid on veekogude «sanitarid» juba maimueast alates. Seejuures oli juurdekasv maimudel enam-vähem ühtlane, ei esinenud mingisuguseid haigusi, kuni...

See oli ühel laupäeval. Kas liigestest kiirustamisest või ajapuudusest tingituna toodi Pirita jõest haugimaimudele toiduks ekslikult ogalikke. Esmaspäeval oli akvaariumi kurb vaadata. Kui veel laupäeval ujusid seal erksad haugimaimud, siis nüüd lamasid pooled neist akvaariumi põhjal. Elumärki andis ainult nende lõpuskaarte sagedane liikumine. Osa maime küll veel ujus, kuid ka nen-

del oli näha haiguse tundemärke — keha kõverdumine, limane väljaheide, paigalõõtsumine ja samuti tugev lõpuskaarte liikumine. Selgesti oli näha, et maimud kannatasid seesmistest valude all.

Hiljem lahkamisel selgus, et ogalikkuude ogad olid teinud oma töö, need olid tunginud maimude maoseintesse, tekitanud seal tugeva põletiku, mille tagajärjel haugimaimud hukkusid. Ainult kaks maimu elasid veel edasi, kuid jäid kääbusteks. Toiduks võtsid nad väga harva sääsevastseid. Pea kasvas neil suureks, keha läks lõpuskaarte tagant järsult peeneks ja nooljaks ning kõht oli külgedelt kokku surutud. Paar kuud hiljem surid ka need maimud.

See juhuslikult meie käsutusse sattunud fakt paneb mõtlema ja sunnib tegema järelduse: haugimaime ei tohi lasta veekogudesse, kus elutsevad ogalikud!

Haug kasvab kiiresti, eriti seal, kus leidub palju prügikalu. Näiteks oli tiigis elavate maimude keskmine pikkus viie kuu möödudes 15 kuni 17 sentimeetrit, akvaariumis aga 22 kuni 25 sentimeetrit. Järelikult talitasid Tallinna Kalaspordiklubi kalakasvatajad õigesti, kui nad lasksid kevadel Harku järve haugimaime.

Kõigest ülaltoodust kokkuvõtet tehes võime öelda: kalakasvatajate-katsetajate töö kandis head vilja. Saadi vastus kolmele meie oludes mitteamuritud küsimusele:

● haugimaimud peab haudejaamast ära tooma 6—8-päevastena;

● maime tuleb järelkasvatada, sest liiga noorte maimude vettelaskmine tähendab toita teisi kalu;

● maimudele tuleb anda mitmekesist toitu vastavalt nende eale ja kasvule.

Ja lõpuks tahaks tänada VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordiklubi neid kalakasvatajaid-entusiaste, kes ühiskondliku töö korras aitasid korraldada kõne all olnud katseid ja vaatlusi. Kõigile neile — kivi kotti!

16 000 HÖBEKOKRE TALLINNA ÜMBRUSE JÄRVEDESSE

1965. a. septembris ja oktoobris püüdsid VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordi-klubi kalakasvatavad noodaga Tallinnas

Šnelli tiigist üle 16 000 hõbekogre sugu-kala ja viisid need eluskalaveo tsistern-autoga Harku järve, Paunküla veehoid-lassse ja Aegviidu järvedesse.

Hõbekokrede püügist ja valveteenistu-sest võttis osa üle saja kalasportlase. Noodavedu juhatas klubi tööndusliku püügi meister Juhan Kivilo.

Püütud hõbekokri kontrollisid enne transportimist Vabariikliku Veterinaar-bakterioloogilaboratooriumi kalahai-guste ekspeditsiooni töötajad. Pildil (va-sakul) näemegi veterinaar-ihtüopato-loog Astrid Ōuna ja laborant Imbi Jo-hannest, kes pärast kontrollimist lase-vad terved hõbekogred purskkaevu bas-seini transporti ootama.

Et meie kliimas esinevad ainult hõbe-kogre emakalad, siis ootab kevadel VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordiklubi kala-kasvatajaid pingeline töö — kuldkogre isakalade püük ja nende transportimine, et kindlustada hõbekokrede paljunemist klubi majandada olevates järvedes.

Paremal ülal: Noot on Šnelli tiiki sisse lastud.

Paremal all: Uudishimutsejaid oli rohkem kui noodavedajaid.

B. MURRU fotod

KAASVASTUTUSEST

1958. aasta oli omamoodi pöördeliseks aastaks meie vabariigi kalaspordihuvilistele. Nimelt määras vabariigi Ministrite Nõukogu sel aastal kindlaks organiseeritud kalasportlaste ja organiseerumata kalastajate õigused kalapüügil, kalapüügivahendite kasutamisel. Kehtestati kord, et spinninguga võivad kala püüda üksnes need asjaarmastajad, kellel on kalasportlase pileet. Viimased aga antakse välja ainult kalaspordiorganisatsioonide liikmetele.

Mainitud nõude kehtestamise järel hakkas kalasportlaste arv kõigjal kiiresti kasvama ning senistest väikestest sektiioonidest kujunesid suure liikmeskonnaga kalaspordiklubid. Liikmeskonna tunduv suurenemine põhjustas omakorda kalaspordiorganisatsioonide majanduslike võimaluste kasvu, sest liikmemaksudest laekusid nende käsutusse küllaltki suured summad. Klubid said nüüd võimaluse organiseerida oma liikmeskonnale kalaspordibaase, soetada paate, korraldada võistlusi jne. Hoopis laiema ulatuse võttis klubides ka kalakasvatusalane tegevus, sest osa raha sai kasutada selle vajadusteks. Kümned kalasportlased-kalakasvatuseentusiastid on igal aastal käinud abistamas riiklikke kalakasvatuseorganeid kalamarja kogumisel ja haudejaamadesse toimetamisel, samuti marja inkubeerimisel ning kalamaimude transportimisel veekogudesse.

Elavnenud on ka kalakaitsetöö. Sajad kalasportlased on võtnud endale ühiskondliku kalakaitseinspektori ülesanded. Eriti südamelähedaseks on kalakaitse saanud VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordiklubi liikmetele, ühiskondlikele kalakaitseinspektoritele H. Truustele ja

Ed. Kreisile Põhja Kõrgepinge Võrkudest, E. Jaansonile ja E. Tammele Tekstiilgalanteriiabrikust, R. Salukivile «Flora» sektiioonist, B. Lambergile ja H. Ohtlale sidetöötajate sektiioonist, V. Heidemannile «Marati» sektiioonist ning pensionäridele R. Ubale ja A. Aabjärvele. Nimetatud seltsimehed viibisid mullu kontrollretkedel kokku 1669 tundi, sealjuures öisel ajal 886 tundi. Eriti agarad olid sm-d H. Truuste ja Ed. Kreis, kes kulutasid kontrollretkedeks vastavalt 14 ja 9 ööpäeva.

Klubi ühiskondlikud kalakaitseinspektorid koos teiste aktivistidega tabasid 1965. aasta kevadel üheksa ahingumeest, kes tahtsid haugide kudemisperioidil saada kerget saaki, kuid kellel selle asemel tuli maksta ühtekokku 140 rubla trahvi. Tiskre ojust võeti välja 13 suurt tiibadega mõrda, millega röövpüüdjad olid tõkestanud oja kaldast kaldani ahvenate kuderände ajaks.

Septembris ja oktoobris tabati Piritajões kuus isehakanud «kalurit», kes proovisid «esimest korda» elus võrkudega lõhet püüda. Üldse aga võeti aasta jooksul veekogudest välja 27 võrku, neist enamik Piritajões.

Aasta jooksul koostati akte mitmetele alamõõduliste kalade püüdjatele, harkundadega püüdjatele ja isikutele, kellele ei olnud veel selge, millistes veekogudes võib harpuunpüssidega kalu jahtida.

Kontrollretkede kõrval on paljud ühiskondlikud inspektorid ja teised aktivistid teinud ka profülaktilist tööd, käsitlenud kalakaitseküsimusi oma töökoha seinalehtedes, selgitanud kalapüügieeskirju, vestelnud kalakaitse ja -kasvatuse teemal jne.

Suur osa Tallinna Kalaspordiklubi mees- ja naisliikmeist leiab aega nii kalastamiseks kui ka klubi korraldatud üritustes kaasalöömiseks — igaüks oma huvialal ja mõni isegi mitmel alal. Tegetsetakse kohtunikuna võistlustel, võistlejana, baasi ühiskondliku juhatajana, ehitus- või remondimehena, loengute pidajana seksioonides, noorliikmete juhendajana, instruktorina, kalavarude täiendaja või kaitsjana jne.

Samal ajal on klubi liikmete hulgas ka selliseid isikuid, kellel ei ole vähematki aimu sportlikust kalapüügist ja kes ei tea, et võrkudega kalapüügiks ei ole vaja kalasportlase piletit. Vist ei tea seda ka klubi liige, endine ühiskondlik kalakaitseinspektor Richard Klanberg, kes 1965. a. 23. juulil püüdis Kakumäe kandis merel kalu võrkudega. Kui temale meeldib võrkudega kala püüda, tuleks tal astuda samas asuva kalurikolhoosi liikmeks ja jätta maha oma senine töökoht vabrikus «Standard».

Sedasama tuleb soovitada ka Auto- bussipargi seksiooni liikmele Kalju Männisalule ja Männiku Ehitusmaterjalide Tehase töötajale Rein Rodile. Vaevalt tasub neil nüüd pärast seda, kui nad 24. mail 1965. a. püüdsid Pääsküla jões võrguga kalu ja maksid kahe peale 30 rubla trahvi, enam osta äravõetu asemele uut võrku ja maksta asjatult klubi liikmemaksu, kalurikolhoosis võiksid nad võrguga kalu püüda nii et küll saab ja makstakse veel pealegi.

Meie klubis on ka selliseid liikmeid, kes maksavad aastas oma kaks rubla liikmemaksu ja sellega nende osavõtt klubi tööst piirdubki. Mõnikord jäädakse liikmemaksu tasumisegagi niivõrd hiljaks, et pikendamata kalasportlasepilet on alles klubis või seksiooni juhatuse esimehe käes, mees ise aga Pirita jõe või mõne teise veekogu ääres lanti loopimas. Sellistelt «kalasportlastelt» on võrdlemisi lootusetu nõuda kohustuste täitmist, mis neil tekkisid kalasportlase pileti vastu-

Põnevamad momendid püügiretkel jäädvustab H. Hansen filmilindile.

E. RUUSE foto

võtmisega ja mis muide on kirja pandud sellesamas piletis.

Kalasportlase pileti väljaandmise ja kasutamise juhendi kohaselt antakse kalasportlase pilet kalaspordiorganisatsiooni liikmele pärast katse sooritamist kalapüügi ja kalakaitse eeskirjade tundmises. Paraku on tulnud allakirjutanul koostada akte kalapüügi eeskirju rikknutele, kes esitasid «Dünamo» või Sõjaväe Jahiseltsi poolt väljaantud kalasportlase pileti, teadmata sealjuures, milliste vahenditega on sportlik kalapüük lubatud. Need kalastajad «teadsid», et ka särjele ja ahvenale on kehtestatud kaitsemõõt nii umbes 10—25 sm, kuid havi ja

lõhe alamõõtu olid nad suutelised näitama ainult kämmalde lähemale ja kaugemale liigutamise ja tunnistasid, et kalasportlase pileti saamiseks nad mingisuguseid katseid ei sooritanud.

Olgugi et piletile kirjutab alla selle saaja, tõendades, et kehtivad kalapüügieeskirjad, keelujad, keelukohad, keelatud püügivahendid ja liikmepileti kasutamise kord on talle teada, lasub kalapüügieeskirjade rikkumise puhul vastutus ka kalaspordiorganisatsioonil, kes andis pileti välja katseid korraldamata. Kui kalasportlase pileti on saadud katseid sooritamata ja sealjuures ei tunta ka kalapüügieeskirju, siis on arusaadav, et ei suudeta täita ise ega nõuda teistelt kalasportlastelt kehtivate kalapüügieeskirjade ja juhendite täitmist.

Arusaamatuks jääb, miks paljud VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordiklubi liikmed, kellele ei ole tehtud erandeid katsete sooritamisel kalasportlase pileti saamiseks, ei taha kasutada neile antud õigust ja täita neile pandud kohustust — kontrollida kõikide kala püüdvate isikute õigust selleks ja nõuda neilt kalapüügieeskirjade ja juhendite täitmist, vaid peavad seda üksnes ühiskondlike kalakaitseinspektorite ülesandeks. Kalapüügi-retkedel jõgede ja järvede ääres kohtutakse tihti võhivõraste spinningistidega, teretatakse, päritakse saagi üle, kuid peetakse häbiasjaks esitada oma kalasportlase pileti ja paluda seda teha ka teisel. Niiviisi hiilitaksegi mööda kalasportlase pileti saamisega endale võetud kohustusest ja elatakse põhimõttel «minul on kõik korras, tehku teised, mis tahavad». Ei mõelda sellele, et mida tihedam on kontroll veekogude ääres, seda vähem esineb püügieeskirjade rikkujaid.

Veelgi halvem on, kui püütakse lähetikku kalu ja nähakse, et naaberkalas-taja ei lase alamõõdulisi kalu vette tagasi (võib olla koguni teadmatusest), kuid ei söandata sellist teguviisi hurjutada.

Mõni talv tagasi sattusin tööpäeval Pirita jõe, kus paarkümmend meest tirgutasi ja mitte tagajärjetult. Mõni oli saanud ahvena, mõni vimma. Tirgutajate hulgas leidis ka tuttavaid klubist. Viimased siis sosistasidki: «Vaata järele, kas sellel mehel seal ei ole mitte alamõõdulised vimmad?» Tõesti, olidki alamõõdulised. Ja sellele tähelepanu juhtimisel laskis püüdja need vastuvaidlemata vette tagasi.

Mida aga arvata sellistest sosistajatest? Või mida arvata sellistest klubi liikmetest, kes koosolekutel kurdavad, et ühiskondlikud inspektorid ei tule ega võta jõest võrku või mörda välja, et seal ja seal püüti alamõõdulisi kalu? Kust on tekkinud sellistele hädaldajatele mõte, et nendele andis kalasportlase pileti kalapüügiõiguse, teistele aga ainult kohustuse seista nende kõrval ja jälgida, et ülejäänud täidaksid kehtivaid eeskirju?

Kalasportlase pileti selliseid ühekülgeid õigusi ei anna ega pane ka kellelegi peale ainult kohustusi.

Tuleb üles tõsta kaasvastutuse küsimus.

Sellest lähtudes tuleks ühiskondlikel kalakaitseinspektoritel kalapüügi eeskirjade rikkujate tabamisel kindlaks teha ka tema lähemas ümbruses viibivad isikud. Kalapüügi eeskirjade rikkujal tuleb vastust anda seaduse ees, tema läheduses viibinud teised kalasportlased, kes teda selles ei takistanud, peavad aga vastust andma oma kalaspordiorganisatsiooni distsiplinaarkomisjonis kalasportlase kohustuse mittetäitmise eest.

Selliste kalasportlaste mõjutamiseks on vahendeid küllalt: mitte anda neile püügiluba, mitte laenata paate paadisadamais, keelata võistlustest osavõtmine jne. Kui kõik kalasportlased kasutavad neile antud õigust ja täidavad neile pandud kohustust, siis likvideerime peagi kalapüügi eeskirjade rikkumised meie veekogudel.

T. KALMUS

SPORDIST KALASPORDIS

Kala püüdev spinningist võib püügi-päeva lõpuks olla nõrkemiseni väsinud läbitud murdmaakilomeetritest ja ridva-vehkimisvaevast. Võib-olla on ta teinud päeva jooksul ülipikki viskeid ja tabanud eksimatu täpsusega soovitud laiku veepinnal. Aastate-, isegi aastakümnete-pikkune praktika on teda õpetanud huvi tundma vanarahvatarkuse, meteoroloogia, ihtüoloogia, bioloogia ja muude neile lähedaste teaduste vastu. Kui aga läheb kalapüügivõistluseks, pole tal teha muud kui panna mängu oma kogemused ja oskused ning loota parimat. Edu oleneb ikkagi peamiselt kala suhtumisest asjasse. Loomulikult peab spinningist kõvasti põialt hoidma, sest ka õnnelik juhust on ülitähtis komponent. Isegi kas või saja-aastane aastaringne treening treeneri juhendamisel või ilma ei väldi võimalust, et mõnel võistlusel trumpab tema üle mõni võhikust algaja.

Kas midagi niisugust on võimalik mis tahes teisel spordialal? Nimetage spordiala, kus võistleja tulemused kõiguvad rekordite ja nulli vahel! Kas ehk näiteks

kõrgushüppaja, kes eile ületas 220 sm, ei saa täna jagu kõrgusest 5 sm?

Esineb tõepoolest üsnagi traagilisi kõikumisi võistlusvormis. Teame, et paljud maailmarekordi omanikud pole pääsenud olümpiafinaali. Spordimängude puhul oleme lausa harjunud sellega, et vaatamata heale ettevalmistusele «läheb mäng käest» ja liidermeeskond saab hävitava kaotuse tabeli lõppu kuuluvalt võistkonnalt.

Kuidas ka ei oleks, kuid alati oleneb allajäämine konkurentidele niisugusel puhul võistlejast enesest, sest ühel või teisel põhjusel ei suutnud ta momendil enamata. Kalapüüdjust endast aga oleneb väga vähe see, kas ta saab fantastilise saagi või jääb hoopis ilma. Häid saake, mida on meeldiv meenutada endale ja teistele, on olnud meil kõigil. Samuti ilmajäämisi võistlustel ja oma lõbuks tehtud väljasõitudel. Täielik ebaõnn tabab harvemini vilunut, algajal on alati pidupäev, kui saab teistest enam. Kalapüük on õnneasi. Õnne on rohkem sellel, kes paremini

oskab, kuid õnneasjaks jääb ta sellegipärast.

Enamik spordialasid on välja kasvanud praktikast. Kunagine koopaelanik võitles odaga vaenlaste ja metsloomade vastu. Tänapäeval ei peeta staadionidel odaga karujahti, vaid selgitatakse, kes seda riistapuud teistest kaugemale suudab visata. Pole kuulda olnud, et jahimehed enda hulgast parima selgitamiseks püüaksid metsas üksteise võidu põtru maha lasta, kuigi neid loomi on meie metsades praegu vaata et rohkem kui kalu veekogudes. Omavahelist paremust tõestavaid punkte kogutakse spetsiaalsel rajal pigitaldrikuid tulistades. Ka laske-sportlastel pole üleoleku tõestamiseks vajalikud laipadega lahingud. Jalgadegi väledust ei püüta enam saavutada sellega, et rutem Tallinnast Aegviitu jõuda, kuigi mõnikord võisteldakse just selles ja sellel trassil.

Analoogiliselt jätkates võiks läbi võtta kõik spordialad. Ringiga kalaspordi juurde tagasi jõudes aga näeksime, et kalaspordis on ametlikult spordina tunnustatud kalapüüdjate vaeva- ja mõnurikas tegevus veekogudel, sest kehtivad ju spordijärgud ainult kalapüügis.

Ei saa olla midagi kalapüügi vastu. Samuti ei ole põhjust vaielda selle vastu, et kutseliste kalurite leivateenimisest eraldamiseks on tekkinud termin «sportlik kalapüük». Korraldatud võistlustel on sageli selgunud tõeliselt parim. Kalaspordiga tegelemise mitmekülgsest kasulikkusest ei tasu pikemalt rääkida, sest see on igapäevase selge. Nurinat tekitab ainult sõna «kalasport» küllaltki laia tähenduse vägivaldne kärpimine.

Maailma mastaabis on sportliku õngitsemise kõrval kasvanud vanemaks vennaks kalaspordiharu, mida meil tunatakse peamiselt stendispori nime all. Iseenesest pole see eriti noor spordiala. Esimesed võistlused, nn. «turniirid», peeti juba sajandivahetusel Inglismaal. Pärast Esimest maailmasõda kinnitas stendisport

kanna Saksamaal. 1952. a. veebruaris kogunesid Roomas Foro Italicos 16 rahvuse esindajad. Asutati Rahvusvaheline Kalaspordiföderatsioon — Confédération Internationale de la Pêche Sportive (CIPS). Samal aastal asuti ühtsete rahvusvaheliste stendispori võistlusmääruste väljatöötamisele.

Praegu on stendisporis tugevaimaks maaks Saksa DV, meie aga üheks mahajäänumaks. Tänapäevani pole veel astunud CIPS-i liikmeks, stendispori kui niisugust pole olemaski, lisaks puuduvad tehnilised vahendid selle harrastamiseks. 1954. a. loodi Saksa DV valitsuse määruse põhjal Saksa Õngitsejate Liit (Deutsche Anglerverband), mille peamiseks ülesandeks sportlikus osas kuulutati stendispori arendamine. 1954. a. saadeti meil laiali arenema hakkanud «сухопутный спиннинг». Praegu on Saksa DV-s rida maailma- ja Euroopa meistreid, meistersportlasi ja teenelisi meistersportlasi, maailmarekordi omanikke. Meil pole paljudes kalaspordikeskustes, vaatamata huvile asja vastu, ettekujutust isegi sellest natukesest stenditaolisest, mis sisaldub üleliiduliselt kehtivates võistlusmäärustes.

Et stendisport on eelkõige tehnikaala, pole kõrged saavutused mõeldavad ilma järjekindla treeninguta. Alahinnata ei saa ka füüsilist ettevalmistust. Saksa DV-s tehtud uurimiste põhjal on teada, et näiteks võistlemine lendõngega, mis kestab umbes 5 minutit, nõuab ligikaudu niisama suurt energiakulu kui keskmaajooksu lühemad distantsid. Et stendisporis tulemus ei sõltu põhjatuulest, neeluajast, täiskuust ega muust selletaolisest, siis pääsevad siin alati maksvusele võistleja tegelikud võimed. Võimed on aga määratavad objektiivse mõõdupuu abil. Ainult staadionil on tingimused võrdsed kõigile, ainult siin saab võrrelda võimeid. Siin selgub, kes käsitseb oma püügiriista meisterlikumalt. Seetõttu on stendivõistlused sport, kalapüük väärrib

sportlikust seisukohast vaid kehakultuuri nimetust.

Stendisporti harrastamine toob otsest kasu ka kalapüüdjale. Ilma püügiriista kindla valdamiseta on spinningisti või lendõngega püüdja lootused edule minimaalsed.

Kalapüük on ja jääb veel paljudeks aastateks meie kalaspordiorganisatsioonide üheks põhilisemaks tegevusalaks. Meie praegused ja loodetavasti veelgi enam tulevased kalavarud võimaldavad korraldada võistlusi ja selgitada välja parimaid püügimeistreid igal sportliku kalapüügi alal. Kuid peab looma võimalused ka kogu maailmas spordina tunnustatud ja levinud võistlusalale — stendile.

Praegu meil kehtivad määrused näevad ette ainult kuni rajooniulatusega võistlusi. Aga küllap jõuame ükskord ka üleliiduliste esivõistlusteni. Kui aga võistelda stendisportis kas või ainult

spinninguga, võiksime juba järgmisel aastal võistelda NSV Liidu meistri nimemele, sest neid võistlusi saab korraldada ka korrespondentsvõistlustena. Niisugused võistlused ei nõua üldse tööajakulude ega raha.

Ja lõpuks. Varem või hiljem ühineb ka meie maa kalaspordiorganisatsioon rahvusvahelise kalaspordiliikumisega. Kui me selleks ette ei valmistu juba täna, siis tuleb meil rahvusvahelisel areenil jääda veel kauaks peksupoiste osasse. Aeg nõuab, et meil võetaks ametlikku programmi stendisporti arendamine rahvusvaheliste määruste järgi. Tingimata on vajalik ka üleliiduliste spordijärkude kehtestamine ja selle spordiala propageerimine koolinoorte seas. Tuhandete kalaspordiharrastajate hulgas leidub kahtlemata palju neid, kes soovivad võrrelda oma võimeid sportlikumate kalapüügi vahendite käsitlemise oskuses.

„Flora“ sektiooni ja Loksa Kalaspordiklubi vabalisel kompleksvõistlusel jõudis järg kalapüügini. Kätt proovitakse Puise label.

E. RUUSE foto

TEHKEM MATK KALAVETELE

Varajane kalamees, seljakott turjal ja spinninguritv peos, astub üle kastese luha. Sõõru metsade kohal on puhkenud päikesetõusu õhetus. Kusagil ees hargneb huvitav vetesõlmestik — Kääpa ja Kullavere jõgi. Üks neist tuleb edelast, teine loodest, ja kui nad kokku saavad, sünnib Omedu jõgi. Ühes otsas kohiseb võimukas Peipsi, teised otsad toovad kaugemaid sisemaa uudiseid.

Ühise õuema Heinassaare ümber on kolm ilusat järve: Jõemõisa, Kau ja Papi. Siit algabki Kääpa jõgi. Väheke nuripidi on see algus, sest ülemjooks tundub laiem kui alamjooks, rääkimata keskjooksust, mis tublisti peenemaks pigistatud. Teisel pool Kose veskit algab pikaldane ja äge kärestik. Oma paarikümne-kilomeetrise jalutuskäigu kestel langeb Kääpa 18 meetrit ning lõviosa sellest langusest jagunebki nimetatud kärestiku peale. Parevalt tuleb Aavakivi jõgi, mille kaldal on sündinud Anna Haava. Vasakule jääb väike küla. Kogu jõgede ümbrus oli vanasti laialdane põllislaante ala. Kunagi, rahututel aegadel, asus siia metsa üksik jahimees, kes pärandaski nime hiljem siia tekkinud Küti külakesele.

Küllap Kääpa ääres oli mujalgi vana-aja asustatust, mille jälgedele viitab ka jõe enda nimi. Ka meie rahvaeepose sündmustikuga on seotud siinsed paigad. Tullles järjekordselt ülejärveretkelt, heidab vägilane Peipsi äärde puhkama. Vana vaenlane, sorts, varastab ta mõõga, kuid Kääpast üle hüpates pillab vilets mehike selle jökke. Ärganud Kalevipoeg vihastub: «Neetud mõõ-õõ-õõgavaras!»

See kõmisev «õ» jääb kaikumana Sõõru mägede vahele ning on ümbruskonna keelemurdes¹ praegugi veel aukohal. Ägeduses lähevad kangelase järgnevad sõnad aga viltu ning siit saab alguse ta lõppdraama. Kui Kalevipoeg kord jälle Kääpa äärde satub ja vette astub, lõikab mõök tal jalad alt.

Vetesõlmestiku teine asjaosaline, Kullavere jõgi, saab alguse kuskilt Torma meeste maadelt ning joonistab oma teekonnaga suure z-tähe. Keskjooksul meeldib tal seigelda ilusas vooremaastikus. Tullles Levalas Tartu—Narva maantee alt läbi, satub ta omadega lausa kimpu: kõikjal kerkib teele ette vooreid kui puhuraid hiidusid. Sageli ei oska jõgi ei ühele ega teisele poole astuda, hingeldab pingutusest kivide vahel, teeb pettehaake kui tagaaetav jänes. Vähemalt ühes kohas jääb mulje, et jõekesel käib kõik üle jõu ning ta peab edasimineku mõttegi maha matma. Aga ennäe, leidub siiski väike mulguke kahe voorevalli, humalate ja leppade vahel ning — vupsti! — lipsab jõgi sellest koha läbi ning jõuab piki pikaldast Veija paisjärve välja avarale luhale. Siin ongi Kullavere kõige ilusamad ja salapärasemad havi- ning turvavõrendikud keerisvooluga. Ees ootavad Kääpa ja Peipsi, kust rändabki siia haug, rändab erilise rahutu instinktiga nagu kõigist neist veekogudest, kus on ahnet ahvenat, kes on ta marja ja järglaste kõige suurem hävitaja.

Need on ilusad kalaveed. Kui jätta Levalas hüvasti autobussiga ning astuda

¹ Kodavere.

mööda Kullavere kaldaid allapoole kuni Põrvetuni, saadakse muljetest ja elamustest palju rikkamaks. Ning ei ole sugugi võimatu, et kalamehe kotti on sattunud nii mõnigi ilus haug, seda eriti siis, kui juhtutakse siiakanti toomede ja pääsusilmade õitsemise ajal. Kaldametsades laulavad tuhanded linnud. Siin on kohti, kus võib kuulda korraga laksutamas kolme künnilindu. Kägusid, keda on siinsete metsalatvade tribüünidele asutatud otse trobikonniiti, ei jõuagi loendada. Siin on laulu-, vainu- ja must-rästäid parajalt segamini, siin on rämeda häälega mehiseid rukkirääkusi ja taeva-sokke, naiselikumaid karminleevikesi, metsvinte, salulehelinde, kõrkja-roolinde, kõiki, keda kevad-võluril on tarvis suure sümfoonia esitamiseks. Eriti huvitavad on kõrkja-roolinnud: mida enam sa nende põõsale lähened, seda ägedamalt nad laulma hakkavad. Nähtavasti on nad viimased järglased vanast Väinämöiste soost, kes ainult lauluga loodavad oma vastast väärata. Linde kuulates võidakse muidugi kogemata tallata kullerkuppe, sest siin on tõesti vähe kohti, kus nad ei välgutaks oma kollaseid silmamune.

Kui juba olla kevadel kord sellel teekonnal, siis teeb tuska nii paljude püssi-, västra- ja tulusemeeste kohtamine, kellest siinkandis pole suudetud veel lahti saada. Siinsetel «kontrollijatelgi» on vahel ahingud õlal, «et nendega röövpüüdjate võrke jõest välja kiskuda». Mõnes kohas suletakse jõgi mõrdadega, Veijal võidakse mängida paisuga. Samad lood on ka Omedu ja Kääpa ääres ning Kose paisul. Eriti viimases kohas on sageli käinud hull mäng ning keerelnud metsik kirkede lõõm. Asi iseenesest on lihtne: avatakse paisuvärvad ja lastakse alla tugev veevool. Haugid ja teised kalad tungivad vooluse tõttu massiliselt edasi. Pais on aga nii kõrge, et ükski kala siit üle ei pääse. Parajal ajal suletakse vesivärvad uues-

ti. Poolteise kilomeetri pikkusel kärestitkul jääb vesi väga madalaks, kus siis ahingumehed oma «ametiriistadega» tööle asuvad. Varemattel aastatel oli sinne paisupüük vist kõige ulatuslikum kogu vabariigis. Kõik mehed, arssinapikkusest alates, olid platsis ning kohalikul kolhoosil oli suuri raskusi külvi mahasaamisega. Paisust edasi, allpool Aavakivi suuet, soetas veel mullu üks õlise kuuuga mees endale uhiuue paadi ning täiendas võrkude tagavarasid. Mõrdasid vaatama sõitis ta aga traktoriga.

Aja jooksul muidugi kõik need röövpüügi nähtused likvideeritakse. Trumbatakse üle ka Omedu meeste pisike kaalus, kes kannavad ahingut põues, varre otsa aga seovad õngenööri. Võib-

Kullerkupud Kullavere kallastel.

E. KIVASTE foto

olla suudetakse piir panna ka saarmaste nuhtlusele, kes siin kesksuve paiku kannatavad ranga alatoitluse all ning ründavad juba kalamehe lantigi.

Tartu Kalaspordiklubi taotleb praegu kõigi nende veekogude võtmist enda majandada. Kääpa, Kullavere ja Omedu kallastel oleks rändpüüdjal häid matkamarsruute. Veija ja Kose paisjärvedele oleks võimalik rajada allalastavad kalakasvatused. Pearõhk langeks aga Jõemõisa, Kaiu ja Papi järvele, mille äärde tuleks ehitada puhkekodud, paadisadamad, saun jne. Asja etteotsa peaksid asuma ka ametiühinguorganisatsioonid ja kultuuriasutused ning järved ei peaks puhkust pakkuma mitte üksnes kalaspordlastele, vaid kõigile, kes armastavad vaba aega veeta kaunis looduses. Kalavarusid järvedes tuleks pidevalt täiendada maimude juurdetoomise teel, et tasakaalustada püüki. Tartust oleks võimalik tuua siia osa kalaspordlaste paate, millega väheneks liiklustihedus Emajõel.

Kavas on kohandada metsade vahel asuv Särkjärv vikerforellide kasvatamise kohaks, sest järves on suur hulk kalda- ja põhjaallikaid.

Tööd oleks muidugi palju. Järvedevahelised läbikäigud ja kanalid, mille ette tuul on ajanud ujuvaid saari, tuleks uuesti avada.

Praegune olukord aga, kus Tartu kalaspordlastel pole majandada õieti ühtegi järve, on ebanormaalne. Seda rõhutab veel seegi, et kevadel ostetud ligi miljon havimaimu tuli lasta Elva Kalaspordiklubi vetesse. Ei taha õigeks sammuks pidada peaaegu kõigi linna ümber olevate suuremate järvede kuulutamist «kinnisteks», mistõttu nendel veekogudel polnud ka ühiskondlikku kontrolli. Sellist röövpüüki, mis pärast seda neil veekogudel lahti läks, pole aastaid enam nähtud. Järvede «kinniseks kuulutamise» tagajärjel vähenes Tartu Kalaspordiklubi liikmete arv tervelt poole tuhande võrra.

Kui asjad peaksid arenema soovitasuunas, kutsub Tartu Kalaspordiklubi kõiki vabariigi kalaspordlasi endale külla Jõemõisa—Kaiu—Papi järvedemaale ning Kääpa, Kullavere ja Omedu kallastele. Loodetavasti peetakse siin ka tulevikus üks järjekordseid kalaspordlaste vabariiklikke kokkutulekuid.

Pärast võistlusi lastakse kõlada pillilugudel.

E. RUUSE foto

KUMMAL ON ÕIGUS?

Pealtkuuldud vaidlus forellipüügi teemal

Juhtusin pealt kuulama kahe kalasportlase vaidlust. Jutt oli forellist, täpselt, selle kala püüdmise viisist. Et tegu oli kalasportlastega, siis nad ei analüüsinud selliseid äärmiselt efektiivseid võtteid nagu kudeva forelli ahin-guga tabamine või ööseks põhjaõngede sissepanek. Ka oli neile ilmselt tundmatu too «vaimukas ja põnev» püügiviis, kus võrgud asetatakse kaldaaluse ette ja seejärel pillutakse tuliseks aetud kive vette, et forelli kalda alt välja hirmutada.

Ei. Kõne all olid vaid kaks püügiviisi: lendõngega püük ja ussikesega püük. Kolmanda võimaliku sportliku püügiviisi suhtes — nimelt spinningupüük — olid nad täiesti ükskõiksed.

Esimene, lendõnge pooldaja, püsis visalt seisukohal, et ainus sportlik püük toimub kunstputukaga, ükski teine püügiviis ei leidnud armu tema silmis — seepärast nimetagem teda edaspidi Dogmaatikuks. Teine tunnustas kõiki sportlikke püügiviise — seepärast kandku ta nimetust Liberaal. Diskussioon ise käis umbes nii.

Dogmaatik: «Ainus sportlik forellipüük on lendõngega!»

Liberaal: «Miks?»

Dogmaatik: «See püügiviis nõuab püüdjalts oskusi ja võimeid. Iga mees juba putukat reeglite kohaselt veepinnale lingutada ei suuda. Seda kunsti tuleb palju harjutada!»

Liberaal: «Hm! Kui sind kuulata, siis tuleb nii välja, et ujukõngega püük pole üldse sportlik. Õnge vetteheitmine ei vaja ju mingeid oskusi ega võimeid.»

Dogmaatik: «Noh hea, ütleme siis, et lendõngega püük on kõige sportlikum, sest see püügiviis eeldab teatavate võtete omandamist ja treeningut.»

Liberaal: «Muidugi oleks see veelgi sportlikum, kui sa kunstputukat heidaksid seljaga jõe poole seistes. See nõuaks ju veelgi rohkem oskusi ja treeningut, eks? Kuid olgu! Igaüks saab õndsaks omamoodi. Kuid ütle mulle, kui palju sa arvad meil Eestis selliseid veekogusid olevat, kus lendõnge kasutada saab?»

Dogmaatik: «Laitmatu heitetechnika puhul on see püügiviis igas veekogus rakendatav.»

Liberaal: «Kahtlen väga. On ju enamik meie forelliojasid üpris raskete kallastega. Oled sa kunagi käinud näiteks Kaberla, Kuusalu või Pudisoo ojal? Seal ulatuvad põõsad vee kohal kokku, nii et mingit võimalust ei ole putukat sinna läkitada, kus kala parajasti «mängib». Selliseid ojasid on palju. Peaaegu kõik forelliojad, mis Soome lahte suubuvad, on niisugused. Ka Lõuna-Eestis on niisuguseid raskete kallastega ojasid. Käisin kunagi Pärliojal Sännast allapoole ja paari kilomeetri ulatuses ei leidnud ma kohta, kus lendõnge mängu panna. Sama lugu oli Ahja jõega Tilleveskist ülespoole.»

Dogmaatik: «Kui lendõnge kasutamine tõepoolest võimatuks osutub, siis võib seda asendada spinning.»

Liberaal: «Muidugi võib, kuid kas sel juhul on kala kättesaamine enam kui küsitav, sest need ojad on täis vette-

varisenud oksid ja risu, nii et lant sinna paratamatult kinni jääb.»

Dogmaatik: «Sa liialdad. Kindlasti leidub nii mõneski sinu poolt mainitud ojas kohti, kus saab kasutada nii spinningut kui ka lendõnge. Ega siis kohalikud kalaspordiklubid, kes mõningad forelliveed kaitse alla panid, nendes veekogudes forellipüüki totaalselt keelata ei tahtnud.»

Liberaal: «Võib-olla. Kuid praktiliselt tuleb see mõningal juhul nii välja. Paide klubi näiteks on tema hooldusel olevates forellivetes keelanud (samuti nagu Tartu, Võru ja Põlva klubigi) ussiga ja muu elussöödaga püügi. Selle tulemuseks on, et näiteks Völlingu ojas osutub forellipüük täiesti võimatuks. Lendõnge kasutamisest saab siin vaid paaril kohal juttu olla. Spinningu võid aga rahulikult koju jätta, sest oja on rampu ja rohumätaid niivõrd täis, et landle ruumi ei jätku. Ainsaks püügi- viisiks saab siin olla ussiujutamine.»

Dogmaatik: «Jäta juba see jutt ussikesest! Kes sind sunnib niisuguste veekogudele minema, kus kultuursemaid püügi- viise rakendada ei saa. Mine Võhandule, Valgemetsale, Oostriku jõe, Jäni jõe, Võhu oja, Venevere või mõnda teise kohta, kus on võimalik lendõngega või ka spinninguga püüda.»

Liberaal: «Vaata, siin on asjal jälle oma konks. Nagu sa tead, ei «tõuse» forell päev läbi, vaid põhiliselt hommikul ja õhtul. Lendõngega püütakse minu teada aga «tõusvat» kala. Tähendab, resultatiivne saab olla enamikul juhtudel hommikune ja õhtune püük. Kuid mis hakkab ma peale pika keskpäevaga?»

Dogmaatik: «Ära ahneks mine! Piisab ju hommikust ja õhtustki.»

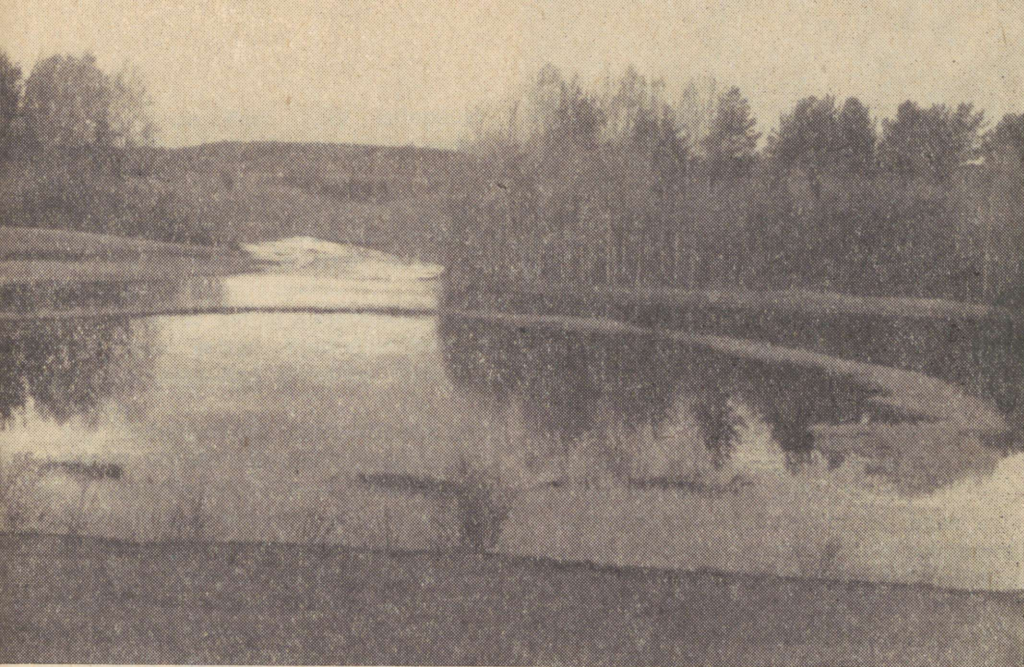
Liberaal: «Miks ei piisaks, kui elaksin forellivee ääres. Kuid pea meeles, et elan linnas ja saan sõita vaid päevaks, paremal juhul paariks kala püüdma. Jõuan veekogule siis, kui forell on juba peidikusse pugunud, ja kui ta

sealt õhtueine võtmiseks välja tuleb, pean mina lahkuma.»

Dogmaatik: «Ja sinu arvates võid ussikesega püüdes ka südapäeval forelli kätte saada?»

Liberaal: «Surmkindlalt. Ainus eeldus on veekogu tundmine. Tosin või rohkem aastaid tagasi käisime sõbraga Norra allikatel, õigemini küll Oostriku jõel. Mina olin tol ajal spinningu entusiast, niisiis kasutasin seda püügi- riista. Ka olin sellel jõel esmakordselt. Sõber tundis aga jõge hästi. Tema kasutas ussiõnge. Mina läksin lanti loopides ees, tema liikus minu «kiiluvees» — mõlemad samal kaldal. Kui Paala jõeni välja jõudisime, olin püüdnud ühe forelli, nii paarikümne sentimeetri pikkuse, seegi väljastpoolt haagitud. Sõbral oli aga 8 forelli, neist kõige pisem üle kolmekümne sentimeetri. Suurim kaalus 1,5 kilo. «Kogemuste vahetamisel» selgus, et Oostriku jõel on «kaldaalused» kohati jõe keskel asetsevas «rennis». Ja seal siis suur forell päeva ajal seisabki — ta ei näe tema kohale veepinnale langevat putukat ega temast ülelibisevat lanti. Ussipundart on aga võimalik «renni» sokutada ja kala kiusatusse viia. Nagu hiljem kogesin, on selliseid renne Prendi ja Jäni jõel ning mujalgi. Ka on suurte kalade peidukohaks päeva ajal jõel leiduvad «katted», s. o. vette langenud puu või lati taha veepinnale kogunenud risu. «Katte» alt ei saa forelli ei putuka ega landiga kätte.»

Dogmaatik: «Noh hüva, oletame, et see nii on. Kuid teatavasti on forell ablas «lapsest» saadik. Ta neelab ussi koos konksuga alla ja nii saab palju alamõõdulisi otsa, sest allaneelatud konksu pole võimalik kala surmavalt vigastamata kätte saada. Hoopis teisiti on lugu kunstputukaga. Hetkel, mil kala sööta haarab, haagid sa, ja kala jääb õnge otsa «mökkapidi». Sel juhul on imelihtne kalakest vigastamata teda konksust vabastada.»

Määsjärves Kasaritsas on nüüd hõbekogred.

A. IVASKI foto

Liberaal: «Olen nõus! Kuid kes käsib sul ussiga väikesi forelle püüda?»

Dogmaatik: «Sa võid küll kavatseada suuri püüda, kuid sa ei saa väikest keelata sööta haaramast. Ja väikesi on ikkagi rohkem kui suuri.»

Liberaal: «Selle vastu leidub rohtu. Ussiga õngitsedes peab kasutama võimalikult suuremat konksu, vähemalt nr. 14—16, ja konks tuleb sööta ussipuntraga, või veel parem, ööussiga. Seda juba alamõduline forell alla ei neela. Teiseks väldib igasuguse ohu õigeaegne haakimine. Kui näed, et nõör libisema hakkab, oota sekundit paar ja siis haagi. Sel juhul võid kindel olla, et suur forell on ussipuntra koos konksuga täielikult suhu ahminud, kuna väike alles mõnda lahtist ussiharu tirib. Seepärast oleks minu arvates õigem, kui forellivesi hooldavad klubid ei keelaks püüki ussiga, vaid määraksid konksu suuruse alammääraks kas või nr. 16.»

Dogmaatik: «See on puha üks ümarmargune jutt! Sa tead ju isegi, et inglased on lõheliste püügi klassikud. Nemad aga kasutavad selleks põhiliselt kunstputukat. Seega on lendõng ainus sportlik vahend forellipüügiks. Juba vana Isaac Walton propageeris seda.»

Liberaal: «Sa näid inglasteks pidavat ainult jõukamat kihti, kellel on küllaldaselt aega ja raha, et hankida kalleid püügiriistu, ning kellel on võimalus valida püügiks sobiv aeg. Kuid Lääne-Saksa kalaspordiajakirja arvates püütakse Inglismaal suurem osa forelle elus-söödaga, mille hulka kuuluvad ka ussikesed, ja püüdjaks on «lihtrahvas». Ning kui toetuda autoriteetidele, siis propageerib ju Ernest Hemingway ussiga forellipüüki, mida ta peab märksa huvitavamaks teistest püügiviisidest.»

Dogmaatik: «Kuid ainus sportlik püügivahend on siiski lendõng!»

Mida arvab lugeja?

MIS SINA, MAAMEES, MEREST TEAD?

Ei tea halba, ei tea head.

Aga või need päris meremehedki kõike teavad. Teavad küll, milline on mere õige nägu, ja julgevad temaga rinnutsi kokku minna, kui vaja, aga tühjade kalakastidega on nemadki randa tulnud. Kala ei kannu ju kella kaelas...

Aga jälgi jätab endast siiski. Ja kes tark on, oskab neid lugeda. Oskab lugeda ja teistelegi selgeks teha.

Üht jagu selliseid inimesi võib kala-laevade vahel ringi seilamas näha Soome ja Riia lähel, Irbeni väinal ja Läänemere avaosal laeval, mis kannab nime «Mazirbe». Nimi on läti keeles ja laev kuulub Balti Kalamajanduse Instituudile.

Laeva pardal aga on ka teadlasi Eesti Mereihetüöloogia Laboratooriumist.

Need inimesed püüavadki kaladest teada saada kõike seda, mida kalamehed veel ei tea, püüavad näha sinna, kuhu kalamehe pilk ei küüni. Ja nende juhatust mööda sisselastud võrgud või väljatõstetud traalid ei ole juba naljalt tühjad.

Ilmas muutub kõik. Muutuvad mäed ja metsad, muutuvad maad ja mered. Muutuvad tõekspidamisedki. Meie vanaisadele olid veed veel ammendamatuks. «Kes jõuab taevast tähti alla tuua või merd tühjaks püüda?» — nii tavatseti öelda.

Tähti alla ei tooda, kuid nende poole juba püütakse. Aga et mered pole juba tühjaks püütud, siis küll ainult tänu mõistuse häälele. Püügikunst lubaks seda õige varsti. Seda kinnitab kõige paremini kuivaletoodud kala hulk ise:

1940. a. püüti Eestis 215 000 ts kala.

1965. a. püügiplaan oli 1 886 000 ts ehk selgemalt öeldes — 9 korda rohkem.

1950. a. püüdis iga kalur keskmiselt 59 ts kala, viisteist aastat hiljem 185 ts.

Au ja kuulsus eesrindlikele kaluritele!

Aga kui nii edasi läheb, hakkavad need arvud peatselt sama kiiresti kahanema.

Siin ongi vaja ratsionaalset mõistust, et tagada kalade loomulik juurdekasv ja, kui võimalik, seda igati suurendada. Kuidas, kus ja millal püüda ning kui palju püüda, et kalavarusid jätkuks mitte ainult meile, vaid ka tulevastele põlvedele ja jätkuks nii, et püügidki võiksid ometi pidevalt suurened?

See ongi nende meeste ja naiste ülesanne, kes töötavad selles pika nimega asutuses vana Rae apteegi ülakorrusel Tallinnas — Balti Kalamajanduse Teadusliku Uurimise Instituudi (Balt. NIIRH) Eesti Mereihetüöloogia Laboratooriumis.

1964. a. pühitses see asutus oma 20. juubelit. Tööd on tehtud tublisti, kuigi tingimused selleks pole alati olnud just kõige paremad. Kui esimestel aastatel oli laboratooriumis 17 töötajat, siis nüüd on neid juba 28. Teaduste kandidaate aga on nende hulgas 6.

Entusiasmi on läinud neil kõigil vaja paras jagu, et täita oma peamisi ülesandeid:

1) uurida Läänemere kalavarude, kalade toidubaasi ja töönduslikult kasutatavate vetikate olukorda ning nende varude taastamise võimalusi;

2) koostada kalanduslikke püügiprognose;

3) osa võtta Eesti NSV kalapüügi-aastaplaanide ja perspektiivplaanide koostamisest;

4) uurida töendusliku püügi mõju kalavarudele ja välja töötada ettepanekud meie rannikuvete kalavarude kõige otstarbekamaks kasutamiseks.

Nii, punktide kaupa kirjapandult, tunduvad need selged, kindlapiirilised ja mitte eriti keerukad ülesanded olevat.

Kuid...

Mul õnnestus suvel olla vaid üks päev «Mazirbel». Tore laev, SRT-tüüpi. Meeskond nagu keskmisel traallaeval ikka.

Ja traalimisedki nagu kalallaeval, ainult kindlama süsteemiga — küll kindla ajavahemiku järel, küll kindlas sügavuses. Spetsiaalsete püükidega tehakse kindlaks räime, kilu ja meritindi päevane vertikaalne jaotumine ning nende seisukord, eristatakse räime rasse ja eri parvi ning palju muud kalapüügiks ja prognoosideks olulist.

Vanem teaduslik töötaja Evald Ojaveer teab rääkida, et kalad ei asusta kogu veekihti kaugeltki ühtlaselt. Erinevatel aastaagadel, samuti päeval ja öösel on see kõvasti erinev. Öösel tõusevad kalad 10—20 m sügavusele, päeval aga on 75—80 m sügavuses. Suvel jälle pinna pool, sügisel sügavamal. Põhjale lähemale laskuvad vanemad kalad, väiksemad ja nooremad eelistavad pinnakihte.

Kontrollpüükide andmed aga antakse pidevalt edasi kaluritele, kes juba teavad siis ka oma laevade kursi ja püünised nende järgi seada.

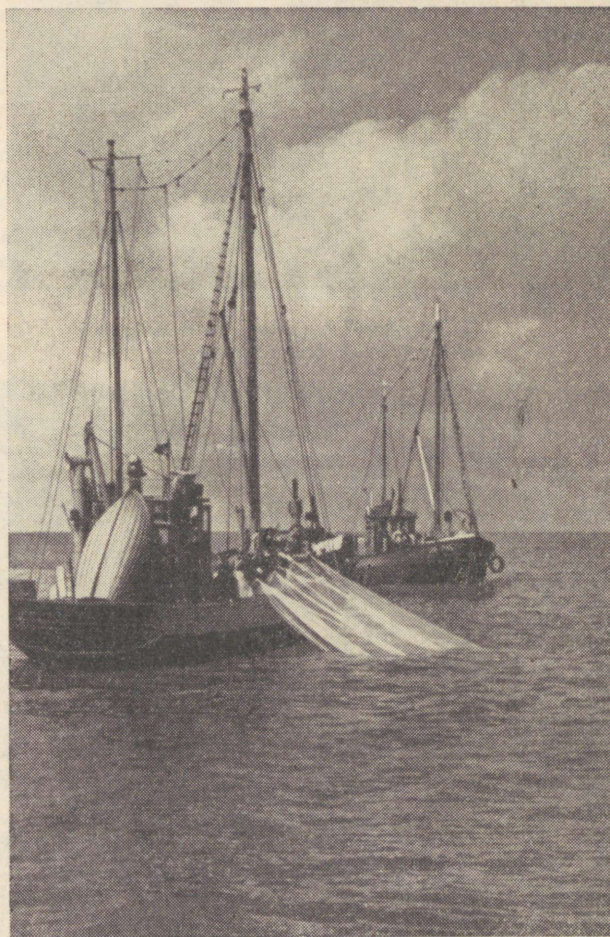
Kuid see kõik on vaid osa tööst. Siinsamas parda servas võtab suure koonusekujulise siidist planktonivõrguga proove planktonoloog, vanem teaduslik töötaja Alide Lumberg. Plankton — hõljum, vee pisiorganismid — on paljudele kaladele toiduks, nende hulgas ka kilule ja räimele. Peamiseks toiduks aga on ta kõigi kalade maimudele.

Teises pardas tõmbab põhjaammutajaga üles kindla mahuga kopatäie muda

Uurimislaev „Mazirbe“.

Kaksiktraalpüügil.

Bioloogiakandidaat Ivar Veldre valmistub termobatügraafi merre laskma.

Ivar Veldre ja noorem teaduslik töötaja Tiina Jakobson on ametis kilude analüüsimisega.

vanem teaduslik töötaja Arvi Järvekülg. Sellest sõelutakse välja viimane kui üks mudaelanik — põhjakalade toit. Jälle liikide ja isendite lugemine, arvutused... Laboratooriumi juhataja kt., bioloogiakandidaat Ivar Veldre aga teeb termobatügraafi abil kindlaks samade paikade temperatuuri muutused.

Möödub veidi aega, ja kui traal on välja tõmmatud, läheb tekile laotatud presendil lahti kilude massanalüüs. Sellest võtavad juba kõik osa, sest andmeid ja mõõtmeid tuleb võrdlevate analüüside jaoks võtta palju ja paljudelt kaladelt.

Nii käib töö. Kevadel, suvel, sügisel, talvel. Vihmas ja tormis, pakases ja päikeses. Kindla rütmi ja süsteemi järgi. Aga kui palju tuhandeid tunde kulub hiljem laboratooriumides analüüsi tehes, arvutades, võrreldes, kõiki andmeid kõrvutades, et öelda kas või lühidalt:

- ebaratsionaalselt korraldatud traalpüügi tõttu on räämesaagid Riia ja Soome lahes tunduvalt väiksemad, kui lubavad saada looduslikud varud;

- kalade väljapüük on lähedane maksimumile ja seda pole võimalik suurendada. Küll saaks aga suurendada vääriskalade püüki;

- angerja, lesta, merisiia, vimma ja koha toitumistingimuste parandamiseks on vaja intensiivistada ahvena-, kiisa-, emakala-, merihärja-, nolguse- ja ogalikupüüki;

- vimma ja koha arvukuse suurendamiseks tuleb keelata koha- ja vimmapüük võrkudega ning kohapüük õnge-dega;

- vaja on sisse tuua uusi kalaliike;

- 1965.—1966. a. on Soome lahes ja Kirde-Läänemere avaosas oodata umbes niisama suuri või isegi paremaid kilusaake kui 1964. aastal. 1966. a. püütakse Eesti rannavetes umbes 200—250 tuhat ts kilu;

- Pärnu lahes on kohasaak 1966. a. umbes 1300—1500 ts;

- 1966/67. a. vimmapüügi-hooajal on

oodata uuesti vimmasaakide vähenemist, sest töenduslikku püüki lülituvad nõrgad ja keskmise arvukusega vimmapõlvkonnad.

Jne. jne. jne....

Teadlased on tagasihoidlikud. Paljud meist ei tea ehk üldse, et sellised inimesed — mere head peremehed — meil olemas on ja oma väikestes tööruumides ning uurimislava kajutites suurt tööd teevad, kannavad hoolt meie toidulaua rikkuse eest, kannavad hoolt ka selle eest, et meie rahvuslik uhkus — «Tallinna kilud» — kunagi otsa ei lõpeks.

Jõudu ja jaksu neile Balti merel veel palju vagusid künda, mille jälgedes kalameestel — ka maismaa omadel — oleks kindel minna!

Fotol paremal: vanem teaduslik töötaja Arvi Järvekülg uurib, mis siis põhjamudast söelale jää.

Autori fotod

All: propagandainspektor Nadežda Tšurbakova tutvustab Tallinna 5. 8-klassilise kooli õpilastele kalade bioloogiat ja kaitset. V. VÄLJA foto

RÄNDKARIKAS JÄLLEGI VILJANDLASTELE

Spinninguspordi vabariiklikud meistri-võistlused peeti 1965. aastal esmakordselt Saaremaal. Uudne võistluspaik, saare looduse omapära ja ilu ning Väike-se väina kalarikkused olid meelitanud võistlustele rekordilise arvu osavõtjaid. Avadefileeks rivistusid Orissaare spordiväljakule neljaliikmelised võistkonnad 18 kalaspordiklubist.

Esimesel päeval, kui lõppesid võistlused täpsus- ja kaugusheidetes, asusid juhtima viljandlased. Teise päeva varahommikul sõideti mootorpaatidel merele, et proovida kätt kalaõnnes. Ka sel alal olid parimad viljandlased, kes püüdsid suurima saagi, kindlustasid meeskonnale üldvõidu ja töid juba kolmandat korda Viljandisse Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidu rändkarika.

Viljandlaste võidukasse meeskonda kuulusid Avo Kaur, Rudolf Mering, Viktor Katenev ja Ants Koni. Individuaalselt saavutas järjekordselt vabariigi meistri nimetuse viljandlane Avo Kaur, kes püüdis ühtlasi päeva suurima, 4,82 kilogrammi raskuse haugi. Kiitvalt tuleb märkida Orissaare kalaspordiklubi, kes muretses mootorpaadid kõigi võistlejate merereisõiduks.

Viljandlaste võidukas meeskond. Seisavad (vasakult): A. Kaur, R. Mering ja A. Koni. Ees V. Katenev.

Autori foto

Üksbaaval nopitakse kabvast välja kõik lepamaimud, mis läbevad toiduks haugimaimudele.
(Võistlusfoto)

M. MERISAARE foto

KOHTUMISELT „KALEV“ – „DAUGAVA“

Juba alates 1959. aastast valitsevad VSÜ «Kalev» Tallinna Kalasportklubi ja spordiühingu «Daugava» Riia Kalasportklubi vahel tugevad sõprussidemed. Käiakse vastastikku üksteisel külas, vahetatakse kogemusi ja peetakse sõprusvõistlusi. Traditsiooniliseks on kujunenud iga-aastased võistlused suvel

Grammipealt tehakse saagi raskus kindlaks.

spinninguspordis ja talvel sikutipüügis. Järjekordne kohtumine spinninguspordi kompleksvõistluses ja õngitsemises oli 1965. aasta 21. ja 22. augustil Puišes. Kumbki klubi pani välja 15-liikmelise võistkonna: 10 spinningisti (8 meest, 1 naise ja 1 noorliikme) ning 5 õngitsejat.

Nagu öeldud, oli seekordne võistlus Puišes, seega võõrustajaks oli Tallinna Kalasportklubi. Võistluste ettevalmistamisel püüti teha kõik, et võistlusreis külalistel igati korda läheks ja meelde jääks. Ettevalmistusi tegid nii klubi mees- kui ka naisliikmed (viimased hoolitsesid sellegi eest, et pärast võistlusi kehakinnitus käepärast oleks). Kõik edenes, kõigeaegselt jõuti õigeaegselt valmis. Isegi ilmataat näis võõrustajatega ühel meele olevat, andes parajalt päikest ja omajagu tuultki, ainult see Neptunus...

Võistlused algasid. Spinningu stendivõistluses (täpsus- ja kaugusheide ning skiš) alustasid tallinlased «soodsa tuulega» ja saavutasid riialaste ees väikese edumaa. Siis tuli minna merele kätt proovima spinningupüügis. Nüüd selguski, et Neptunus polnud külalistele eriti helde, võõrustajate suhtes oli ta aga hoopis kitsi. Nii tuligi välja, et ei aidanud ka koduveed, külalisspinnerid said rohkem kalu.

Ei vedanud ka meie õngitsejatel. Kuigi nad püüdsid rohkem kalu kui külalised, ei andnud väiksem kogukaal neile esikohta.

VSÜ „Kalev“ Tallinna Kalaspordiklubi võistkond.

Spinninguspordi kompleksvõistlus andis järgmised tulemused: 1. J. Kaupmanis («Daugava») 106 punkti, 2. E. Maslin («Kalev») 95,75, 3. A. Kadikis («Daugava») 94,2, 4. A. Riekstimš («Daugava») 81, 5. F. Ozols («Daugava») 76 ja 6. V. Pääbus («Kalev») 72,25 punkti.

Õngitsemisvõistluse tulemused olid järgmised: 1. Riia «Daugava» 53 punkti (püüdsid 124 kala kogukaaluga 5,240 kg), 2. Tallinna «Kalev» 51 punkti (püüdsid 128 kala kogukaaluga 5,060 kg).

Seega võitsid sõpruskohtumise külalised, kes kogusid ühtekokku 664,95 punkti tallinlaste 563 punkti vastu, ning said seekord trofeedeks kaks rändkarikat.

Lätlanna Gailit püüdis kõige suurema saagi.

E. RUUSE fotod

LÕHEST JA LÕHEPÜÜGIST PIRITA JÕES

Lõheliste kudemispaikadest on Pirita jõgi ainuke meie vabariigis, mis on antud majandada VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordiklubile. Teatavasti muudeti lõhe ja meriforelli püügi keeluaega möödunud aasta suvel. Senini oli keeluaeg jõgedes 15. septembrist 15. novembrini. Nüüd kehtib püügiekeld aasta ringi. Kui varem moodustas keeluala jõesuudmes 0,5-km raadiusega ala, siis nüüd on selle ulatus 1 km. Seega kehtib lõhe ja meriforelli püügi keeld jõgedes kuni esimese paisuni ja jõesuudmetes 1-km raadiusega mere suunas. Sugukalu võib püüda ainult kalakaitseorganite eriloaga kalakasvatuse otstarbeks. Tänu Kalaspordiföderatsiooni initsiatiivile saadi eraldi luba ka sportlikuks püügiks Pirita jõel.

Pirita jõe majandaja VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordiklubi teeb sellel jõel nii kalakaitse- kui ka kalakasvatustöid vastavalt majandamisplaanile. Majandamisele kuulub Pirita jõgi koos Paunküla veehoidlaga. Lõhet ja meriforelli võib aga püüda jõesuust kuni Lagedi pumbaama paisuni, s. o. umbes 15 km ulatuses. Selles jõelõigis on ajavahemikul 15. septembrist kuni 15. novembrini keelatud igasugune püük. Erandina antakse sel perioodil lõhepüügilubasid tublidele kalakaitseaktivistidele ühiskondliku töö eest. Erilubasid on antud välja alates 1961. a., kusjuures püügi algust on reguleeritud sõltuvalt ilmast niisuguse arvestusega, et enamus kaladest jõuaks enne kudedat. Nii on kestnud lõhepüük

20. või 25. oktoobrist kuni 15. novembrini. Sellel ajavahemikul on jõest püütud keskmiselt saja kala ümber. Kuni 1965. aastani on püütud kalade hulgas domineerinud meriforellid. Näiteks 1964. a. püüti spinninguga 64 meriforelli ja 33 lõhet. 1965. a. oli aga pilt teistsugune: 110 püütud kalast oli meriforelle ainult 17.

Kogu meie vabariigi lõhetoodangust, mis 1964. aastal, s. o. kõrgpüügiaastal, ulatus 124 tsentnerini, moodustasid meriforellid 80—85% ja lõhed 15—20%. On teada, et lõhed on kudemistingimuste suhtes üsna kapriissed ja seepärast koevad nad ainult meie suuremates jõgedes: Pärnu, Kunda, Selja, Valge-, Pirita ja Keila jões. Läti NSV jõed on meie omadest märgatavalt suuremad ja seetõttu moodustab lõhe sealsetes püükides 60—85 ja meriforell, vastupidi, ainult 15—20%. 1965. a. olid lõhed meie jõgedes üsna suures ülekaalus.

Pirita jõgi on üldiselt madal ning karestikuline. Suuremad karestikud paiknevad Iru, Kloostrimetsa ja Lükati kohal. Kiirevoolulistele karestikele järgnevad sügavamad kohad, nn. augud. Kõige rohkem kalu saadigi mullu nimetatud karestike läheduses asuvatest süvikutest ehk aukudest. Näiteks Iru ümbrusest püüti 14, Kloostrimetsa lähedalt 13 ja Lükati sillast ülespoole 12 kala. Ajaliselt püüti kõige rohkem kalu esimesel püügipäeval, s. o. 25. oktoobril, nimelt 25 kala, teisel päeval 13 ja kolman-

Elmar Merisaar bangib niivüsi Pirita jõest toitu haugimaimudele nende järelkasvatamiseks.
(Võistlusfoto)

M. MERISAARE foto

dal 15 kala. Hilisemad saagid olid väiksemad. Viimastel päevadel enne külma tulekut saadi vaid 1–2 kala päevas.

Iga püüdja võttis ka saadud kala bioloogilised andmed. Nimelt märgiti ära kala liik, pikkus, raskus, sugu, suguküpsus ja võeti soomuseid vanuse määramiseks. Püüdjad täitsid need kohustused väga hästi. Selliste andmete kogumisel on suur rakenduslik tähtsus. Aastate jooksul saadud andmeid on hea analüüsida ning nende põhjal on võimalik paremini korraldada Pirita jõe kalamajandust ja suurendada kalavarusid. Eespool mainitud andmeid on kogutud juba kaks

aastat. Tänu sellele on võimalik alljärgnevas teha kaladest ka väike analüüs.

1965. a. oli Pirita lõhe keskmine kaal 9,2 kg (1964. a. 7 kg). Seejuures emaskalad olid raskemad — 10,2 kg — ja isased kergemad — 8,2 kg. Muide, niisugune olukord esineb paljude kalade juures. Forellide keskmine kaal oli 3 kg eelmise aasta 2,7 kg asemel. Püütud kalade üldkaal oli 890,88 kg, sealjuures lõhet 839,55 ja meriforelli 51,33 kg. Suurima lõhe Pirita jõest püüdis 27. oktoobril tallinlane Uno Leikop, kes töötab tubakavabrikus «Leek». Kala kaalus 16,2 kg ja

oli 107 sm pikk (ninamikust sabauime lõpuni). See lõhe oli ainult 6 aastat vana.

Peale vanuse on soomuse järgi võimalik ligikaudselt välja arvestada ka kalade juurdekasv eri aastail. On teada, et kala soomus kasvab proportsionaalselt pikkuse juurdekasvuga. Projekteerides ja suurendades soomust, saame kätte aastaringide kasvu eri aastail. Et kala üldpikkus on teada, saame arvutada ka kala juurdekasvu üksikute aastate kaupa.

Soomuse pilt näitas, et suurim püütud kaladest oli elanud jões 2, meres 4 aastat ning veel ühe suve. Merre laskudes oli ta 13 sm pikk. Esimesel mereelu aastal kasvas ta juurde 10 sm, olles seega kolmanda aasta lõpuks 23 sm pikkune. Teisel mereelu aastal kasvas ta juurde 17 sm ja oli nelja-aastaselt 40 sm pikkune.

Kolmanda mereelu aasta juurdekasv oli erakordselt suur — 37 sm —, nii et viiendal aastal oli kala juba 77 sm pikk. Neljandal mereelu aastal kasvas ta vähem, vaid 23 sm. Seega oli lõhe kuuenda aasta lõpuks 1 m pikkune. Viimasel suvel enne püüki oli lõhe kasvanud 7 sm. Üldiselt on teada, et lõhed kasvavad meres märgatavalt kiiremini kui jões. Erakordselt hea kasv mereelu aastatel näitab soodsaid toitumistingimusi meres. Seda võib seletada ka meie kiluvarude hea seisuga. On ju kilu üks lõhe tähtsaimaid maiuspalu.

Analüüsi andmeil kõikus püütud kalade vanus 3—7 aastani, kusjuures isaste juures olid ülekaalus 5-aastased (52,3%), emastel 6-aastased (56,8%). Kolmeaastane oli ainult üks isane kala, seepärast on keskmine pikkus harukordselt suur. Vanuseklasside keskmised kaalud ja pikkused olid järgmised:

Vanus	3*+	4+	5+	6+	7+
Tõenduslik pikkus	70,0	69,0	80,0	94,0	99,5
Kaal	4,2	4,4	7,3	11,0	12,5

* Ristiga tähistatakse suvist juurdekasvu.

Emaskaladest domineerisid 90—100 sm pikkused ja 9—11 kg raskused, isastest aga 75—85 sm pikkused ja 6—7 kg raskused kalad. Huvitav on märkida, et püütud lõhedest oli 10-kiloseid ja raskemaid kalu 39.

Eeskirjade kohaselt võis loomanik püüda 3 kala. Kolme kala saajaid oli 10, kaks kala püüdis 9 ja ühe said 62 kalasportlast. Kolme kala kõige suurem kogukaal oli Spordilaevade Eksperimentaaltehase töötajal Ilmar Uukivil — 37,9 kg (lõhed kaaluga 14,5, 7,1 ja 16,1 kg). Teisele kohale tuli Ajakirjanduse Levitamise Valitsuse töötaja Harri Ohtla. Tema püütud kolme kala kogukaal oli 34,8 kg. Üks Pirital püütud alamõoduline meriforell lasti jõkke tagasi, märgis seljal. Loodame, et ta satub tänavu või edaspidi spinningu otsa ning siis näitavad juba uued pikkuseandmed tema tegelikku juurdekasvu.

Toodud andmed on kokkuvõtteks lõhepüügist Pirita jõel 1965. a. Järgnevatel aastatel on püüdjate ees uued huvitavad ülesanded. Ikkagi on veel raske vahet teha lõhe ja meriforelli vahel. Nende kindlamateks eraldamistunnusteks peetakse hammaste paiknemist sahkluul suulaes ja lõpuspiide kuju lõpuskaarel. Seepärast tuleks edaspidi igalt püütud kalalt võtta analüüsiks ka sahkluu ja üks lõpus. Uued andmed aitaksid lahendada nende kahe liigi eraldamist, millel on kalatööstuses suur praktiline tähtsus.

Pirita lõhe sportliku püügi võimalused on kahtlemata väga teretulnud arvukale kalasportlasteperele, eriti tallinlastele. Ühelt poolt on see heaks stiimuliks ühiskondliku töö organiseerimisel. Selle tulemusena on Pirita lõhel olnud võimalus rahulikult kueda kuni 25. oktoobrini. Mullu olid nad selleks ajaks enamuses ka kudenud. Teisest küljest aitavad õngesportlased kaasa lõheliste bioloogia tundmaõppimisele meie vetes, mis on samuti väga tähtis.

FOTOLÄÄTSEGA „FLORA“ SEKTSIOONIS

VSÜ „Kalev“ Tallinna Kalaspordiklubi üks paremaid kohtunikke on Astrid Pääbus.

E. RUUSE foto

Et sektsiooni tegevusest jääksid „jäljed“ albumisse, selle eest hoolitsevad (vasakult) R. Salukivi, Harald Saluste ja Elmar Merisaar.

Siin on jäädvustatud seinalehe „Võrendik“ üks numbreid.

Selliselt on kujundatud sektsiooni tegevust kajastava esimese albumi kaas.

Elmar Merisaar ja Harald Saluste täiendavad albumit uute materjalidega.

B. MURRU fotod

MASSILISUS, AKTIIVSUS

Konverentsi presiidium.

E. RUUSE foto

H. HANSEN

KILDE KONVERENTSILT

● VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordi klubi ja selle tegevus on kasvanud aasta-aastalt nii laiuti kui ka sügavuti. Kalasportlased teevad järjest viljakamat tööd kalavarude täiendamisel, rajatakse kalaspordibaase, kaitstakse kalavarusid, mitmekesistatakse tegevust seksioonides. On saanud kombeks teha kord aastas kokkuvõtteid tehtust ja kavandatakse uusi ülesandeid ning eesmärgid. Seda tehti ka klubi VIII aruande- ja valimis-konverentsil, mis oli 1965. a. 18. detsembril.

● Klubi juhatuse ühiskondlik esimees, VSÜ «Kalev» auliige Rodrich Truve esines juhatuse tegevuse aruandega. Selles anti kõrge hinnang paljude ühiskondlike aktivistide tublile tööle. Kalaspordi propagandat arendasid energiliselt Rait Ivalo, August Pähklimägi, Juhan Mandre, Richard Kuld, Hubert Veldermann, Johanna Kruusel, Helmut Kiviloo, Artur Rinne ja paljud teised. Kalakasvatuse aasta õnnestumiseks andsid oma parima Kaarel Kuusk, Lembit Kurg ja Richard Jõulu koos tubli kalakasva-

Vaade konverentsisaali.

G. VAIDLA foto

tajate aktiiviga. Ühiskondlik kalakaitseinspeksioon organiseeris Virgo Pepiku juhtimisel sadade ühiskondlike kalakaitseinspektorite tegevust. Heino Truuste, Eduard Kreis, Reginald Uba,

Erich Jaanson, Roman Salukivi, Boriss Lamberg ja Ain Aabjäär olid kokku valves üle tuhande tunni. Kalaspordi- baaside väljaehitamisel andsid oma parima August Krippe, Joosep Stein, Aleksander Meriste, Albert Hallik, Kuno Truve, Grigori Koževnikov ja paljud teised. Klubi au kaitsesid paljudel kalaspordivõistlustel Ilmar Uukivi, Valentin Pääbus, Elmar Maslin, Valdar Sinivee, Bernhard Eimre, Rein Mäelt, Leili Kuld, Karl Leesi, August Voolaine, Jevgenia Kirde, Peeter Sepp, Konstantin Luik, Jüri Kanarbik, Ernst Tsobel jt. Kalaspordikohtunikest olid energilisemad Astrid Pääbus, Arnold Reidla, Artur Paimets, Heino Saluste jt.

Konverentsi avab klubi juhatuse esimees R. Truve.

E. RUUSE foto

● Suurte teenete eest kalaspordi arendamisel ja klubi tegevusele kaasaaitamisel anti VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordiklubi auliikme nimetus Aleksander Hendriksonile, Julius Elangole, Georgi Nellisele ja Arnold Greenile. Vastava aktivisti aunimetuse said koos rinnamärgiga Märt Laarman, Joosep Stein, Elmar Maslin, Boleslav Gladin, Johan Hallas, Astrid Pääbus, Juhan Sõmera, August Krippe, Juhan Kivilo, Jakob Mehiste, Aino Kütt, Heino Saluste, Adolf Kuusk, Salme Ehari ja Artur Paimets.

● Klubi tegevus rajaneb peamiselt aktiivi ühiskondlikul töö. Klubi IV sotsialistliku võistluse tulemused näitavad, et kõige aktiivsemad seksioonid olid tarbekeemia tootmiskoondise «Flora», Eesti NSV Rahandusministeeriumi, Tekstiilgalanteriivabriku, Tallinna Spetsialiseeritud Autobaasi ja Spordilaevade Eksperimentaaltehase kollektiivides. Individuaalselt olid sotsialistliku võistluse kümme paremat järgmised seltsimehed:

1. Roman Salukivi, 2. Joosep Stein,
3. Ferdinand Loring, 4. Heino Truuste,
5. Valentin Pääbus, 6. Elmar Merisaar,
7. Grigori Koževnikov, 8. Elmar Maslin,
9. Eduard Kreis ja 10. Virgo Pepik.

Konverents hindas 6009-liikmelise klubi pere nimel juhatuse tegevuse heaks.

● Klubi juhatuse uude koosseisu valiti Rodrich Truve, Kaarel Kuusk, Valentin Pääbus, Arnold Milk, Rait Ivalo, Hugo Lett, Ferdinand Loring, August Mölder, Harri Ohtla, Virgo Pepik, Albert Plaks, Herbert Saller ja Roman Salukivi. Juhatuse liikmekandidaatideks valiti Ellen Aru, Aleksander Hendrikson, Peeter Madisson, Vladimir Raudsepp ja Heino Truuste. Revisjonikomisjoni liikmeteks valiti Richard Jõulu, Robert Lett, Konstantin Luik, Richard Parmas ja Roman Sooru.

● Esimesel juhatuse koosolekul valiti juhatuse esimeheks Rodrich Truve, aseesimeesteks Kaarel Kuusk ja Valentin Pääbus ning juhatuse sekretäriks Arnold Milk.

Revisjonikomisjoni koosolekul valiti komisjoni esimeheks Konstantin Luik.

VSÜ „Kalev“ Tallinna Kalaspordiklubi „eestseisus“.

B. MURRU foto

Ü. TOOTSEN

KUHU JA KUIDAS TEHA KUNSTLIKKE KOELMUID

Järvedes on kalade peamiseks kudemissubstraadiks pehme veealune taimestik ja vetikad. Nendele kinnitub enamike kalade viljastatud mari ja siin arenevad ka vastsed, kes samuti lühemat või pikemat aega elavad taimedele kinnitunult või nende varjus. Seepärast on paraja hulga pehmete veetaimede, nagu vesisambla, penikeelte ja vetikate olemasolu igas veekogus hädavajalik, seda enam, et nad rikastavad vett hapnikuga.

Seevastu kõvade vartega veetaimed — kõrkjad, pilliroog, hundinuiad, kalmused — ei ole sobivad kalade marja kinnitumiseks ja soodustavad ainult veekogu kinnikasvamist.

Paljudes raba- ja metsade keskel olevais järvedes on pehmet taimestikku üldse vähe. Neis on kaladel eriti halvad kudemistingimused ja peamiseks kaladeks on siin tavaliselt haug ning ahven, kes nii kudemiskohtade kui ka teiste keskkonna tingimuste suhtes ei ole eriti nõudlikud.

Paljud Lõuna-Eesti järved aga lähuvad liiga järsku sügavaks. Seetõttu on nad väga kitsa litoraaliaalaga, millest

veel suurema osa võtab enda alla kõva taimestik, ja kaladele jääb vähe sobivaid kudemiskohti.

Kõigil neil juhtudel on otstarbekas valmistada kunstlikke ehk tehiskoelmuid, kus kalad saavad kueda ja mis on ühtlasi heaks kaitseks vastsetele ja maimudele.

Tehiskoelmutest on meil varemgi juttu olnud (autorilt varem ilmunud brošüüris «Siseveekogude majandamisest», Tallinn, 1960, ning abimaterjalis loenguteks teemal «Teid olemasolevate kalaliikide arenemise suurendamiseks Eesti NSV veekogudes», Tallinn, 1959). Et mõlemad materjalid on juba küllaltki raskesti kättesaadavaks muutunud, anname allpool veel kord tehiskoelmute valmistamise ja hooldamise lühiülevaate.

Lihtsamaks kunstlikuks koelmuks on kadaka- või kuu-seokstest valmistatud viht, mis asetatakse vaiksemasse tuulte ja lainete eest varjatud kohta jões või järves, umbes 1,0—1,5 m sügavusele vette.

Okstel tuleb lasta enne õhu käes veidi kuivada, sest muidu on nad liiga vaigused. Kadakaokstel aga on soovitatav ära

korjata marjad, sest on tähele pandud, et kalad neid kardavad.

Kui selliseid vihtasid valmistada rohkem, võib nad kinnitada vee alla kaldaga paralleelselt tõmmatud nõõrile, nii et nad jääksid 20—30 sm, mitte aga rohkem kui 0,5—1 m sügavusele vee alla. Selliste koelmute asukohaks peab valima kaldalähedase vaikse koha. Neid eelistavad varakevadel haugid.

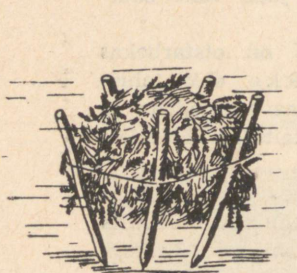
Tugeva lainetuse piirkonnas on otstarbekas teha ujuvaid koelmuid. Selleks valmistatakse puust raamid mõõtmetega umbes 6 × 1 m, millelt iga 30—40 sm kauguselt lastakse vette nõõrid koos nende külge kinnitatud kadaka- või kuuseokstest, samuti õlgedest või rohust koelmumättaga, nii et need jääksid 0,5—1,0 m sügavusele vee alla. Selline koel-

mu ujub vabalt veepinnal ja kinnitatakse pikema ankruköiega põhja, et see kaugele ei ujuks.

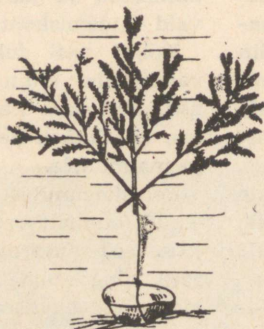
Kunstlikke koelmuid kasutab meeeldi latikas, eriti siis, kui need on valmistatud kadakaokstest. Kui latikakoelmud asetada vette liiga vara, vee temperatuuril alla 8—11°, siis koevad neisse särjed ja latikakude jaoks ei jää enam ruumi. Seejärel soovitatakse latikakoelmud panna vette alles 1—2 päeva enne nende kudemise algust.

Kunstlikest koelmuteist on levinumaks (eriti Soome järvedes) nn. korvkoelmud.

Korvkoelmu valmistamiseks taotakse kevadel kohe pärast jääminekut järve kalda lähedasse sobivasse kohta ringikujuliselt vaiad. Vaiade vahe on umbes

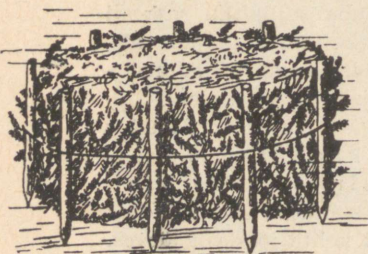
Särjede koelmu
nn. „Särjemätas“

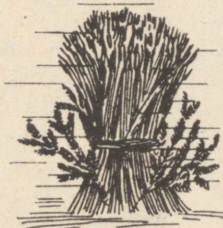
Õngekoelmu

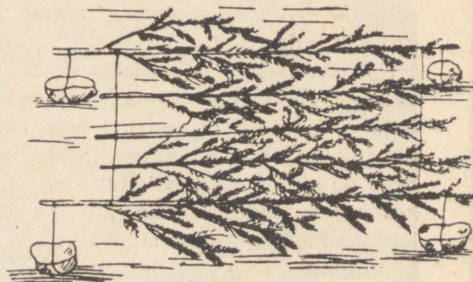
Mattkoelmu

Korvkoelmu

Õlgkoelmu

Mattkoelmu

Tebiskoelmu.

0,5 m, ringi läbimõõt 2—3 m. Vaiade vahe täidetakse okstega erinevate kala-liikide kudemise jaoks erinevalt. Ahvenatele sobivad näiteks peen oksarisu ja kadaka- või kuuseoksad; särgedele toored kadaka- või kuuseoksad, samuti heinatuustid; latikatele toored kadaka- või lehtpuuksad. Koelmu peab jääma 1,0—1,5 m vee alla.

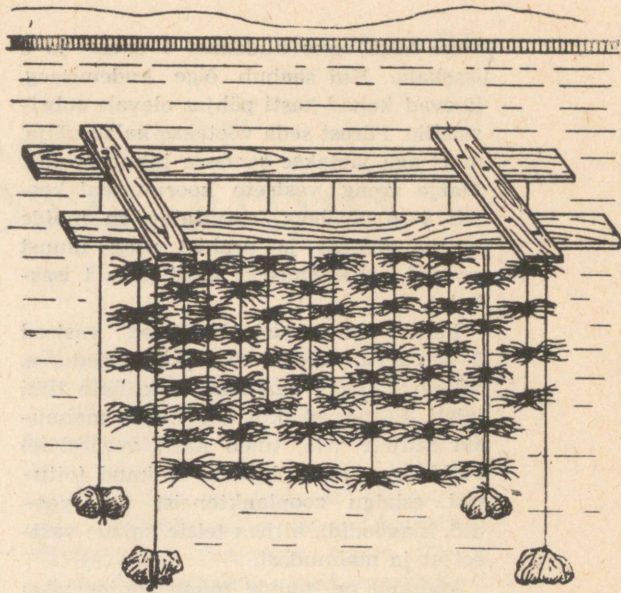
Korvkoelmu eelis seisab selles, et seda võib kasutada mitu aastat järjest, vahetades ainult oksti. Kalad aga harjuvad samas kohas kudemas käima ja see on vähesse koelmute arvu puhul väga tähtis. Väga lihtne on nn. õngekoelmu, mida võib valmistada ja kohale asetada juba enne jää lagunemist. Selleks seotakse 3—4 kadaka- või kuuseokstest vihta kokku ja lastakse kivist ankrut otsas soovitud sügavusele. Õngekoelmut on eriti sobiv kasutada pehme põhjaga veekogudes, kus vaiad ei leia pidet. Väga sobivad on nad eriti latikate jaoks.

Ka teised kalad armastavad sellise koelmu ümber viibida aasta läbi. Seega on see heaks õngitsemiskohaks, millest on tulnud koelmu nimetuski.

Kohakoelmu ehitamiseks valmistatakse paju- või kadakaokstest umbes 1,5 m läbimõöduga pärg, mille keskele punutakse kadakaoksi ja rohtu. Nii saame ümmarguse okstest mati, mis lastakse kivist ankrutega vette 1—6 m sügavusele. Selliseid matte tuleb lasta järve mitmesse erinevasse kohta juba varakult enne kohade kudemist, et nad jõuaksid koelmutega harjuda ja välja valida neist sobivad.

Koha koeb põhjalähedastesse koelmutesse, isegi neisse, mis põhjas lamavad. Kaldataimede läheduses asuvatesse kunstlikesse koelmutesse ta ei koe. Looduslikult koeb koha jõgedes 3—4 m kaugusel kaldast, 0,5—1—1,6 m sügavustes vaikse vooluga kohtades veetaimede juurtele. Optimaalne vee temperatuur on seejuures 6—16°.

Tehiskoelmute valmistamine koha

Ujuvkoelmu latikate jaoks.

jaoks on seda vajalikum, et teda on väga raske kunstlikult viljastada.

Kohamarja üleminek suguküpsuseelsest staadiumist (IV staadium) küpsustaadiumi toimub mõne tunni jooksul. Seda momenti on raske tabada. Suguküpse marja ja niisa saamiseks on see aga kõige olulisem. Seepärast hoitakse sageli kevadel sugukalu väikestes (200—300 m²) liivase põhjaga tiikides, kuhu on paigutatud 40—50 sm sügavusse veepinnast ka eespool kirjeldatud kunstlikud koelmut. Hiljem võib marja neist koelmutest ära võtta ja paigutada kastkoelmutesse. Kõige lihtsamaks on 2 × 1,5 × 1,5 m mõõtmetega puuraamistikule tõmmatud võrgust kast. Kasti põhjale pannakse 3—4 sm paksune lehtpuuokstest või taimejuurtest aluskiht. Sellele paigutataksegi mari. Marja võib aga kastkoelmutesse panna ka koos selle substraadiga, millele ta on koetud.

Kastkoelmut võib kasutada ka otsese koelmukohana. Selleks asetatakse see tiiki 70—80 sm sügavusele ja suletakse siia

vähe aega enne kudemist 1 emas- ja 2 isaskala. Kui saabub õige kudemisaeg, koevad kohad kasti põhjas olevale substraadile. Pärast seda võetakse kalad välja, mari aga jäetakse samasse inkubeeruma. Marja areng vastsete koorumiseni kestab 4—6 ööpäeva (soovitav on muide marja mudast ja prahist ning muust prügist puhastamiseks kasti jätta 1 isaskala).

Pärast koorumist hoiduvad vastsed 5—6 päeva jooksul veel pesa lähedusse, hiljem lähevad aga läbi võrkseinte tiiki laiali. Seepärast, kui soovitakse maimusid mujale viia, tuleb kasti võrk (riie) valida vastavalt tihedam. Maimud toituvad esialgu zooplanktoneist (kopepoodid, kladooidid), hiljem teiste kalade vastsetest ja maimudest.

Maimud on muide muda suhtes väga tundlikud. Seepärast peab koelmu asuma väga nõrga vooluga (mitte aga seisva veega) kohas.

Kohakoelmuisse koevad meelsasti ka nurg, latikas ja ahven. Nurukudu (viljastatud mari) on kohakudust eraldatav kollasema värvuse poolest. Eriti on vaja selles selgusele jõuda, kui kudu viiakse ühest veekogust teise, sest väheväärtusliku prügikalana pole nuru levimine soovitatav.

Koelmuid võib valmistada ka lõhilastele. Kivist või vaia-dest ehitatud 3—4-m läbimõõduga alusele veetakse peent kruusa, sinna kalad koevadki. Selliste koelmute kasutamise edukuse kohta puuduvad täpsemad andmed, kuid katsetada võiks ka nendega.

Peaaegu kõiki kunstlikke koelmuid kasutavad särjed. Särj on nagu nurgki väheväärtuslik prügikalala, kuid paljudes järvedes on ta väga arvukas ja sageli ka ainus liik. Sellisel juhul on otstarbekas nende kasvu soodustada, soodustades samaaegselt ka röövkalade, eriti haugi kasvu, kes sellisel juhul hästi paljuneb ja tõstab järve üldist kalatoodangut.

Kunstlikke koelmuid võib vajaduse korral kasutada ka võitluseks prügikalala-

dega. Paigutades kadakaokstest või õlgedest koelmud särgede ja nurgude tavalistesse kudemiskohtadesse enne latika kudemist, täituvad koelmud varsti särje- ja nurukuduga. Koelmu üksikud osad võib siis koos marjaga viia kas teise veekogusse, kus on palju röövkalu, või mõnesse tiigimajandisse, et kasvatada neist näiteks forellidele elussööta.

Enne tuleb muidugi täpselt kindlaks teha, millise kalaliigi kudu koelmu on. Särjemari on punakaskollane, latikal aga läbipaistev-kollakas. Seega on mõlema kalaliigi mari väga kergesti eraldatav.

Särj koeb umbes siis, kui kaskedel tekitab esimesed lehed, nn. «hiirekõrvad». Ahven koeb vee temperatuuril 8—15°C. Ta mari on kleepunud pikkadeks lintideks-nöörideks, olles seega hästi tuntav.

Üldiselt on soovitatav kunstlikke koelmuid paigutada mitte liiga kaldataimestiku lähedale, sest tähelepanekud on näidanud, et seal ei koe kalad neisse nii meelsasti. Madalas järves on parimaks kauguseks latikakoelmuil kaldast 100—150 m. Siis koevad latikad neisse ka halvamate ilmadega, eriti kui koelmu on sügavamal, isegi 3—6 m veepinnast.

Kuigi kõigisse kunstlikesse koelmutesse kalad mitte alati ei koe, ei tähenda see, et nende kasutamine ennast ei õigustaks. Peamiselt on ebaõnnestumiste põhjusteks koelmu koha halb valik ja mittesobiv sügavus. Seepärast tuleb algul valmistada võimalikult rohkem koelmuid ja paigutada neid erinevatesse kohtadesse, et välja selgitada kõige sobivamad kohad. Hiljem võib tehiskoelmute hulka vähendada, paigutades neid ainult äraproovitud kohtadesse.

Et kaitsta koelmuid röövkalade ja teiste vaenlaste eest, on soovitatav need piirata pärast kudemist mõne meetri kauguselt igast küljest tiheda võrguga. Võrgu võib kinnitada ka kastitaolisele puust raamistikule ning paigutada kunstliku koelmu siis juba sellisesse «mõrda» või «kasti».

VALMISTAME ISE ENDALE ÕNGERIDVA

Juba varases nooruses tekkis mul soov omada häid ja ilusaid õngeritvu. Kuid esialgu pidin leppima primitiivsete lepa- või sarapuuriivadega ning nendega oma õngitsemiskirge rähuldama, sest paremate püügivahendite muretsemiseks polnud jaksu ega ka oskusi.

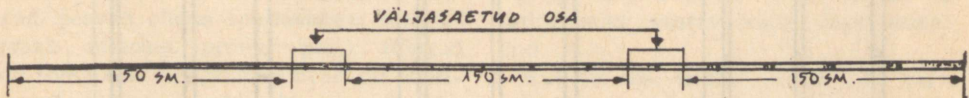
1912. aastal töötasin ühes Tallinna puutöökojas. Seal hakkasingi tööst vabal ajal nuputama, kuidas valmistada endale korralik kolmejätkuline bambusest õngeritv. Peagi sai see tarkus selgeks ning nüüd on kokkupandav bambuspilliroost õngeritv juba üle 50 aasta minu truu kaaslane kalastusretkedel. Mul on pidevalt olnud 4—5 õngeritva ning ma leian, et igal õngitsejal, igal kalasportlasel peaks olema vähemalt kaks ritva: kui ühega juhtub äpardus, siis on teine kohe käepärast võtta. Õngeritvu tuleb hoida kuivas ja jahedas ruumis, kus õhutemperatuur ja -niiskus on kogu aeg enam-vähem ühtlased.

Paljude aastakümnete jooksul, mil olen harrastanud õngesporti, on mu teadmised ja oskused õngeridva valmistamisel pidevalt täienenud. Seetõttu võin neid nüüd jagada ka teistele, kes selle vastu huvi tunnevad.

Kuidas siis valmib kokkupandav mitmejätkuline bambuspilliroost õngeritv?

Kauplustest bambusridva ostmisel vaatamata hoolega, et see oleks enam-vähem sirge, et ridva seintes poleks lõhestuspragusid ega murdeid, et pilliroopuit oleks nii-öelda küps (s. o. õrnkollase värvitooniga). Seejuures panen tähele, kas bambuse sõlmede vahed on pikad või lühikesed. Sellel asjaolul on oma tähtsus: pikkade sõlmevahedega ritv on kergem, kuid ühtlasi ka nõrgem; lühikeste sõlmevahedega ritv on raskem, see-eest aga tugevam. Alati on mul ostmise juures kaasas mõõdulint, millega teen kindlaks, kas väljavalitud ritv pikkuselt mulle sobib või mitte. Kui muidu igati kohasel ridval esimene (kõige peenem) jätk kipub liiga nõrgaks jääma, siis valin selleks sobiva lasteridva. Seejuures võtan arvesse asjaolu, et ridva kolmeks jupiks tegemisel tuleb iga jätku otsast tükk maha saagida (vt. joonis nr. 1).

Üks sõlmeosa on vaja jätkude vahelt maha saagida selleks, et hästi sobitada kohale ridvalukud (torud). Seejuures peetagu silmas, et ridva pealispinda lukkude kinnitamiskohtadel ei ole hea õhemaks lõigata (nagu mõned teevad), sest

Joon. 1.

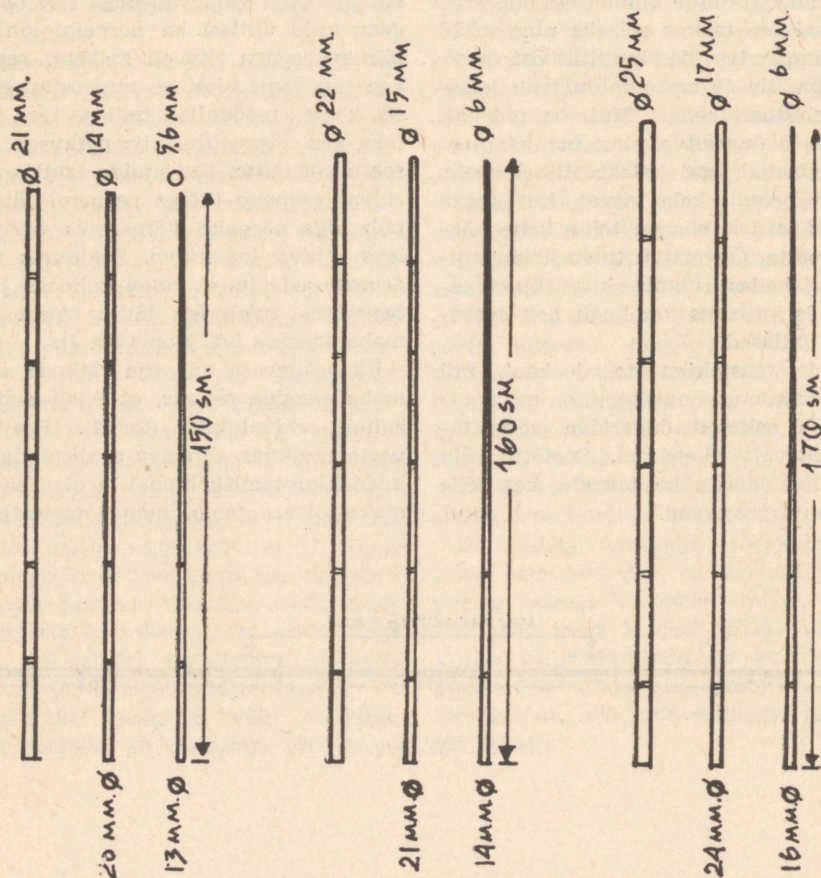
see muudab ridva nõrgemaks ja võib põhjustada ebameeldivusi siis, kui õnge otsa satub suurem kala.

Toon mõned andmed kolmejätkulise ridva mõõtmete kohta (vt. joonis nr. 2).

Enne ridva täielikku kokkumonteerimist on otstarbekas pilliroojätke õgvendada, kuumendades neid ettevaatlikult väikse gaasi-, priimuse- või piirituse-tule kohal. Kuumendamisel tuleb jälgida, et ridvajätkude pealispind tuld ei võtaks, ei kõrbeks ega suitseks. Ridvajätke tuleb hoida leegist parajal kõrgusel ning neid edasi-tagasi liigutada ja sõrmede vahel pöörata seni, kuni bambusepind muutub veidi tumedamaks ja hakkab õliselt läikima ning toob kuuldavale kerge visina. Et asi hästi õnnestuks, võib esialgu teha katseid mõne vana tarvitamiskõlbmatu ridvaga. Kui ridva teatud osa on kuu-

maks aetud, tuleb seda ettevaatlikult käte vahel õgvendada, hoides ritva mõnikümne sekundit painde all. Jämedamaid jätkude osi võib painutada põlve peal, asetades enne seda põlvele mingi rätiku või muu riideseme, et riidetust rikkumise eest kaitsta ning põlvele häda ei teeks. Niiviisi olen kõik oma õngeridvad lausa nõorsirgeks õgvendanud. Olen valmistanud endale mitu endapikkuste jätkudega ritva. Selliseid ritvu võib mugavalt kaasas kanda nii rongis, autobussis kui ka trammis, kartmata, et need endale või kaasreisijale tüli teevad.

Silmas tuleb pidada samuti seda, et mida pikem on õngeritv, seda pikemad peavad olema ka ridvalukud, võrreldes luku sisemise läbimõõduga. Mida suurem on bambuse ahenemine (peenemaks

Joon. 2.

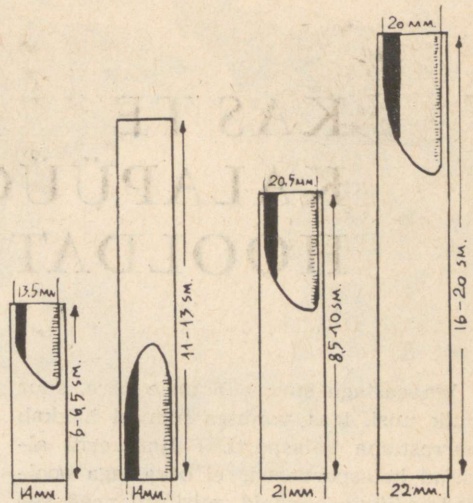
muutumine), seda parem tuleb monteeritav õngeritv. Näiteks kui ridvalukkude (torude) sisemise läbimõõdu vahe on 7 mm, siis see on hea ritv, 8 mm — parem, 9-mm vahega veel parem, 10-mm vahe korral juba väga hea. Mõnikord olen ma leidnud materjali, mille läbimõõduvahed olid üle 10 millimeetri, see on juba ülihea ritv.

Õngeridva lukud tuleb valmistada mitteroostetavast metallist (vask, messing, pronks, duralumiinium jms.). Lisan siia juurde ka mõned näited lukkude ja nende mõõtmete kohta (vt. joonis nr. 3).

Enne kui ridvalukud ridvale peale panna, on tingimata vaja täita bambuse tühjad otsaosad. Selleks sobib kõige paremini kuiv kuuse- või haavapuust punn. Need puupunnid tuleb aga voolida väga täpsed, et bambus lõhki ei läheks ja et need ulatuksid augu põhjani (sõlmeni). Osa, mis üle ulatub, lõigata maha õhukese saega. Ridvalukud (torud) ajada jätkudele peale tihedalt, pikem toru poolest saadik, lühem aga lõpuni. Vajaduse korral võib toru alla jääva ridvaotsa ümber panna ka tihendust, kasutades selleks näiteks õhukest isoleerpaelariba või õhukest riiet. Võib teha ka nii, et enne pealeajamist toru veidi kuumendada ning siis see puuhaamriga koputades ridva otsa lüüa.

Kui torud on jätkudele otsa asetatud, paneme ridva kokku ja vaatame, kust seda veel on vaja õgvendada, mida seejärel teemegi.

Nüüd jääb üle panna ridvale külge ka rõngad, sest ilma rõngasteta ritv pole mingi õige õngitsemisvahend. Seejuures peame meeles, et ridva esimesel jätkul (kõige peenemal) oleksid väiksemad, keskmisel jätkul veidi suuremad ning kolmandal jätkul üks suur rõngas. Ka rõngad peavad olema roostevabast traadist (vask, messing, pronks jms.). Rõngad on soovitatav paigutada ridvale nii, et esimesel jätkul oleksid rõngad iga teise sõlme kohal (iga rõnga järel üks vaba

Joon. 3.

sõlm ja siis järgmine rõngas), teisele jätkule aitab kahest rõngast ning viimasel jätkul üksainus rõngas sobival kohal rullihoidjast. Esialgul võib kõik rõngad panna prooviks külge isoleerpaelaga, et veenduda nende sobivuses valitud kohtadele. Päriselt kinnitatakse rõngad ridva külge sel teel, et punutakse rõngaharud kinni kaproonniidi, peene tamiili või siidniidiga, mis seejärel üle lakitakse. Kõik see muidugi nõuab veidi aega, vaeva ja omajagu kannatustki. Kui kõik need tööoperatsioonid, millest eespool juttu oli, on tehtud, jääb üle veel ritv hea õlilakiga üle tõmmata, et ilmastiku mõjud ei saaks ridvale nii kergesti häda teha. Soovi korral võib ridva värvida kas roheliseks, pruuniks või katta mõne teise värviga. Ja hea mugav ritv ongi valmis.

Loomulikult on igal heal ja ilusal ridval ka oma kott või tupp, millele iga jätku jaoks vastav vahe sisse õmmeldud.

Kui me ise endale sellise hea ridva valmis meisterdame, on püügilustki hoopis suurem.

KAS TE KALAPÜÜGIVAHENDEID HOOLDATE?

Iga aastaga suureneb meie pere, suur hulk uusi, igas vanuses inimesi hakkab harrastama kalasporti. Paljud, eriti algajad kalasportlased, ei oska aga hooldada püügivahendeid, mistõttu need vananevad enneaegselt ja muutuvad kõlbmatuks. Alljärgneva püüame neile nõuga abiks olla.

Alustame kõige enam tarvitavast, aga ka kõige kallimast püügiriistast, see on liimitud spinninguridvast.

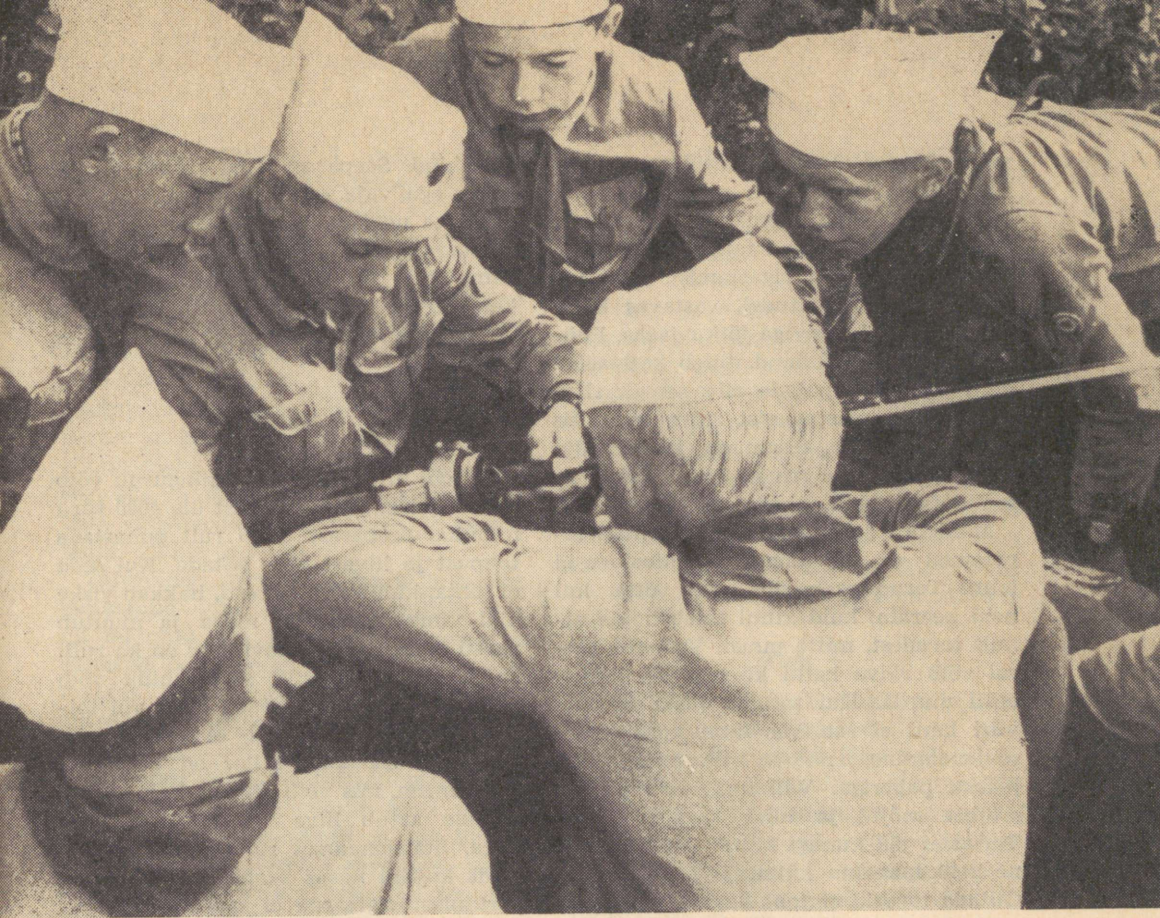
Selle ridva juures on kõige tähtsam lakikihi hooldamine, sest viimane kaitseb puud sissetungiva niiskuse, seega ka pehastumise eest. Ridva tarvitamisega lakikiht kulub, eriti rantide kohalt. Kui ridva lakkimiseks on kasutatud ebasobivat lakki, siis võib juhtuda, et see kogu ulatuses praguneb. Müügilolevad ridvad on tihti kaetud nitrolakiga. See lakk ei püsi hästi peal ja hakkab mõnikord kooruma.

Teine õrn koht ridval on ühendustorud. Parematel ritvadel lõpevad torud õhukeste liistakutega (käppadega), mis vähendavad torude jäikust. Käpad on mähitud üle siidniidiga ja kaetud lakiga. Nendel kohtadel kulub lakk ruttu.

Mõnikord hakkavad torud loksuma, eriti kevadel, kui ritv on kogu talve seisnud toas ja mõnevõrra kuivanud. Sel juhul võib vesi pääseda toru ja ridva vahele ning siis on ridva pehastumine toru all paratamatu. Loksumate torude tõttu võib ridvajätk isegi liimist lahti minna.

Niisuguste defektide esinemisel tuleb otsustada, kuidas vigu parandada. Kui lakk on ainult kulunud, siis aitab ridva ülelakkimisest (üks või kaks korda). Kui aga lakk on üleni pragunenud või koorub pealt maha, siis tuleb vana lakk täiesti eemaldada ja ritv uuesti lakkida. Sel juhul on otstarbekas eemaldada ka kõik rõngaste mähised, märgistades enne rõngaste täpsed asukohad ridval. Lakki on kõige parem eemaldada noaga ettevaatlikult risti puud kraapides, et puud mitte vigastada. Liivapaberit ei tohi seks otstarbeks kasutada, sest siis on puu vigastamine paratamatu.

Kui torud loksumad, siis tuleb ka need maha võtta, vajaduse korral neid ettevaatlikult soojendada. Lakkida tuleb ilmastikukindla elastse õlilakiga. Praktika on näidanud, et mida kauem lakk kuivab, seda elastsem see on. Hea on paadilakk, kui seda müügil juhtub olema. Esimene kord lakitakse ritv enne rõngaste kinnitamist. Kui lakk on kuivanud, kinnitatakse ühendustorud ja rõngad ning tehakse mähised. Kes paneb rõhku ridva välimusele, see teeb mähised õmblussiidiga, kuigi kergem on need teha puuvillase niidiga. Õlilakk teeb mähised tumedaks. Kui tahetakse säilitada siidi värvi, siis võib enne lakkimist mähised immutada tselluloidilahusega atseetonis. Lakitakse hästi õhukeselt ja mitu korda, kuni mähised muutuvad täiesti siledaks. Õhukese ja sileda lakikihi saamiseks on parem kanda lakk ridvale

Stationsaarrull, vaat see juba on midagi, arutavad Pärlijõe pioneerilaagri pioneerid.

A. IVASKI foto

mitte pintsliga, vaid sõrmega, tõmmates piki ritva ülalt alla. Enne uue lakikihi pealekandmist peab eelmine kiht olema täiesti kuiv.

Ühendustorud kinnitatakse pigiga või toorkummiga, mida kuumutatakse väikeses plekknõus. Vedel pigi või toorkummi määratakse ridva jätkule ja seejärel pistetakse eelnevalt kuumutatud toru otsa. Vajaduse korral võib toru ridvajätku otsapanekul ka ettevaatlikult koputada, kuid ainult puuga, mitte metalliga.

Kui toru läheb jätkule liiga lähedalt,

mähitakse jätku otsa paraja jämedusega niiti.

Püügiretkel olles tuleb ridvapits liikumisel hoida tahapoole, et seda pöösaste vahel mitte vigastada.

Puhkehetkel pannakse ritv pöõsa najale püsti, mitte aga maha, sest alati võib leiduda keegi, kes sellele peale astub.

Mõnikord läheb ritv kõveraks, enamasti selle omaniku süü tõttu. Põhjusti võib olla mitu: püük vedeliga (eriti mootorpaadist), ebaõige hoidmine kodus, too-

res rebimine landi kinnijäämisel vee-
kogu põhja jne.

Köverust saab mõnikord õgvendada,
kui kinnitame rõngad teisele poole.

Et vältida ridva vigastamist, tuleb se-
da hoida, eriti sõitudel, vastavas kotis,
millel on eri lahter iga jätku jaoks. Püü-
giretkelt koju jõudnud, tuleb kotipaelad
lahti teha ja riputada ritv seinale. Kui
tarvitatakse plastmassist ridvakotti, siis
tuleb ritv kodus tingimata kotist välja
võtta, sest muidu ritv ei kuiva. Ritva on
soovitav hoida jahedas ruumis.

Mõnikord juhtub, et pärast püügi lõ-
petamist ei saa enam ühendustorusid
lahti. Torud saab siis lahti võtta, kui
neid keerata, kuid kinni tuleb hoida ai-
nult torudest, mitte puust. Vastasel kor-
ral võib ridva katki keerata või liimist
lahti murda. Kui torusid siiski ka nii-
viisi lahti ei saa, siis aitab toru kerge
soojendamine, näiteks tikutulega või
põleva paberiga. Välimine toru paisub
soojuse mõjul ja tuleb kergesti lahti.
Torud ei jää kunagi kinni, kui neid en-
ne kokkupanekut küünlajupiga hõõruda.
Õlitada torusid ei tohi, sest õli teeb puu
pehmeks ja hapraks.

Bambusest õngeridvad

Liimimata bambusest tehakse õngitse-
mise ja ka odavamaid spinninguritvu.
Ka nende suuremaks vaenlaseks on niis-
kus. Seepärast tuleb ka neid lakkida või
värvida hea õlivärviga. Kaitsekihita
ritv läheb varsti kõveraks, mõnikord te-
kivad pikilõhed.

Tihti võib näha, et õngitsejad asetavad
ridva vette. Tegelikult see põhjustab
ridva lõhkimist.

Ka bambusritvu hoitakse vastavas kotis
ja nende kohta on maksev kõik see,
mis oli öeldud eespool liimitud ritvade
kohta.

Klaasridvad

Klaasridvad on valmistatud sünteeti-
lisest vaigust, mille sisse on paigutatud

klaaskiud. Seepärast need ridvad ei pe-
hastu ega vaja erilist hooldamist. Siiski
tuleb ka neid hoida kotis, et mitte krii-
mustada pealmist läikivat pinda. Süntee-
tiline vaik on mõnevõrra tundlik päi-
kesevalguse vastu, mistõttu klaasritvu
ei maksa püügi vaheaegadel päikese käes
hoida.

Rullid

Ei tohi unustada, et spinningurull võib
viske ajal arendada kiirust üle 4000 tiiru
minutis. Seepärast tuleb rull puhastada
tolmust ja liivast ning õlitada. Kui seda
ei tehta, kulub rull kiiresti, hakkab viske
ajal vibreerima, teeb müra ja muutub
varsti kõlbmatuks. Soovitav on ka rulli
hoida vastavas kotis, sest muidu võib
sellesse seljakotist sattuda liiva või tol-
mu. Stationaarne rull ei arenda nii
suurt kiirust, kuid selles on keeruline
mehhanism, mis võib kiiresti kuluda, kui
sellesse satub liiva või see on õlita-
mata. Stationaarset rulli on soovitav
hoida koguni kõvas karbis, et see trans-
portimisel vigastada ei saaks.

Õngenööriid

Praegu tarvitatakse üldiselt ainult sün-
teetilisi õngenööriid ehk nagu meie neid
nimetame, tamiile. Need nõõrid ei pe-
hastu ega vaja seetõttu ka erilist hool-
damist. Tundlikud on nad ainult päi-
kesevalguse vastu, mis muudab need
hapraks.

Aeg-ajalt on vaja kontrollida ridva
rõngaid. Kui neis on sissesööbinud kohti
või lõhesid, kulutavad nad varsti õnge-
nööri läbi. Nagu teada, venib tamiil tub-
listi, kuid pärast pinget alt vabanemist
võtab endise pikkuse jälle tagasi. Kui aga
tamiili ülemäära venitada, näiteks landi
vabastamisel veekogu põhjast, siis ta
enam täiesti endist pikkust tagasi ei võ-
ta. Sel juhul kaotab ta ka osa algsest

tugevusest, eriti jäävad nõrgaks sõlme-
kohad. Seepärast on soovitatav neil juh-
tudel uus sõlm teha, muidu võib järg-
misel põhja kinnihaakumisel landist ilma
jääda. Ka suurem kala võib nõõri sõlme
kohalt katki tõmmata. Tamiil pikeneb
ka siis, kui saab märjaks, kuivades aga
tõmbub jälle kokku. On juhtunud isegi
niisuguseid asju, et kuivades on tamiil
painutanud kõveraks rulli kodarad. See-
pärast on soovitatav pärast püüki tamiil
rohule maha kerida ja kuivada lasta. Kui
see aga ei ole võimalik, siis vähemalt
teha viimane heide hästi pikk ja kerida
tamiil rullile lõdvalt.

Talvepüügi ritvadel on tamiil kuivades
tõmmanud lahti konksud, millele see
oli mähitud. On juhtunud ka seda, et
konksud on pidanud vastu, kuid tamiil
muutus täiesti hapraks. Selle ärahoid-
miseks võib konksudele kinnitada korgi
või kummi.

Mõnikord on olnud müügil piimvalget
või tumhi kollakat tamiili, isegi tume-
rohelist. Niisugune tamiil ei ole kvali-
teetne. Üldse on tamiili värvimine väga
küsitava väärtusega. Tuleb meeles pi-
dada, et kala näeb tamiili alt üles vastu
heledat taevast. Seepärast paistab tume
tamiil igal juhul rohkem silma kui läbi-
paistev, värvitu. Kõne alla võiksid tulla
hästi õrnad värvid, vastavalt vee vär-
vusele, näiteks sinakas, rohekas, pruu-
nikas, hea võib olla ka helelilla toon.

See on maksev peamiselt spinningu-
nõõri kohta. Õngitsemisel võib olukord
olla teine. Näiteks õngitsemisel rohu
ääres võiks hea olla rohu värvi nõõr.
Kui õngitsetakse põhjast, võib lips olla
must või tumepruun. Arvatakse ka, et
kala näeb rohkem nõõri, kui see paistab
pideva valge või värvitud joonena. See-
pärast on nõõrid mõnikord värvitud va-
helduvates värvides. Niimoodi saab ka ise
värvida, kui kerida tamiil pikemale pul-
gale, värvida üks ots näiteks helerohe-
liseks, teine ots pruunikaks või halliks,
keskpaik aga jääb värvituks.

Õnged, kolmikud

Ka kõige vilunuma kalasportlase edu
oleneb suurel määral õngede (kolmikute)
headusest. Õnged ei tohi olla liiga peh-
med ega ka liiga kõvad. Püügi ajal tu-
leb tihti proovida õnge teravust. Kui
õngeteravik libiseb küüne peal, siis on
õng nüri. Püügil olgu alati kaasas väike
peene kirjaga viil või tahk, millega saab
õngeteravikku teritada.

Võib juhtuda, et õng tungib kehasse
ja seda ei saa enam kätte. Sel juhul tu-
leb talitada nii: torgata õng järsu liigu-
tusega edasi, kuni selle ots tuleb nahast
läbi nähtavale. Siis murda õnge otsas
olev kida tangidega ära ja tõmmata õng
välja.

Paat

Paadid nõuavad ka hooldamist, kui ta-
hetakse nende iga pikendada.

Paati tuleb iga püügi järel puhastada,
sest praht, pori ja kalalima soodustavad
paadilaudade mädanemist. Talveks tuleb
paat panna varju alla või vähemalt
katta veekindlalt kinni, et see saaks kui-
vada. Kinnikatmata paat võib kevad-
päikese käes ka lõheneda. Kevadel tuleb
paat tingimata üle vaadata. Kui leidub
pragusid või kui värv on lahti tulnud,
tuleb paat uuesti kittida ja värvida.
Kitti valmistatakse kriidist, tinamenni-
kust ja naturaalsest värnitsast. Värvimi-
seks sobib õlivärv, mis samuti on val-
mistatud naturaalse värnitsaga. Paadi
põhi on soovitatav väljastpoolt värvida
tinamennikuga. Kui aga paadi põhi on
väljastpoolt tõrvatud, siis tuleb seda igal
kevadel uuendada. Kõige parem on sel-
leks männitõrv, mida tuleb eelnevalt
keeta. Keetmise ajal hoida valmis tükk
märga riiet, mida saab keedunõule vi-
sata, kui tõrv põlema juhtub minema.
Tõrv on keenud, kui see külmas vees
kohe kõvaks läheb, kuid tõrva ei tohi ka
klaaskõvaks keeta. Tõrv määratakse
paadile pintsliga ja seejärel kõrvetatakse
üle leeklambiga.

KUIDAS PREPAREERIDA KALAPEAD

Kõik, kes on käinud jahindusklubides, on näinud seal seintel jahitrofeesid, nagu loomade peade topiseid, sarvi jne. Niisuguseid trofeesid on ka paljude jahisportlaste kodudes. Kalasportlased on selles suhtes senini olnud vaeslapse osas. Kuid ka nemad võivad prepareerida suurte kalade päid ja panna kodu seinale. Need, kes on käinud VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordiklubi ruumides, on kindlasti näinud prepareeritud lõhe- ja havipead, mis ripuvad klubi kantseliseinal. Kalapea prepareerimine ei ole kuigi keerukas ja hea tahtmise juures saavad sellega hakkama kõik.

Palju keerukam on nii suure kala kinnipüüdmine, kelle pead tasuks prepareerida. Kuid oletame, et niisugune kala on kätte saadud. Kõigepealt tuleb meeles pidada, et kala ei tohi surmata lõögiga pähe, sest siis võime vigastada kala nahka, mida prepareerimisel ei saa alati parandada. Sellel lõhel, kelle pea asub praegu klubis, oli murtud isegi ninaluu, mida prepareerimisel ei saanudki täiesti parandada. Seetõttu ei ole see pea normaalse kujuga. Kala saab surmata ka torkega selgroosse.

Kui kala on surmatud, lõigatakse pea ära 2—3 sõrme laiuselt tagantpoolt rinnauimi. Seejärel eemaldatakse sisikonna osa ja pea soolatakse. Paari päeva pärast sool lahustab lima, mis tuleb kraani all maha pesta, tarvitades vajaduse korral ka harja.

Kui pea on limast täielikult puhas, pannakse see 5—6 päevaks 10%-lisse formaliinilahusesse. Apteekides müüakse tavaliselt 40%-list formaliinilahust. Kui võtta kolm osa vett ja üks osa formaliini, saamegi umbes 10%-lise lahuse. Nüüd tuleb meeles pidada, et formaliin muudab kalapea kõvaks. Seepärast tuleb enne formaliinilahusesse paigutamist anda peale soovitud kuju. Kui soovitakse, et kalal oleks suu lahti, siis pannakse hammaste vahele vatitropp või kork.

Rinnauimedele antakse soovitud asend sel teel, et need fikseeritakse nõõpnõeltega korgi või puu tükikesele. Pea pannakse formaliinilahusesse püsti, muidu jääb üks külg lamedaks.

Enne pea asetamist formaliinilahusesse võtame eraldi kummagi silma täpse mõõdu. Seda on hea teha niiske tsellofaanpaberi abil, mille surume vastu silma ja joonistame sellele keemilise pliatsiga silma piirjooned. Seejärel lõikame saadud kujutise kääridega välja.

Sel ajal kui pea formaliinis liguneb, valmistame 1—2-mm orgaanilisest klaasist (pleksiklaas) kala silmad. Silma kumeruse saamiseks joonistame terava naaskliga klaasile silma piirjooned, kuid mitte täpselt mõõdu järgi, vaid umbes 1 mm võrra suuremad. Seejärel otsime ühe nõu, mille läbimõõt oleks vajaliku silma suurune või natuke suurem, näiteks napsi- või veiniklaas, ja mõne paraja kumera asja, näiteks kirjapressi

*Enne kui kalad kotti pannakse, püstitatakse nad soomustest.
(Võistlusfoto)*

E. MERISAARE foto

nupu vms. Nüüd soojendame orgaanilist klaasi elektripliidi kohal, kuni see muutub pehmeks, ja paneme selle kiiresti väljavalitud nõule, surume kumera esemega peale ning hoiame seda selles asendis seni, kuni klaas jahtub. Nüüd ongi kumerus saavutatud. Jääb üle vaid see piirjoonte järgi vineerisaega välja löigata ja tagantpoolt õlivärviga vastavalt kala liigile üle värvida. Selleks on

kõige kohasemad tuubides müüdavad õlivärvid, mida tuleb lahjendada värnitsa või õlilakiga. Lihtsam on alguses värvida ainult must silmatera ja kui see on kuivanud, siis ülejäänud osa.

Kui peä võetakse formaliinilahusest välja, pestakse see korralikult kraani all. Nüüd algab kõige raskem töö, nimelt tuleb eemaldada peast kõik pehmed osad nii põhjalikult, kui vähegi võima-

lik on. Sellest oleneb prepareeritud pea loomulik kuju. Kui pehmed osad jäävad alles ja need kuivavad, tekivad kortsud, mis moonutavad pea kuju. Tööriistadeks kasutada paari teravat nuga, neist üks hästi kitsa teraga, kõve-raid kääre ja pintsette.

Kõigepealt eemaldame silmad ja puhastame silmakoopad lihast. Silmakoo- pas on luu sees auk, mille kaudu saab pisikese noaga osaliselt eemaldada ka põseliha. Põseliha eemaldamine on väga tähtis, sest muidu langevad põsed kuivades sisse. Seejärel eemaldatakse ka lõpused ja kogu liha pea seest ühes selg- rooga. Traatkonksuga eemaldame koljust ka peaju. Puutumata jäävad aga keel ja suukoobas kuni kõrini. Kui kogu liha on pea seest eemaldatud, siis saame puhastada põsekoopa ka järelejäänud lihast. Luu sees on väike auk, mille kaudu pääseb põsekoopasse. Seda auku võib kääridega natuke suurendada. Kui töö on korralikult tehtud, jääb järele ainult kont ja nahk, pea on kerge ja tühi nagu munakoor. Tuleb veel tähen- dada, et naha lihast puhastamisel ei tohi seda kaapida, sest siis võime rik- kuda naha värvilist kihti.

Nüüd hakkame täitma pead kipsiga. Valmistame väikese koguse kipsi, laseme selle natuke paksemaks minna ja täida- me sellega poolest saadik silmakoopad, toppides kipsi kõikidesse aukudesse. Kipsile paneme tihedalt kuni silma- koobaste ääreni märga vatti, sellele kal- lame liimi BF-2 ja surume silmad sisse. Silma üks äär tuleb alguses silmakoo- passe natuke sügavamale vajutada, siis saame ka teise ääre alla suruda. Seejärel reguleerime silma nii, et see jääks igalt poolt ühtlaselt naha ääre alla. Nüüd tuleb ka pea ise kipsiga täita. Otsime mõ- ne purgi, kuhu saame pea püsti panna, et saaks kipsi sisse valada. Kõigepealt suleme märja vatitropiga tagantpoolt kala kõri, et kips ei jookseks suukoo- passe. Valmistame jälle natuke kipsi,

laseme veidi paksemaks minna ja mäa- rime sellega kõiki neid kohti, kust vedel kips võiks välja voolata, nagu lõpused ja kõri. Nüüd võib valmistada juba suu- rema koguse kipsi ja valada selle pea- õnsusse. Parem on siiski korraga õn- sust mitte täis valada, sest peab jälgi- ma, et kips täidaks tihedalt kogu õn- suse, vajaduse korral aitame kaasa puu- pulgaga. Ka kolju täidame vedela kip- siga. Väga tähtis on, et peasse ei jääks tühje kohti, sest sealt kuivab pea pärast kokku ja võivad tekkida lõhud ning kortsud. Enne kipsi sissevalamist mahu- tame peaõnsusse ühe T-kujulise laua- kese, mille abil saab pärast prepareeri- tud pea kinnitada aluse külge. Kui kõik on valmis, paneme pea kuivama, kuid mitte ahju ega pliidi ligidale. Pea kui- vab umbes 3—4 nädalat. Kui pea on kuivanud, tuleb talle anda veel viimane lihv. Asi on selles, et kalapea ei ole pä- rast kuivamist enam loomuliku vär- vi: kõhualune läheb tavaliselt kolla- kaks, keel ja igemed pruunikaks, selg täiesti mustaks, ka pea külgedel on värv muutunud halliks, kuigi kala naha mus- ter on säilinud. Seepärast tuleb värvi neis kohtades värskendada selliselt, et pea saaks võimalikult loomutruu ilme. Seda tehakse samade tuubides õlivärvi- dega, kuid neid lahjendatakse värnitsa või õlilakiga sedavõrd, et pealekantav värvikiht oleks täiesti läbipaistev. Vär- vitoonid tuleb valida vastavalt kalale, mille värskendamine parajasti käsil on. Kõiki värvitoone muidugi tuubides ei ole, seepärast tuleb värve segada ja proovida kala peal. Kui värv ei sobi, saab selle pehme lapiga maha hõõruda ja katsetada uuesti. Kui pea on saanud loomuliku välimuse, siis ei jäägi enam üle muud, kui pärast värvi kuivamist see kergelt lakkida ja kinnitada kahe puukruviga aluslaua külge ning riputa- da seinale. Aluslauale võib kinnitada ka metallist tahvlikese andmetega kala kaalu, püügiaja ja -koha kohta.

PISITARKUSI IGAÜHELE

KUIDAS HOIDA PURUVANASID

Teatavasti on puruvana üks paremaid õngesöötasid. Kuidas aga teda kaasas kanda ja püügiks säilitada?

Puruvanade hoidmiseks tuleb võtta konservikarp ja torgata selle külgedesse kuni põhjani ja kaanesse naaskli või naelaga väikesed augukesed. Karbi põhi katta soosamblaga (või rohuga). Asetada puruvanad samblale ja katta pealt samblaga kinni. Siis lasta karp vette ja tõsta jälle üles. Vesi voolab aukudest välja, sammal ja puruvanad püsivad aga kaua niisked. Augukesed karbi külgedes on vajalikud õhu juurdepääsuks. Karp olgu pealt suletud, et puruvanasid välja ei roniks. Niiskuse säilitamiseks tuleb karpi aeg-ajalt (6—12 tunni järel) vette kasta või veega üle valada. Nii võib puruvanasid säilitada pikemat aega.

TAKJAKOI VASTSED TALVISEKS ÕNGESÖÖDAKS

Särje, nuru, roosärje, teivi ja muu «valge» kala õngesöödaks sobib talvel hästi takjakoivi vastne. Seda tõuku leidub sügisel takjanuppudes. Vastse pikkus on kuni 5 mm, läbimõõt 2—3 mm. Ühest takjanupust võib leida 4—5 vastset.

Takjanuppe tuleb koguda oktoobris ja hoida neid kuivas jahedas kohas (8—10°C). Vastsed toituvad takjanuppude sisust ja elavad kevadeni. Enne püügilineminekut tuleb vastsed nuppudest välja võtta ja puukarpi panna. Karp hoida püuetaskus, et vastsed ära ei külmuks.

Kasutada kõige väiksemaid õngekonkse. Konkse teravik olgu hästi terav. Söödaks kasutada 3—4 vastset korraga, torgates õngekonksu teraviku vastse peast läbi. See sööt on valge värvuse tõttu vees hästi nähtav.

VESILIMUSED ÕNGESÖÖDAKS

Otsige veekogus vesikuppe või valgeid vesiroose tihedalt täis kasvanud koht. Ülestikku lebavate lehtede vahelt leiate tumepunaseid või pruune kõvasti lehe külge kinnitunud ussikesi. Need on vesilimused. Koguge neid purki vee sisse, kus nad hästi säilivad.

Söödamisel tuleb õngekonksu teravik ussikesest keskelt läbi pista, et sööt ristiasendis püsima jääb. Nõndaviisi asetatud uss ujub, tehes lainelisi liigutusi. See tingib kala head võttu.

Sööt on hästi vastupidav ja iseäranis sobiv siirdõngitsemisel. Seda sööta võtavad hästi särg, ahven, roosärg ja isegi väiksem haug.

SEPIKUST JA KARTULIST ÕNGESÖÖT

Võetakse tükk ilma koorikuta sepikut (võib ka rukkileiba), kastetakse vette ja pigistatakse tahedaks. Seejärel peenestatakse see kaussi, kuhu lisatakse äsja keedetud kuum (kooritud) kartul. Sepikut ja kartulit tuleb võtta võrdsetes osades. Nuiaga või lusikaga hõõrutakse sepik ja kartul ühtlaseks massiks. Siis veeretatakse saadud tainast sõrmede vahel, lisatakse tainale seejuures mõnda taimeõli ning soovi korral ka lõhnaaineid. Õngesööt ongi valmis.

Märja lapi sees säilib niisugune sööt mitu päeva, sest õli ei lase seda ka kõige palavamal ajal kuivada.

Seda sööta võtavad särg, säinas, roosärg, koger, nurg, latikas jt.

MUNATAINAST SUVINE ÕNGESÖÖT

Võtta pisut jahu, segada munavalgega, lisada vett ja mõni tilk taimeõli. Nendest ainetest segatud tainas sukeldada

VSÜ „Kalev“ kalasportlaste X kokkutulekust Muugel võtsid külastena osa kalasportlased Soomest.

E. RUUSE foto

keeva vette. Niipea kui valge tainas hakkab kollaseks tõmbuma, võib seda pida valmis õngesöödaks.

Veest väljavõetud tainas panna tassile jahtuma ja lasta seista seni, kuni see katub õhukese koorikuga. Koorik kaitseb tainast kuivamise eest ning sööt säilitab pika aja vältel värskuse ja aroomi.

Tainas püsib hästi õngekonksu küljes. Seda sööta võtavad hästi särjed, roosärjed ja teised «valged» kalad.

MANNATAINAS ÕNGESÖÖDAKS

Suvekuudel on leiva, jahutaina ja hirsipudru kõrval heaks õngesöödaks ka mannatainas. Seda sööta võtavad hästi särjed, latikad, säinad, turvad, roosärjed ja kogred.

Mannatainast saab kiiresti ja lihtsalt ka välitingimustes valmistada. Tuleb võtta 1—2 teelusikatäit mannatangu ja keeta vähese veega, kuni mannaterad lagunevad ja tekib tihke puder. Jahutatud mass segatakse hoolikalt kuiva mannaga, kuni saadakse sitke tainas, mis sõrmede külge ei kleepu. Sellest tainast veeretatakse väikesed kuulikesed ja kinnitatakse õngekonksu otsa. Nad püsivad

seal hästi isegi vooluses ja on vees kaugel nähtavad. Tainast võib kanepi-, linaseemne-, või aniisiõliga, samuti meega maitsvamaks teha. Menniku või kinaveri lisamisega saab tainale anda heelpunase värvuse. See õngesööt on ühtlasi ka peibutusöödaks, sest selle küljest eraldunud toored mannaterad, mida voolus eemale kannab, meelitavad kalu ligi.

Kuid tuleb märkida, et mõnedes veekogudes võtavad kalad esiotsa seda sööta halvasti. Neid tuleb siis harjutada, loopides tainast mõne päeva jooksul sissesöötmiseks. Pärast sissesöötmist eelistavad kalad seda tainast teistele söötadele.

KALADE KONSERVEERIMINE RAKISE JAOKS

Esimene moodus. Kalad kuivaks pühkida ja panna vati sisse nii, et nad üksteisega kokku ei puutu.

Teine moodus. Kalad kuivaks pühkida ja asetada karpi kliide, suhkru, boorhappe või soola sisse (sool muudab kalad 2—3 päeva möödudes tuhniks).

Kolmas moodus. Asetada kalad 5—10%-lisse formaliinilahusesse. Eelista-

tavam on kasutada elusaid kalu. Uinudes koolduvad nad ja ajavad uimed laiali just nõnda, nagu on vaja parimaks mänguks vees. Formaliinis säilivad kalad piiramata aja vältel.

KUIDAS ÕGVENDADA BAMBUSRITVA

Kõverdunud bambusridva õgvendamiseks tuleb sirgjoonest väljavajunud kohta tuleleegi kohal soojendada kuni pehmenemiseni. Ritv tuleb leegist nõnda kaugel hoida, et see ei söestu ega sütti. Pärast soojendamist, hoides ritva õgvendatud asendis, valada kuumutatud koht üle külma veega. Ritv säilitab siis niisuguse kuju, mis talle anti kuumutamisel.

LÕTVUNUD RÕNGAMÄHISTE TUGEVDAMINE

Mõnikord lõtvuvad õngeridva rõngamähised ja rõngas hakkab liikuma ning võib mähisest vabaneda. Uue mähise tegemine on aga tükk tülikat tööd. Selle vältimiseks võib kasutada mähiseniidi omadust korduva niisutamise ja kuivamise puhul pikkuses kahaneda.

Mähist niisutatakse pintli abil piiritusega ja pärast kuivamist korratakse niisutamist. Mähist kattev lakk lahustub, mähise siidniit aga, lühenedes kahekordse niisutamise ja kuivamise mõjul, surub rõngakäpad ridva ligi. Seejärel kaetakse mähis uuesti lakiga; 12 tunni möödumisel kaetakse mähis veel kord lakiga.

Kui lakk täielikult ära kuivab, istub rõngas ridva küljes niisama kindlalt, nagu oleks see uue mähisega kinnitatud.

KUIDAS VÄHKE TÕRJUDA

Mõnikord segavad vähid õngitsemist, söövad õngekonksu paljaks. Kuid neid on võimalik eemale peletada. Selleks tuleb võtta hobuse «pabulaid» ja need peenendatult vette laiali loopida õngit-

semispiirkonna ulatuses. Vähid lahkuvad siis kiiresti, sest nad ei talu ammoni-aagi (salmiaagi) lõhna, mida hobuse-sõnnikust ohtrasti levib.

PRÜGICALAST KONSERVI VALMISTAMINE

Väikesed kalad (kääbusahvenad, kiisad, nurud, liivarullid jt.) rapitakse, kõrvaldades sooled ja lõpuskaared; mari ja niisk jäetakse alles. Muud puhastamist peale puhtas vees loputamise kala ei vaja.

Emalleeritud kastrulisse laotakse kiht kalu. Sellele kihile puistatakse pisut soola, pipart, sibulat, loorberilehti ja paar lusikatäit päevalilleõli.

Siis laotakse teine kiht samas korras samade maitseainete ja õliga. Nõnda asetatakse nõusse kõik kalad. Peale valatakse pisut äädikat. Vett ei tule valada. Seejärel asetatakse kaanega kindlalt suletud kastrul 3,5–4 tunniks väikestele tulele. Kala ei segata. Luud, soomused ja uimed muutuvad täiesti pehmeks.

Pärast keetmist lisatakse kastrulisse (pinnale) tomatikastet ja pannakse nõu suletud kaanega uuesti 30–40 minutiks nõrgale tulele. Samal ajal võib kastruli sisu segada või ka säilitada kalad ter-
vetena. Ja prügikalakonserv ongi valmis.

Saadud toitu on hea säilitada klaaspurgis jahedas kohas. Peale valada kiht päevalilleõli.

KUIDAS KUSTUTADA JANU

Kuiva palava ilmaga vesi janu ei kustuta. Soovitav on järgmise segu kasutamine: keedusoola, joogisoodat ja sidrun- või viinakivihapet — igähte 1 g, 5 g suhkrut ja 0,1 g dinaatrium-fosfaati klaasi vee peale. Juua 2–3 klaasitäit päevas. Kui pole sidrunhapet ja dinaatrium-fosfaati, võib piirduda sooda, soola, suhkru ja vee seguga näidatud proportsioonis.

Kogunud P. Okulus

ILUKALAD AKVAARIUMIS JA AIABASSEINIS

Akvaarium võimaldab igapäev tundma õppida veealust elu, vaadelda kalu, taimi ja teisi veerugi asukaid, keda jõe, järve või tiigi kaldalt on raske jälgida.

Kui olete soetanud endale akvaariumi, siis sisustage see nii, nagu on kohane veealusele elule. Kunagi ärge risustage akvaariumi «võõrkehade» (väravad, lossid, klaasikillud jne.), mida veekogudes tavaliselt ei ole. Katsetage mitme kalaliigi pidamist ühes akvaariumis, luues neile vastuvõetava keskkonna. Kui leiate uut ja kasulikku, rakendage seda, sest siis rikastate akvaristikat.

Akvaarium täidab oma ülesande siis, kui see kutsub teisi esile huvi loodusevaatluste vastu.

Akvaariume jaotatakse merevee- ja mageveeakvaariumideks. Mageveeakvaariume jaotatakse omakorda veel kahte gruppi: soojaveeakvaariumid ja külma-veeakvaariumid. Mereveeakvaariume peetakse meil vähe, sest need nõuavad palju hoolt ja vaeva.

Kõige rohkem armastatakse pidada soojaveeakvaariume, sest nende sisustamiseks kasutatavate taimede valik on suurem ja kalad on kodumaistega võrreldes värvirikkamad.

1962. aastal avati Tallinna Zooloogiakauplus-kombinaat. Sellest ajast alates on akvaristide arv pidevalt suurenenud ja seda eriti viimasel aastal. Üksnes Tallinnas on akvariste tunduvalt üle kümne tuhande. Meie vabariigis on vähe selliseid koole ja lasteasutusi, kes ei ole muretsenud Zooloogiakauplus-kombinaadis valmistatud akvaariume ja akvaariumiseadmeid. Zooloogiakauplus-kombi-

naat peab kaubavahetust paljude linna-odega, sealhulgas Moskva, Leningradi ja Riiga. Kõikjal on soojaveeakvaariumi pidajate arv ülekaalus.

Ilukalu võib suure eduga pidada ka aiabasseinis, mis võimaldab jälgida kalade ja veetaimede elu ning kasvu varakevadest hilissügiseni.

Aiabasseini koht valige selliselt, et sellele liiga palju päikest ei paistaks, sest siis kattuvad taimed ja basseini seinad roheline vetikaga. Basseini seinad võib katta heledama kattega, et kalad ja taimed paremini välja paistaksid. Muide, kalad armastavad rohkem küll tumedaid värve (et jääda nähtamatuks), kuid peagi harjuvad ka heledamate toonidega. Võimaluse korral ehitage basseini selliselt, et tekiks vee äravool. Ka basseini põhjas peab olema äravooluklapp, sest siis on basseini puhastamine palju kergem.

Basseini põhja pange hästi läbipestud jõe-uhteliiva. Basseini kujundamiseks võite kasutada liiva-, graniit- või teisi kive, mis veehapaniku toimel ei tekita taimedele ega kaladele kahjulikke ühendeid.

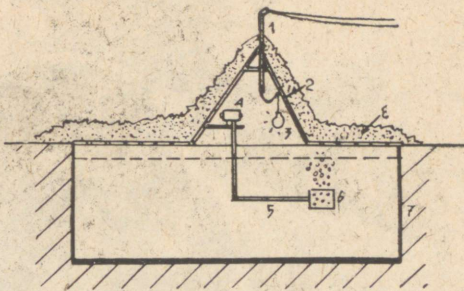
Taimedest on otstarbekas kasutada vesikuuske (*Myrionophyllum*), vesihernest (*Utricularia*), vesikatke (*Elodea densa* ja *Elodea canadensis*), laialehelist kõõluslehte (*Sagittaria eatonii*), kardheina (*Ceratophyllum*) ja vesisammalt (*Fontinalis*). Need taimed taluvad hästi madalaid temperatuure ja kasvavad basseinis jõudsalt.

Kaladest võib aiabasseinis väga edukalt pidada loorsabasid (kusjuures nad annavad suve jooksul isegi järglasi), sa-

muti kuldsäinaid, kuldkokri ja peegelkarpe. Kõiki neid kalu on kerge pidada ja nad ei ole eriti nõudlikud.

Basseini talveks ettevalmistamine nõuab teatud tööd ja aega. Jää ja lumi ei lase valgusel tungida vette, mille tagajärjel taimed ei suuda rikastada vett küllaldaselt hapnikuga. Samuti takistab jääkate õhuhapniku juurdepääsu vette. Kalad muutuvad seetõttu heledamaks, hakkavad visklema ja peagi surevad lämbumise tagajärjel.

Kaladele normaalse elu tagamiseks talvel tuleb bassein kinni katta. Seda võib teha järgmiselt: katke bassein $\frac{2}{3}$ ulatuses laudadega kinni, ülejäänud osale valmistage teravnurkne katus, kuhu tuua sisse ka elektrivool (vt. joonist). Katusesse võib teha väikese ukse, kust saab jälgida kalade käitumist talvel ja neid toita. Lauad ja katus on soovitatav katta puulehtedega, mis takistab vee külmutumist.

1. Torutugi. 2. Katus. 3. Lamp. 4. Membraanpump. 5. Õutoru. 6. Pibustaja. 7. Bassein. 8. Puulehed.

Katuse alla asetage membraanpump, mis paneb vee liikuma, rikastab seda hapnikuga ega lase veel külmuda. Katuse alla asetage lamp, mis annab taimedele valgust.

Kui puulehti on rohkesti, võib ka basseini ümbruse nendega kinni katta, et külm ligi ei pääseks.

Talvel toitke kalu võrdlemisi harva, sest siis on nende ainevahetus aeglustunud vee madala temperatuuri tõttu.

Kalaspordlased!

Alates 1. märtsist 1966. a. ilmub „Spordilehes“ regulaarselt igal nädalal kalaspordlaste ja jahimeeste erinurk. Sealt leiab praktilisi ja teoreetilisi juhendeid, huvitavaid tõlkematerjale, võistlusreportaaze, löbusaid lookesi ning kalapüügi ja kalakaitsega seotud küsimusi. Olge virgad kaastöö tegemisel ja lehe tellimisel!

T E L L I M E

Spordilehes

JÄÄBALL

1

Varakult, ikka varakult! Esmakordselt õngega jäälemine — see on kui nooruki peole ehtimine.

Juba pahkpimedas teel. Keltsakiles asfalt on üksainus libe kumerus, läigib kui õline muna, millel pole ei algust ega otsa — lausa ringrada. Ent mootor suriseb, rattad pöörlevad ning läbi tummade metsade, üle haaramatute legendike läheb matk. Ettevaatlikult ja pikka kui avastusreis, aga siiski. Kuskilt lõotsub sõidutuul üles nimetu viisi, mis vaibub ja paisub koos kiirusega, kõlab kui kaugel laul, kui pillihääl, kutse valsile, nii et süda sügeleb ja meel läheb kergeks...

Nooruki tundmused avavalsi eel!

Pakatah päeva valgus avab laotuse soormakoti suu. Tuul tõuseb. Ja rabinal tantsib asfaldil tihe tanglumi, kõpsutab kontsi soojal kapotil, kargab keksilt kõrvale, kaob. Siis hakkab tuuleklaasile joonistama vormituid märgi laike. Tangusadu asendub lopsakate räitsakate lennuga. Nagu miljardeid valgeid liblikaid lehvib ülalt alla, ikka poolviltu või nurgeti, lõputuid punktiire vedades halli hom-

mikusse. Sulast kirjukslakutud niidud ja väljad tõmbavad ülle valge palaka. Lagedal lippavad madalad tuisuhagijad liibivad heledaks künninukid ja kividki. Valge avaruse taga kumab siidjas metsamüür kui kaugel rannajoon. Talvine hommik.

Vahtides lumist säbruvillalist teeküüru, märgin mõttes:

«Tuisk kui hiiliv hunt.»

Vana talveõngitseja vangutab pead.

«Ajab ka kalale tuku peale,» ütleb ja haigutab ise.

«Kogemus või eelarvamused?»

«Räägitakse,» kinnitab ta kitsilt, veab palge krae varju.

Paljugi mis räägitakse. Põlvest põlve on edasi kantud mitte ükski kogemuste varal kasvanud tarkust, vaid ka rumalusi, eba- ja umbusku — igasugust tarbetut, millel ei saa enam olla tähtsust. Kas siis vanasti, kui eelarvamused tekkisid, oli sääraseid riistu, juuspeeni nõõrikiude või lihvitud-poleeritud hõrguteid, nagu on meil? Kas tollal keegi teadis tühjagi peibutuskunstist või värvimängust? Mingit sportlikku lähenemist asjale ei olnud ega meisterlikkustki. Kala ahvatleti palja ussitükikesega. Meie tirgud aga — päris helkiv kuld. Kui juba nendega, vaevalt siis ilm või miski...

Fotol vasakul: tema nõuab oma osa.
(Võisilusfoto)

M. MERISAARE foto

Selle teoreetilise tarkuse peale kaaslane ei vasta. Niheleb rahutult, justkui tuneks end masinas kitsalt.

«Kaalud tagasi keerata?»

«Ei. Oleme kord väljas, katsume ära.»

Metsavahelise jõekääru silmaalused on kahtlaselt mustad: tõusuvesi surub kalda-pragudest välja, piirab võruna suure augu jääkuplit, kuhu järsakult laskume.

Teist korda vangutab vana jäältõngitseja kõrvikmütsi peidetud pead.

Kas on mõtet sättima hakatagi? vaatan talle otsa.

Ta teeb säärase viipe üle vesise triibu tahke jää poole, mis nagu ütleks, et võib-olla tõesti pole mõtet. Aga vaata, inimene on juba kord isesugune olevus. Ta eksib sada, eksib tuhat korda, eksib —

kuni viimaks ometi oma sihi saavutab. Vahel endale täiesti ootamatult, kogemata. Oleme siis meie need viimased viletsad, kes katsetadagi ei usalda?

Ei. Viletsaiks me end pidada ei tihka. Oleme täies varustuses. Vildid, nahkmütsid, kasukad põlvini, seest villaga vooderdatud puldankäpikud, nahkvestid — nagu ekspeditsioonilised. Tuule vinge vihin ja külma näpistused meid ei hirmuta. On arvesse võetud. Ja ümber pöörata otsekuvi mõni tühipaljas jalutaja — ei tule kõne allagi. Talvekalastaja, see on midagi raudrüütli või Arktika uurija vahepealset — igati sisse pakitud ja ette valmistatud, kuni tulise kohvini termoses. Kuidas siis kohkuda tuulest või märjast, lumest või külmast?

Kaldajärsaku all varjus pureb puuritera jäässe sõdrike, uuristab selle lohuku, mis sinetava, õhusegase jääpuldri üles rõngasse kohudes kaavitub siledade seintega toruks. See pikeneb ja pikeneb allapoole, kuni tal korraga nagu purgil põhi alt ära lüüakse ja kollakas vesi lahinal jääle vulksab. Sõelkulp riisub veesilma puurimisrähast puhtaks ning tee kala juurde on valmis. Kitsas torukäiguks, mis õhutab ootusärevust, soojendab salalootusi. Kalamees — see aga elab ju ka talvel lootoslille lõhnast. Inimeste hulgas üks imeväärsemaid, kes iial ei väsi lootmast...

Ridvake seljakotist, paar haspeldavat liigutust ning kullaläikeline tirk hingpeene kiukese otsas libiseb alla salapärasesse hõljuvusse. Meeter, kaks, kolm, neli — rohkemgi. Kala pidada jää all hoiduma sügavasse. Lahtises vees juhindub õngitseja kaldavoolu, rohukasvu ja keeriste järgi, loeb neilt nagu kaardilt, kuhu õnge heita. Jääpüük on mäng mitme tundmatuga, eriti võõral veekogul. Kunagi ei tea, mille peale satutakse, mis seal all ootab: kas känd, risu, kivi, sammal, ahven või lihtsalt märg tühjus. Igaks ootamatuseks tuleb valmis olla. Ning see teeb asja põnevaks.

Kergeist randmenõksatusist põhjustatuna hüpleb seal kuskil all metallhõrgutis. Ikka põhjast ülespoole, järk-järgult kõrgemale, nagu otsiks maim teed õhuaugule. Siis pikk poolviltu tagasilangemine, otsekuvi väsides vooluvõrgendusist. Panna kunstkalake tantsisklema nõnda, nagu tantsisklevad maimud — see ongi peamine, selles seisab kogu kunst. Peipsil, räägitakse, olevat nii osavaid tirgumängitajaid, et meelitavad siiakala läbi kitsa augu välja hüppama. Esimest korda jääballil tantsija seda ei suuda. Aitab randmeliigutusestki, sest põhjas lebav tirk on surnud, ei ahvatle ega püüa.

Seljakottidest tuuakse lagedale kokkukäivad toolikesed. Istume nagu kaks liikumatut riidekubu, teineteisest paar-kümmend meetrit eemal, ja püüame võita nende tähelepanu, keda usume seal all ahnelt sööta ootavat. Kummalgi mitu-mitu auku ümberringi, et proovida järjekorras paremalt, vasakult, otse eest, selja tagant, madalamalt ja sügavamalt — igalt poolt. Sest kala olevat talvel loid, vesi tulevat tollhaaval läbi katsuma...

Oo, mida küll inimene kõik ei ole püüdnud läbi katsuda, endale meelepärasesse süsteemi seada! Ookeanisügavustest mäetippudeni ja universumi ääretuseni. Aga — pidanud ikkagi leppima paradoksiga, et on ise üks kübemeke suurtes süsteemides nagu väeti putukas maakoore kasukas.

2

Istume ja tuiutame — tunni, teise, kaua. Jäigas liikumatuses. Ainult villavoodris käsi nookab: üles-alla, üles-alla... vajudes siis vembhana kõrvale. Väsi, kangub. Aga saab uue käsu: nookab jälle. Tahe püüab trotsida aega ja ruumi.

Pilv puistab lund, puistab vahetpidamata nagu külva, kelle sõrmilt rütmi-

liselt rabisevad mulda terad. Ammugi ei ole need enam terad, on liblikkerged linnud, mis taltsalt laskuvad kätele, õlgadele, mütsile, kattes sind üleni. Nii õhkõrnalt rabe on see valge koorik, et ei raatsi teda rebestada. Istud ja kuulad, kuulatad vaikuse võimast huminat tuisutihinas.

Lumi lendab ning meie vahele sugeneb hall lüngtriibus sein, õõtsuv ja lainetav kuliss. Mets, kaldajärsak, looklev jäälint, kaaslane sellel — kõik jäävad kulissi taha, kaovad valkjasse, lenduvasse massi, mida on täis laotus ja maa — kogu ruum. Oled üksi, uitüksi talvehaldjate hall-uimastavas keerises, mis aina võtab hoogu, laieneb ja paisub salavägeva sahina saatel, nagu vingusid kuskil sajad viiulid, põriseksid kontrabassid, tümiseksid tuhanded trummid...

Istud, kuulad ja vaatad. Õieti ei kuula ega vaatagi — lihtsalt kuuled, näed.

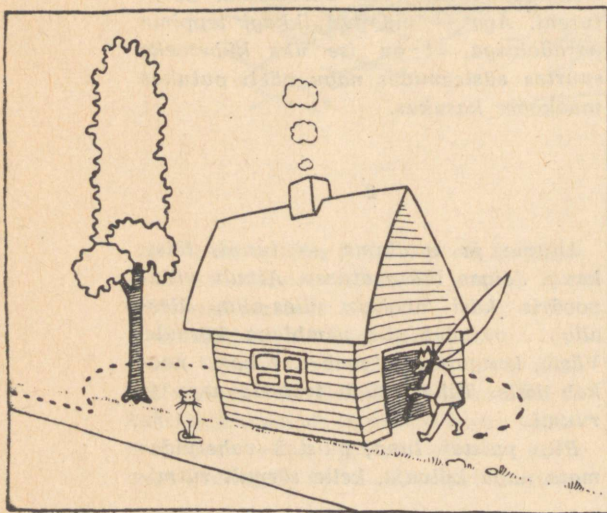
Näed, kuidas jääkristallidest pärjatud veesõõr avardub hõbevõlviga kaarväravaks, millest läbi viib kuldläikeline tee. Kuhu? Pingutad vaatama. Jah, seal ta ongi — see säravas toreduses palee, mille iga aken kiiskab ise helgis, uks kutsub astuma valgusest lõõmavasse peosaali, kus keerleb hulk tantsupaare nii sujuvalt, nagu ei puudutaks nende jalad peeglina läikivat põrandat... Jäeball... Muistse kalamehe nägemus! Nii samuti kui sina praegu, küürutas ta hallide aegade süles jääaugul, unistas ja lootis, ning tema kujutluses said elavaks hiilgavad lossid, säravad saalid kuninglikult kaetud laudadega. Näljatunne on varmas maalima pettepilte, tuul väsinud kõrvus usin muutuma kutsuvaks imehelinaks, haldjate lauluks...

Muinasjutud!

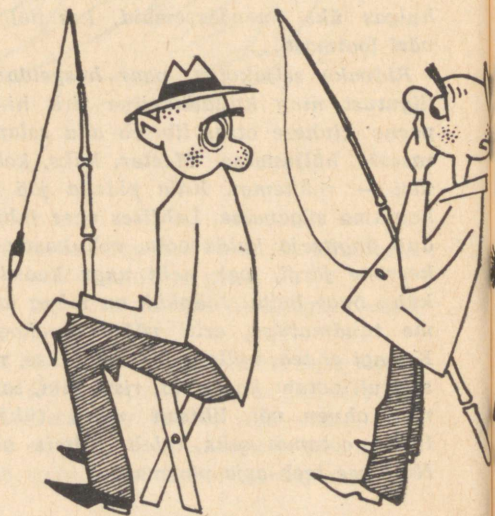
Mis eile oli tõde, on täna kahtlane ja homme koguni ehk vale. Mis eile kõlas

KALASPORT KARIKATURISTI PILGU LÄBI

P. VASSARI karikatuurid

Saagita kojutulek.

TAVALINE LUGU.

„Kuidas sul kala võtab?“
 „Üsna tavaliselt.“
 „Mul ka pole ühtegi!“

muinasjutuna, on täna tõde ja tegelik-
kus, aga homme ehk taas läbi mineviku-
udu sirendav muinasjutt. Oh jaa!

Kühm kumeras lahtise veesilmakese
kohal aimled, kuidas pikkamisi hangu-
des võid isegi saada osakeseks sellest
kõigest, mis su ümber tuhiseb, keerleb,
huugab ja huilgab. Veel irgitseb soontes
elusäde... Kuid uimudes jääpeost, an-
des end tema meelevalda, lööd peagi
jahtuma, tardud. Ja siis oled isegi see-
sama veekristallike, mida hõljutab tuul,
mis laulab looduse enese igavest laulu...

Kuldläikeline tirk ei kargle enam.
Puhkab käsi ja puhkab metallikilluke
seal kuskil. Konutad kivilenult ning
jääkristallide jahe sära kutsub nägema
nähtamatut.

Sõidab, sõidab hõbejalastega saan,
häärhall hobu ees, kullast kuljused kae-
las... Sõidab igal sügisel, kui jää jalge
all kõmised...

KINDEL ENNUSTUS.

„Isa tuleb täna koju ilma saagita.“

„Miks sa nii arvad?“

„Kaupluses on sanitaarpäev!“

Sööstab hõbesüstik alt jääda ühest
maailma otsast teise... Sööstab vaevata
ja sujuvalt, ei jalaseid all ega hobu
ees... Ainult inimene ning tema töö...

Muinasjutud!

Kui kaugel arvame end olevat neist,
kui palju targemaks saanud... Trotsime
oma teadmiseuhkuses möödanikku, aga
põhiliselt oleme samasugused looduslap-
sed, nagu olid põlvkonnad enne meid.
Kas ei meenuta meiegi unistused, meie
kujutlused elust siin ja elust seal täh-
tedevahelises ruumis tihti üksnes mui-
nasjutte? Ilusaid ja armsaid nagu en-
nemuistsed muistsetele? Nendele, kelle
nägemused meid kujutlema-unistama
juhtisid, võlgname selle, mida nüüd
teame. Ja üks tulevaste teadmised tugine
jälle meie aimlemistele, kujutlustele.
Lähtub ju kõik meist enestest, meie ku-
jutlusjõust. Olemise ja mitteolemise
muinasjutt — see oleme meie ise koos
kõige kaasolevaga.

Homo — Animal — Pisces = Inime-
ne — Loom — Kala...

Kui suuruke õieti võiks tunduda kus-
kilt eemalt vaadates see vahe eluvormi-
des, millest me enestele oleme loonud il-
lusiooni kui täiusest, tõstnud end oma
ülbuses selle täiuse tippu pooljumalaks,
kes loob ja määrab? Kui suuruke?

Muinasjutud? Miks mitte!

Kui isaisaisadele oli taevas inglikoori-
dega tabuks, mille poole tohtis vaid
ahastades palvetada, ning nad oma elus-
tava kujutluse suunasid maa, vee, kõige
igapäevase poole eeldusega seda mõista,
kas ei toimi siis meie oma kujutluslendu
ruumi mõõtmatusse saates samamoodi —
tiivustatud lootusest seda elustada, mõis-
ta, endale kohandada? Muinasjutt kuld-
kalast, kes võis kõik, muinasjutt inime-
sest, kes võib kõik... Paljuke on selles
vahet?!

Variatsioonid teemale: loodus oma veel
seletamatus mitmekesisuses nii meis
enestes kui väljaspool meid...

Sina aga küürutad ja taotled pleki-
tükiga ahvatleda kala, eeldades temas
ablast, taipamatut olevust, keda hõlbus
on petta, saagiks võtta... Ent tema, kes
ta oma imepeente meeltega juba eile-
üleile teadis tõusvat tormi ja saabuvat
sadu — mis valguses näeb ta sind, mis
hinnangu annab su püüetele? Oled sa
tema meelest alp narrilane, kes lapsi-
kult usub oma läikivasse plekikildu, oma
«tehnikasse», või ülbur, kes kipub jääl
kükkima ka siis, kui muu elav leiab õige
olevat varjus ära oodata nende jõudude
mõllu, mis meist kõigist üle käivad? Meie
nimetame teda külmavereliseks, arutuks
ja tihti ka tundetuks. Tavajüngritena
võtame teda üksnes kui toidupala, mille
kättesaamist peame niisama loomulikuks
kui ahv, kes ulatab käpa banaanikobara
järele. Banaan ei saa keelata end haa-
rata, kala saab. Mis monstrumina võime
küll meie näida tema silmale? Kohma-
kad harkjalad, kes ronivad mööda vee-
elaniku taevalaotust nagu hiidvähid, ko-
letud sõralised?

Muinasjutud — mitte ainult meie ei
tarvitse olla nende vestjaks! Ka meist
võidakse neid vesta... Meist ja meie te-
gudest, mis teiselt horisondilt nähtuna
ei tarvitse sugugi paista nii arukatena,
kui tunduvad meile enestele...

Ülistades ennast, oma võimsust ja vi-
sadust võitluses loodusega, oleme ometi
ise osake sellest, üks elav tombuke ruu-
mis ja ajas, liiatigi üsna piiratud ajas,
mis allub kõiksuse suurtele seaduspära-
sustele. Muinasjutt meie täiuslikkusest
pole rohkem kui illusioon, milles suva-
liselt kõrvale on jäetud eluvormide eri-
nev nägu, selle täiuse avaldumise hulgi-
võimalused...

Jaa, teha iseenesest täiuse kehastus,
sellega saab vist küll hakkama üksnes
inimene oma hulluhkuses.

Aeg — mis teame meie temast rohkem
kui tuulevuhinast kõrvus?

Ruum — kust tuleb tuisk ja kuhu ta
läheb?

Hall-võbelev liblikaline kuliss — ees
ja taga ja ümberringi...

Muinasjutud!

Seal ta seisab äkki minu ees: suur ja
kohmakas, maaniulatavas valges mant-
lis. Ristirüütel, kel oda ühes, krobeline
kirju kilp teises käes... Torkab odaga
minu poole ja pöristab:

«Tühi?»

Raskelt kisun end oma mõttetaagast
lahti, raskelt ajan püsti.

«Tühi.»

«Lähme ära.»

«Lähme.»

Raputame lumekoorma õlgadelt, muu-
tume taas nendeks, kes oleme. Sirutame
iga jäset, üksikult ja paarikaupa. Nägu
õõgab, jalad tuhisevad, käed õhetavad.
Ning sõnu tegemata tunneme mõlemad:
säärast omaetteolemist, uhket loodu-
sessesulamist juhtub harva. Veel harvem
satud vaatama silma muinasjutule ise-
enesest...

«Ilm, teadagi,» võtab kaaslane kokku,
ise teed otsides sealt, kus ei olegi enam
teed, on vaid üksainus hallide tuisuhagi-
jate huupijooks.

Ilm tähendab selles hääluses kala, ja
ennast, ja ebaõnne. Visadust ja vastupi-
davust, jonnit ja lootust. Kõike inimlik-
ku, mis ei luba teisiti käituda. Sest
sõandad riskida, sõanda ka vastu pidada.

Jäädab tantsupõrandad on libedad,
aga ahvatlevad. Nagu kõik see, mida
meie veel ei tunne.

Arglemisi toon kuuldavale küsimuse:

«Kas sedaviisi vahel kala ka püü-
take?»

Kaaslane, vana jäätallaja, mõõdab
mind pika pilguga.

«Ja kui ei püütagi, mis siis? Kas ei ol-
nud tore niisama?»

Tõsi. Niisama on alati toredam kui
asja pärast.

Niisama muinasjutud sünnivadki...

ISAHUNT KASARIL

Kaldanõlval seisvad autod kadusid uttu. Ainult kahevärvilisest «Moskvitšist», mis oli aetud jõele kõige lähemale, jäid alles ähmaselt tajutavad piirjooned. See neetud udu, mis oli laskunud või tõusnud, kes seda oskas öelda, nii järsku, varjutas, moonutas, otse nagu söövitas sind oma vastiku niiskusega. Lepapõõsad seni sõbralikul saarekühmul omandasid tontlikud mõõtmised. Nende lehetud oksad näisid taeva poole sirutatud ahastavate kätena. Vaateväli ahenes. Lahti jäi vaid taevas, kus külmas põhjatuses sirasid üksikud tähed ja hendas ähmane kahvatu kuu, ennustades külma kõvenemist või teab mida.

Keskel, vooluses, kus jõgi oli veel lahsti, mustas ähvardavalt. Sinna äärele ei julgenud enam minna. Pealegi olime jõejäele jäänud vaid kolmekesi. Üks võõrast seltskonnast vanem mees veidi ülesvoolu, mu kaaslane oma kümme-konna augu juures ja mina ise tilisevate tonkadega.

Püügilusti enam polnud. Lõke kaldal veel vaevalt hõõgus, ja need, kes selle ümber seni olid mõnusalt kalamehejutte sumistanud, olid kes kuhu magama lüünnud. Nähtavasti olid eluvee kõik sordid otsa lõppenud. Ja siin nii üksinda, pealegi kui jõe keskel kuristab jää-ääre alla voolata lahtine vesi, hakkas vägisi kõhe.

Oieti olime meie kaaslasega olnud esimesed. Juba kella viie ajal jõudsimis jäle, kus kenakesti kaugele olid ära näha heinatustide, tühjade suitsupakendite ja muu sellesarnasega märgistatud augud. Mõnel neist olid juures verelumised larakad, nagu neid võis sõja ajal leida. Loomulikult ei olnud see inimveri. Neis paikades olid eelmised

püüdjad lihtsalt saanud rohkemat saaki või olid need siis kohad, kuhu loobiti kokku püütud lutsud.

Ja luts, kui ta ajab ennast mööda Kasarit üles kudemiskohtadele, on ahne. Selle kala püüdmiseks aitab väga elementaarseist vahendeist: neli-viis meetrit tamiili, allaotsa tinaplunn, selle lähedale kuskile lips suure konksujurakaga, sinna külge silgu- või kilutükk, tamiili ülemine ots kuskile kinni siduda või pulgaga lumme torgata, ja kala tuleb. Luts oma pardilikus söögiahnuses ei hooli millestki. Ta on valmis peibutussööda kinni parkima koos põhjarohuga ja aina tiristab sulle üles kellukest, mis on kinnitatud kuskile tamiili külge pealpool jääd. Trill-trill; trill-trill — tule ja tõmba mind välja! Suuremad ägedamalt, väiksemad harvemini ja tagasihoidlikumalt.

Aga ära tõtta. Ära ole rumal. Ära tee esimestest helistamistest väljagi. Ega luts ei haara sööta. Ei ole ta sul esimese tilina juures sugugi veel konksu küljes. Lähed ja tõmbad — saad petta. August tuleb sind vooluses äräpetva tinaraskusega kätte vaid tühi konks, paremal juhul sellel ka läikiv silgutükk otsas.

Luts lutsib. Anna talle aega, kuni ta oma laiade lõugade vahelt sööda on sisse imenud ja krutsikuteravikul võimalus kuskile kinni hakata. Siis alles mine ja tõmba. Ta jonksutab mõnusalt, kuigi mitte võrdselt havi või ahvenaga landi küljes, aga ikkagi erutavalt. Siis tuleb ta libe keha vinklevana ja vonklevana jääaugust läbi, näidates kas siis püüdjapettumuseks või rõõmuks oma suurust, maigutab rahulolematult oma suurt suud, nagu pahane segamise üle sööma-

ajal. Sinnamaani on kõik veel tore. Aga saak tahab ka kottipanemist. Mulle on alati olnud ebameeldiv õngekala konksu otsast ära võtta. Kui ta pole just õrna suuga teib või särg, kes vaid harva jõuab õgida konksu endale kuskile kurgpõhja, kust seda tuleb sõrmega lahti kougitseda. Luts on selle enamikel juhtudel lutsinud endale kuskile keskpaika, nii et vägisi hakkad mõtlema, et oleks veel veidi oodanud, oleks ehk konks juba tagant välja ulatunud.

Aga on ta enamasti ikkagi kuskil keskpaigas. Ja kui ka kala ise on pealegi niisuguse suurusega, mis mingit püügirõõmu ei tekita, algab üks ebameeldiv materdamine vastu jääd, kuni lutsunooruk jätab oma vonklemise või katkeb tamiil. Viimasel juhul usaldad konksu rahumeelega perenaiste harutada, aga kui tamiil ei katke, algab üks halearmas urgitsemine, kusjuures su kalalkäimakasukas saab jällegi juurde tuhmvalget lutsuniiska, mis juba niigi sinu üleriide hõlmu inetult kaunistab. Neil kordadel mõtled, et etem on ikkagi kas või külmetavate sõrmedega uus

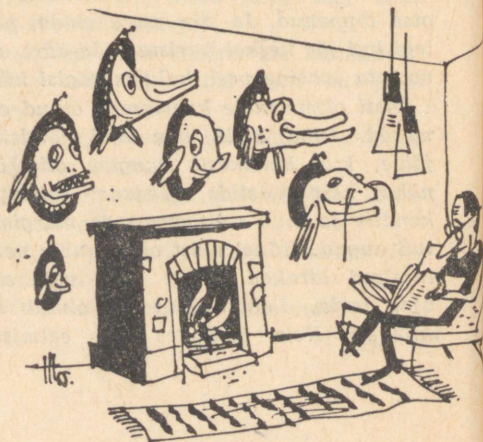
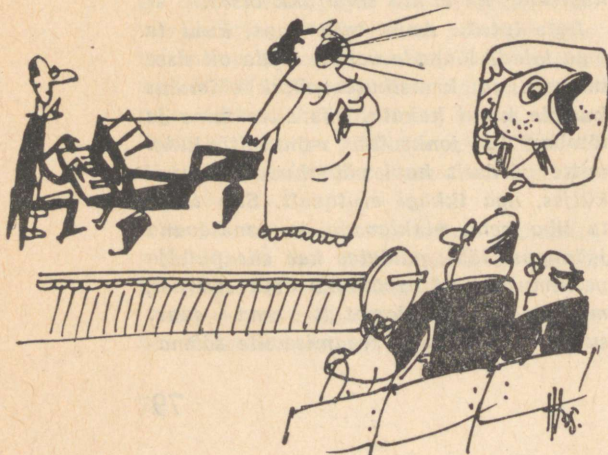
konks otsa siduda, mida sul juba kodus on mitu tükki koos lipsunööriga kätte saadavasse kohta seljakotti valmis pandud. Ainult haruharva kargab luts niisuguse jää vastu vemmeldamisega ise otsast ära ja konks jääb sulle alles uue sööda panemiseks.

Mida sügavamale öö poole, seda väiksemaiks olid jäänud lutsud. See on teistelgi kordadel niimoodi olnud, et veel valgega, nii kuskil viie paiku, tulevad need püügikorra kõige suuremad, nagu julgemad. Ja mida pimedamaks läheb, seda julgemini hakkavad sekeldama jõult ja nõult väiksemad.

Kotis oli neid libeelukaid tegelikult küll juba. Lõuapärad kiskusid vägisi laiali ja külm hakkas ennast tunda andma. Oieti oli see olnud mureks juba linnas, enne väljasõitmist. Ilm oli niisugune, et isegi kalamees ei osanud ta kohta midagi kiitvat öelda. Külma üle viieteistkümne pügala, hooti lõõtsub sulle põhjakaarest veel jäist hingust vastu põski. Vägisi hakkad mõtlema koerast, keda niisuguse ilmaga välja ei aeta. Aga kalamees on kõrgem olevus

KALASPORT KARIKATURISTI PILGU LÄBI

H. HIIBUSE karikatuurid

kui koer, tema läheb ise. Muidugi mitte Metspõnni ja Kõrendiku tüüpi püüdjad, kes niisuguste ilmadega eelistavad enamasti kala tarretises ja teineteise võidu väidavad, et tervis maksvat ka midagi. Seda rõhutavad nad vastastikku sagedaste hüüatustega: tervist! tervist! Ka seekord olid nemad ja teised nendesugused meist maha jäänud.

Nagu juba öeldud, olime saare juures esimesed. Saime valida paremad püügi-kohad ja välja proovida, kui lähedale lahvaveele üldse minna võib. Alles pimedaga tuli järgmine autotäis, suur presentkumkaga veomasin lärmaka seltskonnaga. Seejärel sinine «Volga» veelgi häälekamate meestega, sest neil oli olnud rohkem aega lutsupüügile ettevalmistumiseks.

Kolmas juurdetulija, maastikuauto, jõudis kohale hoopis hilja. Nagu välja tuli, vahetasid mehed kohta ja nad olid juurdetulnuist ka kõige asjalikumad. Kuid pimedas ei leidnud nad enam ülepääse või siis ei usaldanud neid, ja jäid vastaskalda poolele halvemaile püügi-kohtadele, kus ei olnud voolust. Saagi

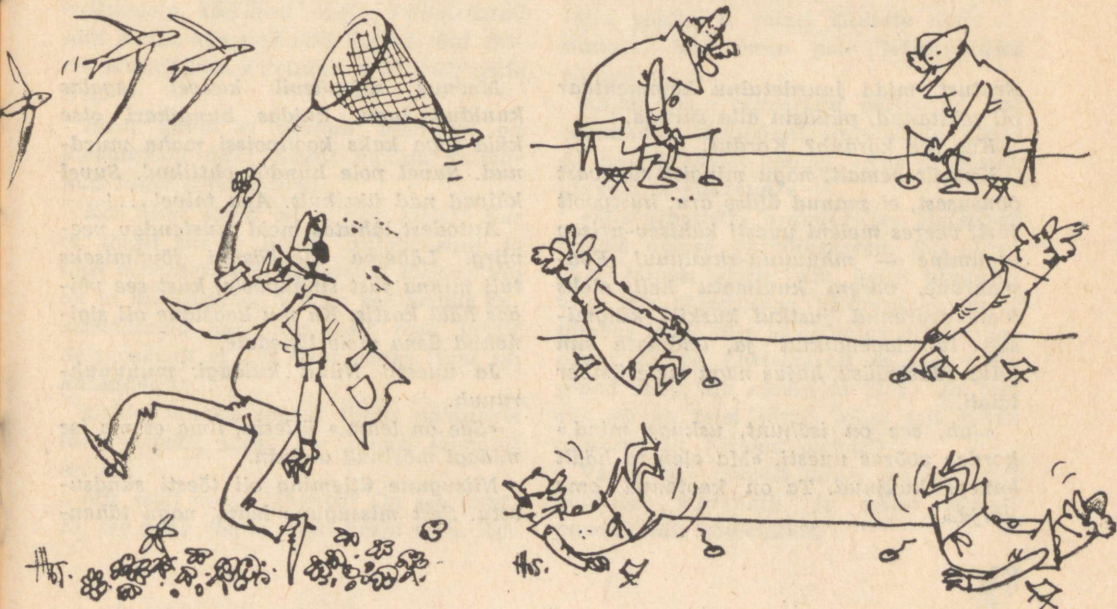
vähesus lükkas ka nemad varsti lõkke ümber lõbusama tegevuse juurde, mis mehed peagi ära väsitas ja inimest horisontaali otsima ajas, mis niisuguse külmaga sugugi mitte kerge ülesanne ei olnud.

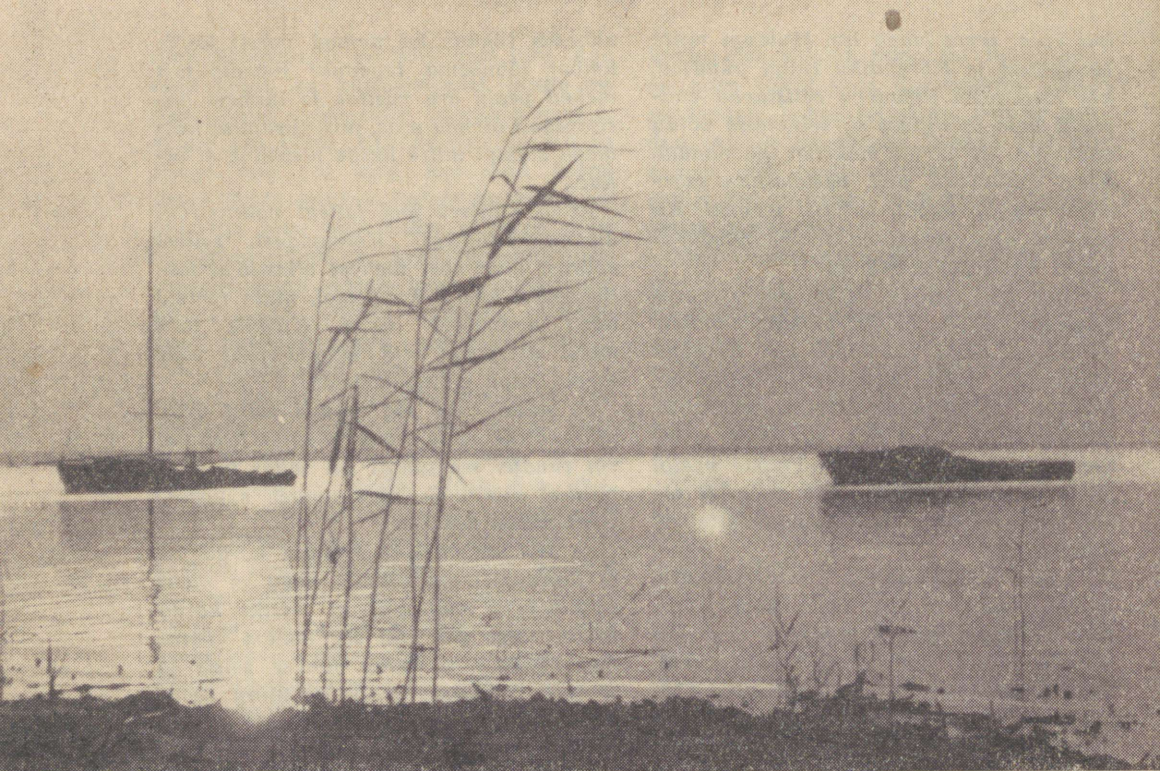
Nüüd valitses jõel jällegi vaikus. Oli ülearu vaiknegi. Kolmandast, sellest võõrast vanemast mehest oli vaid aimata liikumine kuskil kaugemal, mida reetsid tema astumised lumel. Kuskile tüki maad ülespoole olid jäänud veel paar meest, nagu ennist kõneldi.

Ja nüüd veel see neetud udu! Tõsi, külm oleks nagu veidike järele andnud või tundus see ainult nii selles piimjas massis, mis kõik sinu ümber süngesse salapärasse mähkis.

Ja siis see algaski. Esimest korda ma ei pannud nagu tähele, nagu ei oleks kuulnudki. Võib-olla, et teistki korda mitte. Alles siis, kui see vanem võõras mees äkki juba minu juures seisis ja ärevalt kuulatas, jõudis ka minu teadvusse mingi ebaharilik heli, mis kuskilt eemalt udust kostnud oli.

Nüüd kuulatasime juba kahekesi.

Saabus õbtu.

Ü. TOOTSENI foto

Erutust, mida juurdetulnu kommentaar oli tekitanud, püüdsin alla suruda.

Kas see kordub? Kordus.

Kuskilt eemalt, nagu mingist sügavast õõnsusest, ei saanud üldse aru, kustpoolt just, veeres meieni uuesti kähisev-urisev ulgumine — mhuuuuu-rhuuuuu! Ebamäärane, varem kuulmatu heli oleks jõele veerenud justkui kuskilt külgmiselt lumelagendikult ja, leidmata siin udus edasipääsu, hajus nagu meie ümber laiali.

«Jah, see on isahunt, uskuge mind,» kordas võõras uuesti. «Ma olen ta häält ennegi kuulnud. Ta on kaotanud oma karja.»

Meenus sõjapäevil kaugel tagalas kuulnud lugu, kuidas hundikari otse küla taga kaks koolipoissi maha murnud. Suvel pole hundid ohtlikud. Suvel käivad nad üksikult. Aga talvel...!

Autodest lahutas meid mustendav veeviirg. Lähema ülepääsuni jõudmiseks tuli minna just sinna poole, kust see võigas hää kostis. Ka mu kaaslane oli signenud üsna meie lähedale.

Ja uuesti! Nüüd kuidagi: muuuuuuh-ruuuuh.

«See on lehm,» ütlesin, ilma et ma ise midagi mõelnud oleksin.

Niisugune ütlemine oli tõesti sündsusetu. Sest missugune lehm, nagu tähen-

das võõras, saab talve ajal, pealegi praegu, öösel, kus laudauksed on kõik kõvasti kinni, väljas olla? See ei saa olla lehm.

«Ja pealegi, kuulake!» Ta ise tõmbus pingule ja seda tegi ka mu kaaslane. «Kas lehm teeb siis niisugust häält?»

Rhuhuuuh-huuuuuuu! Ja seda küllaltki pikalt.

Vaatasin oma jääl lebavat lutsuhunnikut. Kas jõuab need sealt veel kotti laduda? Kas hundid üldse kalu söövad? Aga kui nad söövad ja ta peaks üles leidma oma karja... Kuskilt lastejutust tuli meelde, et hunt kord koguni oma sabaga kalu oli püüdnud.

Ja jälle: Uuuuuuh-rhuhuuu!

Kui kahju, et kõik ülejäänud püüdjad on nüüd kuskile kadunud. Sellisest kärast, mis siin enne valitses, oleksid hundid kindlasti kaugemale eemale hoidunud. Kas ehk hüüda? Niisama, leida mingi põhjus ja hüüda. Vaevalt et nad kõik nii sügavalt magavad. Kindlasti süüdatakse siis kuskil autotuled...

Aga enne ulus jällegi isahunt. Sügavalt, õelalt, suure ja tigeda kurgu põhjast.

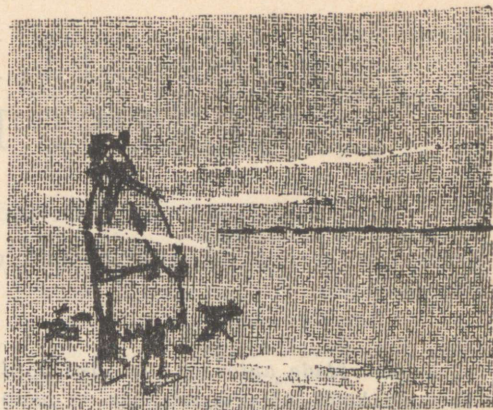
Kokku rääkimata hakkasime liikuma vastuvoolu ülepääsu poole. Püügiriistad jäid sinna, kus nad olid. Kalad jäid sinna. Kuskil tilises kelluke: trill-trill; trill-trill.

Hunt enam ei ulunud. Seevastu oli ülevalt poolt äkki selgelt kuulda külmanud lume krõbisemist.

Kas hunt tõesti on tulnud jõe!?! Kas ta tõesti siis ei haista autobensiini ja teisi inimesest märkuandvaid lõhnu? Või on ta nii näljane? Või on see hoopis kadumaläinud kari, kes otsib oma juhti? Sest vaevalt et üks hunt paneb lume nii kuuldavalt...

Kaldakäänaku tagant ilmus nähtavale tume madal kogu. Me jäime sammult seisma.

Mis sealt meile läheneb? On see hunt? Ei, see peab olema siiski keegi muu. Aga

on ka kõrgeid, hiiglaslikke eksemplare. Juttegi on kirjutatud legendaarselt suurtest isahuntidest.

Ei, see ei saa siiski olla metsakuri. Ta läheneb liiga kindlalt ja otsesihis. See on inimene. See peab olema inimene! Kindlasti mõni neist ülemistest meestest, kes on samuti kuulnud seda kõhedusttekitavat häält ja ruttab nüüd otsima seltsi.

Oligi inimene. Koguni meie tuttav Metspõnn! Ilmselt ümber mõelnud ja hiljem järele sõitnud. Ja ta põrutas: «Mis, pagan, te mind jõllitate nagu ilmaimet. Kas enne pole lutsupüüdjat näinud või?»

«Aga sina,» pareerisin naljatuse, sest vaatamata Metspõnni ilmumisele olime me sellest ikkagi kaugel. «Kas sa hundi ulumist ei kuulnud?»

«Mis ulumist?» bravuuritses Metspõnn temale omase ükskõiksusega. Siis nagu äkki taipas. «Pole siin keegi ulunud,» ütles siis põlastusega. «Kõrendiku kurat tõmbas londi täis ja oli augu äärde magama jäänud. Laristas nii, et ajab jälle praod sisse. Ma ajasin ta üles.» Ja tegi siis järsku teist juttu: «Ega teil juhtu punnsuutäit kärakat olema?»

Varsti tuli ülevalt udust ka hambaid plagistav Kõrendik ja küsis samuti punnsuutäie soojendust.

TÜHIJUTT, ET ÕNGEMEHEL TARKUST TARVIS POLE

Noorema teadusliku töötaja P. Pussaku kogemusi ja tähelepanekuid abiks algajatele õngesportlastele

Nende ridade autor on elus üks kord õngega kalal käinud, mistõttu ta võib end kogemuste poolest pidada võrdseks sadasid kordi püügiretkel käinutega, sest korduvalt saagist ilmajäämine ei tee kedagi targemaks esimest korda ilmajäänust. Õeldu põhjal on autoril vaieldamatu moraalne õigus jagada õpetust neile, kes sellel spordialal on raskustes teoreetilise baasi nõrkuse tõttu.

Sissejuhatuses olgu algajatele meenutatud, et kalu liigitatakse kolme rühma, lähtudes surnususe astmest: ammusrunud, kauasurnud ja äsjasurnud. Esimene rühm on kõige arvukam, siia kuuluvad mumifitseeritud ehk nn. konserveeritud kalad. Neid fabritseerivad agara usinusega kõik kalakombinaadid tomatipüree, pipra ja loorberilehtede segust, kuhu maitseks on lisatud noaotsatäis naturaalseid kalu.

Teise rühma kuulub vaid tühine täpe kalu, keda heade vaatlustingimuste puhul võib umbes üks kord kolme aasta tagant kaugelt näha kaupluse letil. Seda teades on mõistetav, miks kalaroogasid peetakse perekonna toidusedelis pidusöögiks (siit peen oskussõna «galadinee» = pidulik lõunasöök).

Kolmas rühm, nimetatud ka «värskeks kalaks», on viimasel ajal avalikkuses, iseäranis ajakirjanduses, kõige rohkem vaidlusi tekitanud. Siiani ei ole veel selge, kas nimetatud rühm on kunstlik väljamõeldis või realselt eksisteerida võiv nähtus. Igatahes kaubandusorganisatsioonid seda mõistet ei tunnusta.

Teadusliku ammendatuse huvides olgu lisatud, et optimistlikkudes ringkondades on täiendavalt juurde loodud veel neljas rühm — eluskalad. Sinna kuuluvaks loetakse üksikud, lahtised (s. o. väljaspool plektaarat olevad) isendid, kellel eluvaim veel juures on, hoolimata kalavete hoogsast reostamisest. Meie arvates oli «eluskala» mõiste loomine üleaarne ning vastava märksõna sissevõtmine «Õigekkeelsuse sõnaraamatusse» kergemeelselt rutakas. Nagunii tuleb järgmises trükis, pärast viimase kala peatset surma, «eluskala» taha asetada lühend «van.» (= vananenud).

Õngesportlastel on meeldiv teada, et kala on üks väheseid loomi, kes pidevalt kasvab, kuni surmani, ning ainus elusolend, kes lakkamatult edasi kasvab pärast kliinilist surmaga. Seega, mida vanem on kättesaadud kala (kaasa arvatud ka surmajärgsed aastad), seda suurem ja raskem ta on. Seda teades on arusaadav, miks noored õngemehed ei saa kunagi rääkida säärastest rekordeksemplariidest, kellega on võimalik uhkustada eakatel kalasportlastel.

Kalapüügi edukuse peamiseks eelduseks on püüja kõrge teadlikkus. Viimane peab iseäranis kõrge olema mitte-teadlikel, teadlikel võib olla väiksem, aga eriti teadlikel — isegi puududa. Teadlikuks saab õppimise teel. Õppimiseks on ainult kaks võimalust: 1) iseõppimine ja järelikult 2) mitte-iseõppimine. Mõlemad meetodid on ühtmoodi rasked: esimene — õppijale, teine — õpetajale. Kahjuks on

olemasolev kirjandus liiga keerukas, vastuoluline ja segane, ühesõnaga, liiga teaduslik, mistõttu iseõppijail on tõsine tegu tõeterade eraldamisel aganatest. Seepärast olgu kõigi otsijate vaeva vähendamiseks avalikult teada antud, et sportliku püügi juures on peatähtsus söödal kui peibutusvahendil.

Levinumaid söötasid on lant (tuletatud eestipärasest läti keelsest inglise sõnast «lantš», mis tähendab keskpäevast lõunaeinet). Lante tehakse metallist, puidust, plastmassist jne. Kõige kindlamad on siiski paberlandid, mida valmistatakse mitmes värvitoonis ja suuruses. Need tähistatakse numbritega. Mida suurem number, seda rohkem kalu on võimalik saada. Kahjuks ei lubata neid lante meisterdada kodusel teel, vaid nende valmistamise ainuõigus on riiklikul rahapjal.

Muust materjalist lantidest on paremad endavalmistatud. Autor esitab ühe sellise kirjelduse, püüdes täpselt kinni pidada erialases kirjanduses kasutatavast stiilist, selgusest ja väljenduse eksaktsusest.

Tuleb võtta tarvitatud naelakast. Veelgi parem on teelusika kaha või sukavarda ülemine ots, kuid kategooriline nõue on, et puitosad, kaasa arvatud kõik metall-osad, oleksid tingimata haavast (kõlbab ka kase- ja kuusepuit või mõni muu leht-ja okaspuu). Järgnevalt puurida pudelikorgile üks auk lõunast põhja ja teine temaga paralleelne läänest itta. Värsked augud omavahel kokku sõlmida ning väljaulatuvad auguosad roostevaba noaga

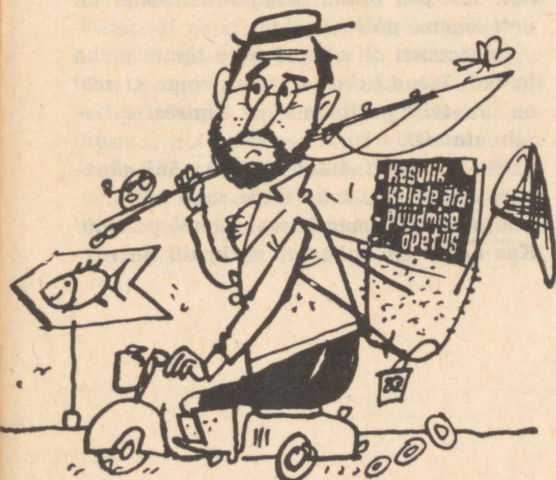
pealt tasaseks lõigata. Eelnevalt ülejäänud detailid varustada kukesulega, keerrata kodu poole kõveraks ning käes ongi kaasajal kõige efektiivsem lant.

Muidugi on õpetada kergem kui ise teha, sest raske on saada küllaldaselt amortiseerunud naelakasti. On ju nende järele elav nõudmine paljudes asutustes-ettevõtetes, kus sääraseid kasutatakse edukalt autahvlina või mõne muu agitatsioonilise materjali vitriinina.

Mis puutub õngesöötadesse, siis selles osas on püüdjal piiramata võimalused. Söödaks sünnivad kõik konkreetsed esemed ja materjalid, mis meid ümbritsevad. Kui lüüa lahti mis tahes sõnastik või entsüklopeedia, siis enam-vähem kõik märksõnad, alates «aabitsast» kuni «üüri-kviitungini», on söödana kasutatavad. Ja kui mingi materjal ei ole söödana laialdast levikut leidnud, peitub põhjus ilmselt kuskil mujal, enamasti tehnilist laadi takistustes. Nii ei ole palju kuulda olnud kaevuveest kui kalasöödast mitte seepärast, et see söödaks ei sobi, vaid on mõningaid raskusi tema konksu otsa ajamisega. Tüli on ka sööklasupiga, see ei püsi vees, vaid kerkib koos konksuga pinnale (aine suuremast hõredusest tingitud väiksema erikaalu tõttu).

Väite, et ka saepuru ei kõlba söödaks, on praktika ammu ümber lükanud. Mitemel pool on kalu püütud kulinaarkauplusest hangitud kotleti tükikestega.

Siiski ei tohi söötade sortimendi laiendamisel minna liialdustesse, kuhu mõned üliagarad kalasportlased on sattunud. Oleme valmis uskuma suusõnalistel jutuaajamistel ja teoreetilises kirjanduses esitatud kinnitusi, et söödaks kõlbavad näiteks saapasilmad, vestinööbid, jalg-rattakodarad, raudteerööpmed ja muud sellesarnased. Kuid kui kiputakse ületama taolise nomenklatuuri piiri, siis hakkab loomulik mõistus protesteerima. Näiteks on vahel juttu tehtud isegi vihmaussidest (!?). Kaugemale minna enam ei saa, mis liig, see ikka liig!

SAARMAD

Vaikne sulpsatus kaldaäärse lepapõõsa all kiskus hetkeks tähelepanu õngekorgilt. Haug?

Aga kõik jäi taas vaikseks. Tuul oli vaibunud ja õhtune päike kadus vastaskaldal iidse pärnapuu tüve taha. Ainult hakkide igaõhtune kisa seal hiiglavõras pahvatas veel taoti lõpuni lahendamata küsimuste arutamiseks.

Videvik tihenes. Roog ja kõrkjad tumenesid. Pardid vuhisesid oma ööbimis-kohtadesse.

Ilm oli havipüügiks suurepärane. Veepeegel kõrkjate vahel rahunes lõpuks täiesti liikumatuks ja söödakala iga väiksemgi manglemine fikseerus imeselgesti korgi juures.

Kustki vupsatasid jõe kohale nahkhiired öisele jahile. Taamal häälestas end samaks öösorr.

Ja äkki olin taas üleni pingul — õngekorgi juures toimus midagi häirivat. Mingi must kerake oli hakanud tiirutama ümber korgi. Mis sputnik see siis on?!

Ei, mingi veepõrnikas see polnud, seda oli selgesti näha. Aga mis salapärane asi ta siis lõpuks on? Ega ometi...? Kuri eelaimus kippus ajusoppi.

Rapsasin ridvaga ja hetk hiljem tegi kork kuulekalt tõrjuva liigutuse. Sputnik kadus vee alla. Kõrgelt kaldalt oli näha, kuidas tume piklik vari nagu laste mänguallveelaev libises õngekorgi juurest kaldaäärse lepapõõsa suunas.

Jah, see oli tema! Vähe aja pärast näitas ta end täielikult, ujudes taas lepapõõsa alt välja, nüüd juba kogu pea ja selg väljas. Ennist seal õngekorgi juures oli ta väljas hoidnud ainult ninaotsa — see oligi too salapärane sputnik. Laisalt ja despootlikult suundus ta põiki üle veepeegli kõrkjamüüri poole.

Hoidke alt, kalad, teie eluruumi on siininenud suur õnnetus — saarmas!

Õngenöör tuli paratamatult välja ke-rida. Kui juba saarmas on lähikonnas ja pealegi veel jahil, ei siis ole õngemehel enam midagi teha. See kasukas kiskja ründab kalu meeletust hävitamiskihust, tapab rohkem, kui jõuab õgida. Isegi vetetiiger haug, olgu ta kas või meetriga mõõta, on jõuetu selle saatanliku kiskja ees. Saarmas terroriseerib karistamatult veteriiki enda ümber — temal lasub puutumatus tabu.

*

Kõrkjamüüri taga vastaskaldal kõhatas keegi surutult ja siis kandus üle vee kaldalt lükatava paadi solin. Tohoh pele, kes seal pimedas veel jõe le lähleb?

Läänest kerkinud must pilvelaam kii-rustas mind pervelt tõusma ja oma elu-ase me poole liikuma — viimaks hakkab veel sadama. Seljataha jäid aerude ta-sased, üha kaugenevad sulpsatused.

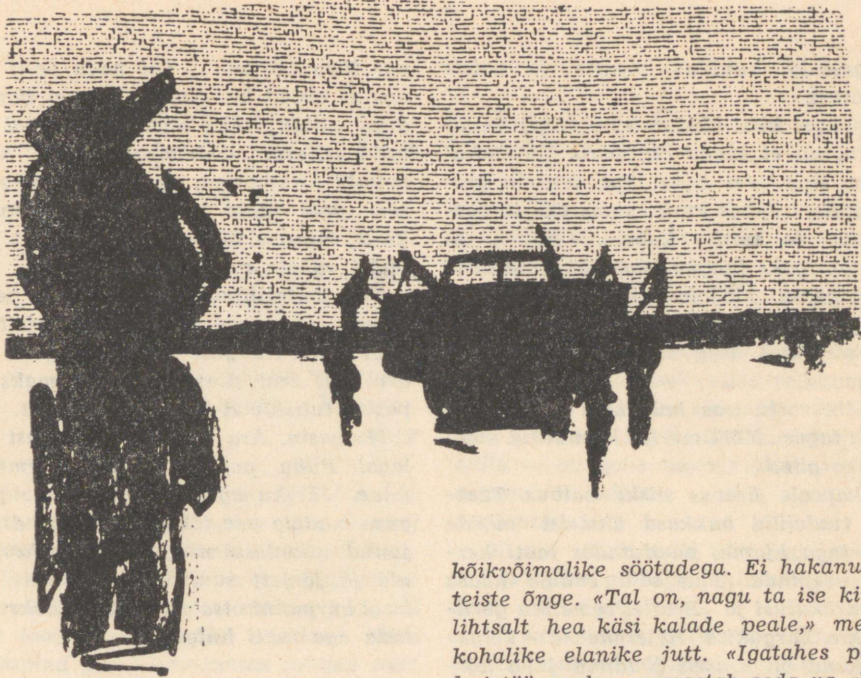
Hommikul varakult olin taas õngevetel. Söödakalad olid õhtul alles jäänud, vaja proovida õnne mõnes teises kohas, kuhu ei ulatu saarma hirmuvalitsus.

Aga mis on jõega ometi juhtunud? Ons vanapagan öösel sinmail kolanud ja põh-meluses vee ära kaaninud? Varem tub-listi üle pea olnud sügaviku asemel oli vett vaevu põlvini.

Nähtavasti oli allpool asuv tamm maha lastud. Jutud liikusid ammu ringi, et seal on üht-teist putitada enne sügisest vilja-jahvatamist.

Mis siis ikka, tuleb otsida mõni süga-vam hauakoht, kuhu õnge saab heita.

Ennäe, mis imeasi seal eemal paistab! Kas kalad on hakanud võrkpalli harras-

tama? Kahe kõrkjamüüri vahel põiki üle jõe paistis justkui võrk olevat.

Kui ligemale jõudsin, selgus, et see oli tõepoolest võrk. Hoopiski mitte aga süütu võrkpallivõrk, vaid kurikaval kaksikvõrk kalade kimbutamiseks. Tõmmatud ühe kalda kõrkjamüürist teise kalda kõrkjamüürini — vaba voolusäng oli nagu siibriga suletud.

Alanenud vesi oli niisiis päevavalgele kergitanud mõndagi päevavalgust kartvat. Seda too eileõhtune salapärane paadisõit siis tähendaski!

Ja mulle hakkas järsku koitma: vaat niimoodi nood särjepõrakad hangitigi!

Jajah, just võrguga, aga mitte õngega. Too traktorist sealt jõe vastaskaldalt oli mulle lihtsalt häbematult hambasse puhunud, kui ta hommikuti rikkaliku saagiga minust mööda sõitis... Ja mina, tobe, olin veel endamisi kibedust tundnud: miks minu õnge ei hakka mõni säärane poolekilone särjetaat, kuigi proovisin

kõikvõimalike söötadega. Ei hakanud ka teiste õnge. «Tal on, nagu ta ise kiitleb, lihtsalt hea käsi kalade peale,» meenus kohalike elanike jutt. «Igatahes parem kui töö peale — armastab seda va «kibedat» rohkem kui traktorirooli ja rändab muudkui ühest sovhoosist teise... Ega ta, tühi, ise kalast suurt hooli, kellel aga värsket kala isu peale tuleb — kahjuks meie poest seda kraami ei saa — pistab «pooliku» karmanisse ning seab sammud tema manu...»

Küllap, kui sovhoosi rahvas saab teada tõtt tema «heast käest kalade peale», raputab ta oma jalgadelt ka siitmaade tolmu.

*

Kõigest oli näha, et kätte on jõudnud laupäeva õhtupoolik. Korstnast kaldapõndakul venis maasaunadele nii omast meeldivat suitsuhõngu. Taamalt võrkpalliplatsilt kuuldus juba noorte hõikeid ja pallilaksatust. Kaldarajale hakkas ilmuma üha sagedamini õngemehi — rutati oma lemmikkohtadesse.

Vastaskaldal vupsatas põõsaste vahelt lagedale heleroheline «Volga», ukerdas vaevaliselt mättalisel heinamaalaplil ja kadus siis taas põõsaste taha. Seal kuski jäädi nähtavasti laagrisse — autouksed

paugatasid, kuuldus meeste ja naiste hüüatusi.

Plumps! kisti äkki mu õngekork sügavikku, nii et tugev veepööris jäi takka-pihta. Aga veel enne, kui suutsin keskenduda, hüppas kork samas paigas veepinnale ja tardus kohale. Ootasin. Ei midagi. Igaks juhuks haakisin, kuid kohe oli selge, et söödakala enam otsas pole. Haug oli kustki lõmmulehe alt välguna alla sööstnud ning viidika konksult ära kaksanud.

Ruttu-ruttu uus kala otsa ja samasse kohta tagasi. Kõik meeled koondusid nüüd õngekorgile.

Pikapeale ärevus siiski vaibus. Tasa-sed tuuleilid hakkasid üksteist mööda jõge taga ajama, puudutades taoti kergelt veepinda. Nad tõid endiga kaasa naerurõkatusi ja «Beatles'i» neliku goril-lalikku kurgukisa. Helerohelise «Volga» seltskond oli ilmselt jõudnud juba kõr-gendatud meeleolusse.

Kork seisis endistviisi pealpool vee-pinda. Nähtavasti oli haug läinud esi-mest viidikat kuhugi kaugemale kugis-tama. Lasksin pilgul ümberringi uidata. «Volga» seltskond oli lagedale kaldaribale tulnud. Nende transistorraadios patras nüüd «Ameerika Hääle» diktoraal midagi nonnast, kellele Santo Domingos ole-

vat liiga tehtud... Oli nagu eesti keel, aga ei olnud ka. Nunna asemel nonn ja muu selline veider segapuder. Algul suhtud sellesse kadakasaksalikkusse keele-pruuki huumoriga, aga peagi taipad, et see pole üldse naljakas, sest kuuled keelt, mis on surnud ja närtsinud nagu piibli vahele pandud lill...

Naised trallitasid ja karglesid pervel, meeste käest aga välgatas aeg-ajalt midagi vette. Kauguse tõttu ei saanud kohe aru, mis seal sünnib, kuni viimaks taipasin: tulistavad harpuunpüssidest.

Muigasin. Ära ikka piüa kärbest nõe-laga! Puha purjus inimeste tembutamine. Järsku aga välgatas mõte: praeguse madala vee tõttu on ju kalad kuhjunud aukudesse ning kui sinna harpuunidega järjest sumada, võib mõne kala isegi harpuuni otsa saada, tükkideks hakida aga tubli hulga...

* * *

Tappa rohkem kui suudad õgida on omane saarmale. Aga mismoodi sai küll saarma hing pugeda mõne kahejalgse kehasse, et ta kas tihedasilmalise lõksuga kalu ahnelt kokku riisub või mitmesuguste terasest või lõhkevate tapariistadega neid mõrvab?

KALASPORT KARIKATURISTI PILGU LÄBI

H. HIIBUSE karikatuur

„Te ei ole oma silmaga nii pikka angerjat näinud!?!“

(Tõsielust)

KUUSK JA KIRVES

Kirves:

Mis aga maksab sinu koha,
mina aga raiun sinu maha.

Mets:

Siis aga jääd sa varreta, —
siis aga hakkan kasvama.

J. LIIV

Oravapaar ilmus taas lüürakuusele. Nähtavasti oli nende pesa siin kusagil lähedal ja selle imelikult kasvanud kuuse olid nad valinud endile mänguplatsiks. Lüürakuusk — nii olin mõttes ristinud selle looduse kummalise tujukuse tõttu vormunud puu — meenutas tublisti toda muistsete kreeklaste keelpilli. Umbes poolteise meetri kõrguselt jämedalt tumepruunilt tüvelt kaardusid kummaltki poolt üles sümmeetriliste okstega harud, imekaunite lillakaspunakate kähvidega kummagi ladvas. Latvade vahe oli parajasti nii lai, et oravad suutsid üle hüpata, sukeldusid siis mööda nõtket rohelist okstevaipa alla, et teiselt harult üles kribida ja ladvas taas õhusõit teha. Nii viisi võisid nad pikka aega ringiratast hullata, vadistades üleemeelikult midagi oma oravakeeles.

See oli nii paeluv vaatepilt, et ei märganudki, millal tuttav kohalik vanaaht lähedale oli tulnud. Ootamatult tekkis tüse, keerdunud ja ajavoolust läikima lihvitud kadakakepp mu kõrvale ning taat sätis vaikides end kannule istuma.

Vaatasime mõlemad oravate karusselli vastaskaldal. Ei mallanud isegi õngekorki jälgida.

Viimaks kadus oravapaar — küllap ootasid neid ees igapäevased tõsisemad askeldused toidupoolise hankimisel. Kerisin õnge välja söödakala kontrollimi-

seks. Nojah, lepamaim oligi vahepeal minema viidud!

«Vanasti sai isi ka üks kalamiis oldu,» veeretas ätt oma muhedat juttu. «Oll siin jõen sihantse purika, et kohe pelgama hakse, kui tuluksel olles vahtse sulle jõest nigu lõukoera silmadega otsa. Mäleta, ütškõrd võeti ilmatu suur jõest välla — oll kohe küna pikkune ja peris sammal oll seljün!»

«Tohoh!»

«Ei ma valeta sulle ühti. Aga süüa timä es kõlba, oll nigu tohletanu puupakk. Anti siis tsigadele.»

Ätt kobas oma piibunosu välja ja ma poetasin sinna paberossitubakat.

«Sihuke si klunne,» ta torkas kepiga minu küllaltki soliitseid ahvenaid, «es taha keegi. Oll angerjat ja toda tähnilist kala ja roosat kala.»

«Forelli ja lõhet?»

«Noneh, näe nimedki juba meelest lännu, too oll nii ammu...»

Taat popsutas mõtlikult. «Kalda om lagedas tettü,» lausus ta popsude vahele, «seepärast kala pelgäs. Ja ega neid lastagi merest sisse tulla, tapetas västarde ja piüste ja pommidega...»

Piip koputati vastu kändu tühjaks. Ätt ajas end püsti. «Ma nüüd lähe, vaja kaeda, mis loom tiib. Aitüma tubaka iist!»

Loom — see oli tema lehm, kes oli kusagil taamal köies.

Panin värske lepamaimu konksule. Uhaa jagu ahvenaid ei olnud veel käies.

Vastaskaldal oleks nagu elevandikari liikvele läinud. Sealt metsasügavusest kostis okste raginat ja praginat, mis üha lähenes. Äkki kargasid metsast välja neli olevust. Viivu silmitsesid nad jõge, siis hüüdis pikim neist: «Kihvt koht! Siin viskame vatid maha!»

«Roo-maan-ti-li-nee,» venitas keegi neist heleda häälega.

Peagi tegin häälte järgi kindlaks, et seal seisid kaks noormeest ja niisama palju tüdrukuid — kõigil seljas mingisugused lotendavad hõlsted, jalas kitsad torud ning peanupul pikad pulstunud parukad.

«Nunnu, vinna sia!» hüüdis Pikk selja taha. Varsti ilmus metsast viies parukas, tirides enda järel punetavate otstega lepavibalikke. Kõigest paistis, et Nunnu, see inimesehakatis, oli käsualune. Välimuselt meenutas kangesti karjatsura noilt päevilt, millal ise veel jõnglane olin ja seda ametit tuli pidada. Ainult et tollal tuli karjas käies täiskasvanute vanu, kasvule suuri ürpe kanda paratamatusest, see inimesehakatis aga oli midagi sellesarnast oma kleenukestele õlgadele riputanud vabatahtlikult ja küllap selle eest oli makstud koguni kena kopikas.

«Senjoorid ja senjoriitad,» kuuldus Pika räme hää, «nüüd liigutage kämbलाई!»

Lepavibalikele seoti õngenöörid, sööt pandi valjuhäälselt ja mitmepoolsete kommentaaridega konksude otsa ja siis vibutati ridvad vette, nii et otsad plart-satasid jõkke.

«Nüüd aga viskame vigvammi üles!» kamandas Pikk. «Siia jäämegi.»

Panin oma asjad kokku. Polnud siin enam loota kala võtmist.

Kui liikusin vaiksemat paika otsima, kandis jõepind minuni endisest kohast lärmakat käratsemist ja kirvelajatusi.

Vanaätt oma lehmaga astus aeglaselt kodu poole ja ma otsustasin ka õhtule jääda. Koos liikusime mööda perve allavoolu, taat oma muhedat juttu heietades. Nii jõudsimme tiidsasti mu ennistisse ahvenapüügikohta.

Päike oli jõudnud juba päris madalale vajuda. Vastaskaldal lasus sügav tumeroheleline vinetis. Ja äkki kangestusin. Harjumuse kohaselt oli pilk langenud

lüürakuusele. Aga mis seal ometi on juhtunud? Ma isegi äigasin käega üle silmade, nagu nägemist häirivat ämbliku-võrku või ängistavat nägemust ära pühkida tahtes. Ent see ei aidanud: lüürakuusk seisis alasti, tüvelt kaardusid ülespoole kaks tüügast nagu halavad käed...

«Mis sa sääl saisad?» kuuldus vanaäti hää. «Läämi edasi.» Ta oli jõudnud mõne sammu minust kaugeneda. Seistas. Vaatas tagasi. Ka lehm seisis, pea tagasi pööratud.

Vaikisin. Mida ma võisingi lausuda.

Pöörasin pilgu taas lüürakuusele. Sel hetkel lendas pruun koguke tapetud lüürakuuse lähimale harule. Orav. Ent samas pörkas tagasi männioksale, otsekui oleks elektrilöögi saanud. Selgesti kostis üle jõe orava ärev hääletsus, mispeale tema kõrvale ilmus teine pruun koguke. Viivu kädistasid nad ägedalt ja vihase, siis kadusid metsasügavusse.

«Mis sa sääl näet?» tõstis ätt käe silmadele varjuks.

Kuidagi imelikult äkki terendus mulle üks kevadpäev neljakümne neljandast aastast... Olime Luuga jõe ääres kindlustustöödel. Kaevasime varahommikust hilisõhtuni kaevikuid. Maapind oli liivane, kaevikud kippusid varisema. Tuli käsk vooderdada need lattidega. Sammuime siis lähemasse metsa. Põlised kuused ei kõlvanud — meil oli vaja käevarrejämedusi latte. Astusime edasi. Ja ennäe, korraga seisis meie ees hüiglaslik ristkülik näärikuuski — kõik sirges rivis otsekui diviisi paraadkolonn. Aga keegi ei tihanud kirvest rihma vahelt kahmata. «Mehed, need on ju siia kunagi istutatud. Tulevane kultuurmets!» kuuldus hüüdeid.

Kuused jäid kasvama. Latid aga toodi üle jõe teiselt kaldalt metsapadrikust.

See oli ränk töö. Umbes Narva jõe laiune Luuga oli tulvil kevadvetest. Kiire vool. Oli meeletut rassimist, et parv järeleseotud lattidega trossi abil üle jõe vedida. Aga seda tuli korrata kümneid kordi, enne kui piisav kogus latte oli käes. Mõnigi mees tegi läbi külma supluse, kõigil aga olid peopesad verirakkus. Ent õhtul lõkke ääres rõivaid kuivata-

des heideti väsimusele ja kõigele vaatamata endistviisi tüsedat sõdurinalja...

See ootamatult kustki ajukurust väljahüpanud pilt oli nii ere, nii värske ja sugestiivne, et küllap vist tahtmatult naeratasin, sest kuulsin äti meelekibedusest vabisevat häält: «Sa, pimeloom, viil naarat!»

Seletasin asja ära.

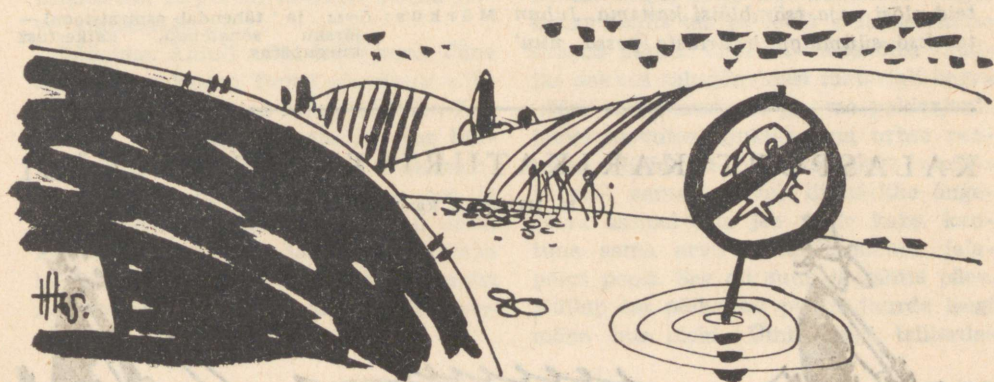
«Vaat nuu olli üks õige ja tubli mihe. Aga noil mõtlastel, kes selle ilosa puukese ärr laastive, tules käe maha raiduda, nigu vanasti tetti rüüvlitega... Nii kaua, ku ma mäleta, kasvi ta sääl perve pääl ja inemistel oll hää miil teda kaeda... Ilo tege üks rõõmu, nimä — ilo ja rõõm — omma ju kaksiku...»

«Mõtslased» ise olid juba kuhugi edasi läinud. Ainult nende «vigvam» — korratu hunnik kuuseoksi — lõsutas lüürakuusest veidi eemal.

Loojuv päike paistis meile otse näkku. Ja äkki ma märkasin silmanurgast: taadi hõredavõitu valges habemes kiiskasid tillukesed briljandid. Pilku pöörates nägin piki tema näovagusid tasa-tasa allapoole veeremas pisaraid, mis hiljukesi libisesid habemesse...

KALASPORT KARIKATURISTI PILGU LÄBI

H. HIIBUSE karikatuur

Vaikelu.

TAEVASKUALÕ!

(Põlva murdes)

Pildike lapsepõlvest. Esitamiseks estraadil.

Tegevus: ema koorib toas kartuleid ja poisid sisenevad. Järgneb kõne. Ema väljub, poisid peavad salaja vaikselt nõu. Isa pistab pea aknast sisse, labidavars peos, ja vaatab, kus poisirüblikud on, mida nad teevad. Viimane poiste hüüe ukselävelt. Isa vaatab neile järele, raputab pead.

*

«Imä, mi lääme Taivaskualõ kaema, kuis nuu' liinamehe' naide õngitsõmise massinidega kallo püüdvä?»

«Ah tsusku teid kõiki ummi massinidega! Ma taha kaia, kos tuu soboruutsna jäi! Kas lehmähaina' umma otsitu ja tsiakartohvli' tsaetu?!»

«Imä, vanatsõdsõ lubass täämbä eski haina' tuvva ja mi' olõmi' tagasi nigu-ütskui hüdsi õnnõgi!»

«Imä, mi' käüme iks kõrra tsuklõmah kah, jõõh um vesi joba lämmi nigu sann!»

«Kaegõ, et ti' mul kar'(j)a aos tagasi olõt. Lehmä tulõva täämbä väläh nüssä ja teid olõsi vaja tsämbläisi kaitsma. Juhan tsusksõ süümaigu hüürläste pessä, nuu'

nüüd kah nigu maruh, ei piävä' eski elä-jit paigah. Vask peräpõrgoline karaski üle aiambulgu kapstaluumõ sisse ja sõkso kõik ütte rukka. Kos ti' ollit, et eläjä' nii ummapääd jäiti? Ku esä kah lupas, sõs võitõ kävvä!» — — —

*

«Esä, imä käskse meil jõõviirde kaema minna, kuis nuu' liinamehe naide õngitsõmise massinidega kallo püüdvä, et mudku ajava õnnõgi vändäst ümbre ja viputasõ vapa ja õng aise kalla jõkõpite takah nikagu kätte saa. Kas sakkah lupat, esä?»

«Tahan mulkus! Tuu no mõni jutt! Aiah olõsi kah vaja jo midägi tetä, a ti' aelõdõ ümbre nigu mõtsalise'. Kaegõ, et ti' prohvusõ' mul sääntse' hulkmise' perämädses jätät, ja ku vesi külm um, ei tohi tsuklõma joht minnä!»

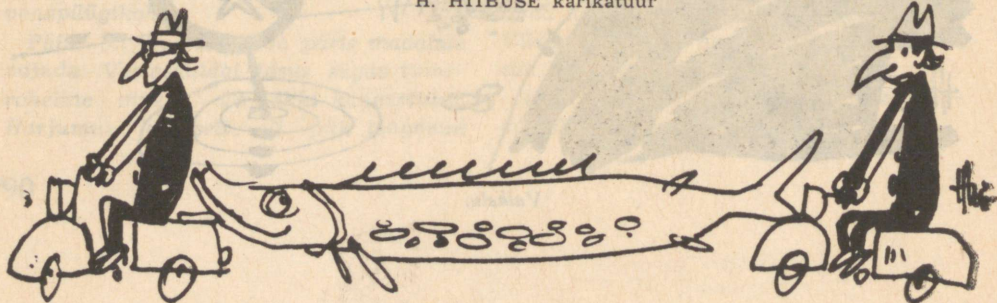
«Hääkülh, hääkülh, mi tulõmi õkva väega ruttu tagasi!

Osvalt — uu! Krõstjan — uu! mi joba lääme Taivaskualõ.»

Märkus: õ=ei ja ' tähendab aspiratsiooni — järsku sõnalõppu, katkestust kurgupäras.

KALASPORT KARIKATURISTI PILGU LÄBI

H. HIIBUSE karikatuur

Vana kalamehejutt.

R. KULD

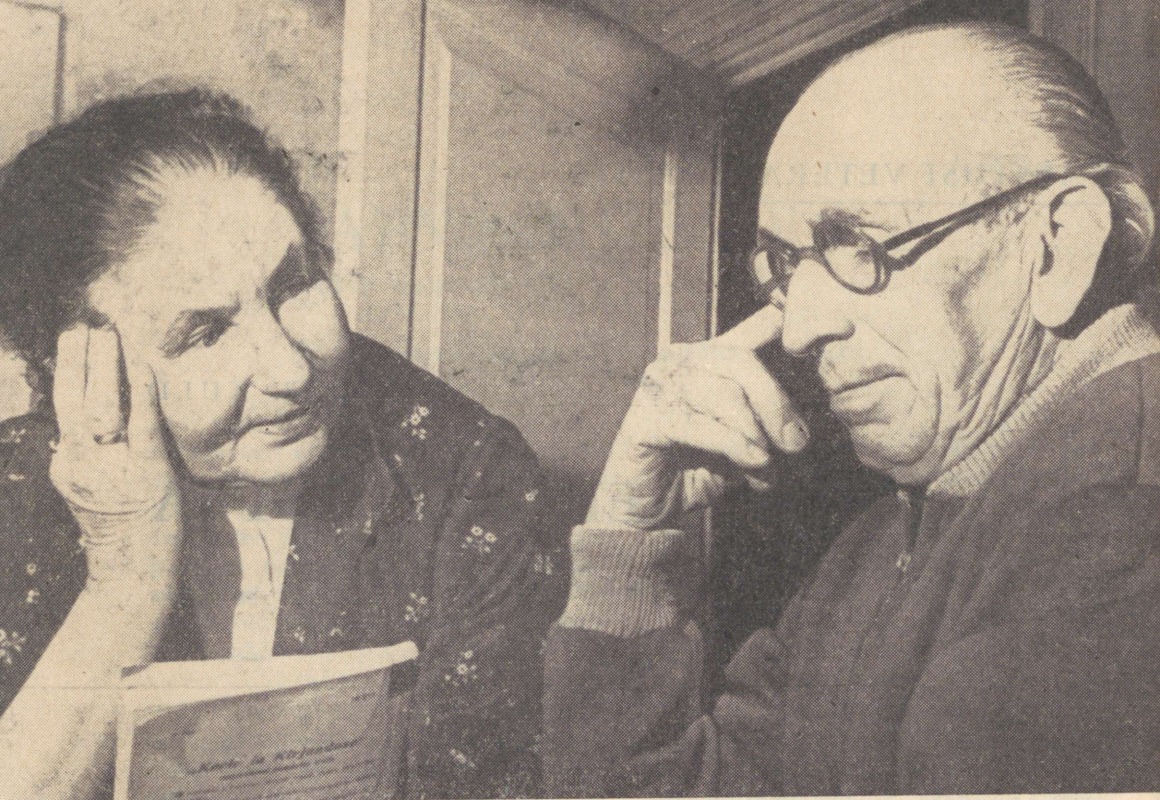
SÕNAKE REIN KIRDEST JA TA ELUKAASLASEST

Anda Sinust enam-vähem äratuntavate näojoontega portree on omaette probleem. Keerukas ja mõtlemist nõudev ülesanne. See pole õoussi otsimine taskulambiga linnapargis. Et tabada iseloomulik, tuleb Sinu komplitseeritud isikupära vaadelda mitmest aspektist. Mitte ainult kalamehena. Eelkõige aga tuleb lammutada barjäär, mis kaitseb Sind avalikkuse sissetungi eest Sinu isiklike arvamuste tsitadelli. Mis selleks teha? Äraproovitud ründerelv niisugusel korral on intervjuu. Sinu juures variseb ka see plaan kokku, sest vihkad sellist «ülekuulamist» nagu kojamees kiilasjääd. Umbes nii, et parem räägime Viitna järve viidikatest...

Räägime. Ainult mõni teine kord. Täna aga ütleme Joosep Tootsi sõnadega: «Mis kinni ei jää, see saab kinni löödud!» Toimetaja käib kurjalt peale ja egas büllletäänis tohi valget lehte olla. Kakskümmend aastat on küllaltki pikk aeg ja selle jooksul on puhutud juttu nii ühest kui teisest. Sõelale on jäänud mõni ivake ka Sinu enda jutust. Eks anname muistneist sulle hambale proovida. Niisiis: alustame!

Algas Sinu «soomusepalavik» üsna varases jõmpsikaeas nagu enamikul meist. Enne lülitumist «suurde püüki» tuli Sul nii mõnigi emalt saadud piparkook poolitada vanaveli Juhaniga. Alles siis võeti Sind kaasa Lihuveskile... kalakotti ja ussikarpi tassima. Peab ju õpiipoiss alustama luuast ja labidast. Ülim õnn oli, kui teinekord kohakaaslusel õnnestus mõnele haugipulgale jõhvsilmus «kõrvade» taha sokutada. Tollal seda kala meie vetes veel liikus.

Järvakandi klaasipuhuja Heinrich Kirde kalapüügist suurt lugu ei pidanud. Seetõttu tuli korduvalt näidata oma nutust nägu, enne kui ihaldatud õngekonks leidis tee poeletilt seitsmeaastase avatud pihku. Vabriku laisavõitu raudjas pakkus sabajõhvidest materjali õngenoõri valmistamiseks ja ema palderjanipudel loovutas ujukiks oma urbse peakatte. Nüüd oli püügikomplekt olemas ja veel samal päeval liikus ühe õngeridva asemel alla jõe poole kaks, kantuna sama arvu rutakalt sibava jalapaari poolt. See oli suur ja tähtis päev. Küllap sai päike sel puhul juurde isegi mõne uue pleki. Ümberringi trillerdas

südasuvi. Maailm tähistas uue kalamehe sündi...

Juba rüblükuna oli Sul looduse vaatlemiseks selge silm, kuigi Sa ei kandnud siis veel prille. Karjapoispõli Rohkama laanekurus õpetas Sind seda nägema ja armastama. Sa joobusid linnuvidinast ja rühikate mändide klatšijutust tuulepoistega. Sind kutsusid endaga üle latvade tundmatusse kaugusse kappavad pilvelambad ja kanarbikus selitades ratsutasid Sa mõttes nende turjal silmapiiritagusesse maailma. Seal, oma kujutluste ime-riigis, elasid Sa julget ja laia elu, kuni ... põõsa tagant ilmus nähtavale metsavaht vembлага... «Lehmad tallavad külvilanki, sina, logard, põõnutad kanarbikus nagu kõuts ahjukapis...»

Ja nii edasi.

Muinasmaast oli saanud taas karmi tegelikkust hõnguv Järvakandi oma rõõmude ja ristiga. Tõprakari eelistas looduslüürikale lopsakat suutäit, lehmade unistuseks olid pilgeni tulvil udarad. Kodus ootasid aga triibulised.

See kõik ei takistanud veel sama päeva lõunavaheajal Järvakandi rabalaugastel pesitsevatel roolindudel imetlemast ühe õnetu mehe viilikirja tagumikku. Ka seekord jäid porgandipeenrad rohimata.

Aastad veeresid nagu haavlid libedal kaldpinnal. Äkki Sa märkasid ülahuulel esimesi udemeid. Nii nigelaid, et raske oli arvata, kas tulemas on suled või karvad. Ometi sisendas avastus kindlustunnet ja sisehäääl sundis otsima oma rada elus. See rada tõi Sind Tallinna. Kaugused said tabatavaiks ja «sa lahku-

sid isakodust üle ääretute veeväljade» — üle Velise jõe...

Peagi kujutasid Sa endast Pirita veeasukatele tõsist nuhtlust. Seda märkis ära ka tolleaegne ajakirjandus. Need olid rikkad ja mälestusväärsed aastad. Kui praegugi Sinult küsida, milline on Su suurim sürpriis kalavetel, vastaksid Sa arvatavasti nii:

«Küllap ikka see kahekümnekilone lõhepurakas, mis Pirita jõel «lennuki»-augus sügisel forellipüügil minu kolmikule aetud ööussi haaras...»

Naisevõtt on mehe elus pöördelise tähtsusega sündmus. See on abielumeeste elutarkus. Sellele paratamatusele töid ohvri Sinagi. Asetasid oma paljukiidetud poissmehepõlve priiuse peanupu alandlikult abielugiljotiini alla. Sageli tähendab niusugune samm võrdumist paljudest lemmikharrastustest ja juurdunud elutavadest. Võimutunnused perekonnas saavad uue kandja. Sinul selles suhtes vedas. Kalalkäikudest tingitud väikesed nägelmised lõpetas kalapüügiga oskuslikult seotud uisutamisetk Raasiku jõele. Rikkalik saak ja võrreldamatud püügielamused tegid sellest päevast alates Su eluseltsilisest Jevgeniast Sinu alalise püügikaaslase.

Meie, mehed, oleme harjunud mõnes asjas naispere ees endile looma mõningaid privileege. Ikka tugevam pool ja nii. Ent alati ei ole see sedasi. Kalavetel oleme tihti saanud naistelt «tuulutada» ja seda mitte üksnes Sina ja mitte üksnes o m a naise käest.

«Jevgenia Kirdel on erakordne kalaõnn...»

Nii olen kuulnud oma reputatsiooni kaitsvat mehi, kes kalapüügivõistlustel on sunnitud tunnistama end võidetuks Sinu andeka õpilase ees. Aga kas ainult õnn? Selgema pildi saamiseks peaks ära tooma veel teisegi samas lausunud repelliigi:

«Ta püüab ju Reinu tehtud sikuškaga...»

Küllap on ütlejatel omajagu õigustki. Meistri kätt tuntakse tema õpilase kaudu. Ka õnn on hüva asi.

Südamelähedane on Sulle töö noortega. Tänaeid tegusid tehes elad Sa homses. Sa tahad sellest sitkest savist vormida mitte kalapüüdjaid, vaid kalasportlasi. Nii tänapäeva kui ka tuleviku õngemees peab eeskätt olema kalavete hoolikas peremees ja väsimatu kaitsja, alles siis võib mõelda püügile. See joon on Sinu pedagogika üks põhiluseid noorte kalasportlaste kasvatamisel. Ja see joon on ainuõige.

Tallinna Kalasportklubi hälli juures olid Sa üks esimesi lutihoidjaid. Truuks oled Sa jäänud talle tänaseni, kuigi vahepeal..., aga mis me vana asja enam meelde tuletame. Eksamikomisjoni alalise liikmena oled Sa nõudliku pilguga mõõtnud iga uue «noorsõduri» ravisammu, et ta käiks ühte jalga vanade veterani-dega ja oleks «raskeks rusikaks» kalavete kaitsel saagitsejate ning röövpüüdjate vastu.

Palju on olnud juttu Sinu kuldsetest kätest. Tõsi, need käed ei tee sellele julgele võrdlusele häbi. Sa oled mees, kes teeb olulise osa püügiabinõudest ise, ja aitad mõnel «saamatul» sõbramehelgi «pilli timmi» panna. Sinu meistritööd iseloomustab range nõue: püügiriist peab olema mitte üksnes kvaliteetne, see peab olema ka ilus! Ilu tunnetamine Sinu juures on saanud erilise kõlajõu just Sinu loomingu ja see väljendub igas Sinu valmistatud püügivahendi pise-maski details. Seda nõuet ei esita Sa ainult endale. Meenub, millise pahameelega Sa kiikasid kord Keila jõel minu ajahambast rõugearmiliseks puretud spinninguritva.

«Astu mõnikord läbi,» lausused. «Tõmbame lakikorra peale. Nii on näotu...»

Jah, nii oli tõesti näotu!

Kuigi olulisema osa tulest, mis Sinus põles, röövis Suur Isamaasõda, kulutad Sa jääke armutult, kui klubis vajatakse

Sinu abi. Sa sead klubi huvid alati kõrgemale isiklikest huvidest. Mäletan Sind mullu abikaasaga Pirita jõe ääres lõhepüügi esimesel päeval tegemas kalakaitsealist kontrolli ajal, mil teised püügiloaomanikud maadlesid kärestikul kümnekiloste lõhehiiglastega. Ainult täisvereline kalamees mõistab, millist endakontrolli ja loobumisjõudu nõuab selline samm. Ent mis parata, igal peol peab keegi lõpuks ikkagi täitma ka pileti-kontrolööri tänamatut ülesannet, saamata ise osa peorõõmudest. Sina aga tunned end hästi selleski rollis.

Teie teeneid kalaspordi igakülgset

arendamisel on hinnatud vääriliselt — teile mõlemale on antud kalaspordi teenelise aktivisti austav nimetus. Sellele lisaks veel üle veerandsaja diplomi ja aukirja. See on asja illustratiivne külg. Suurim tasu kõigest on aga rõõm tehtud tööst. Ja selle vähesuse üle ei või Sa nuriseda.

Tõmmates kokku oma jutupauna krookpaela, tahan Sulle, Rein, pihtida ühe oma isiklikest arvamistest: Sina, vana sõber, oled leidnud oma rongile sirged rööpmed. Nüüd pole muud kui kõik õlikraanid viimseni valla ja täisauruga edasi! Lõppjaam on alles kaugel.

Päikesetõus Tamulal.

A. IVASKI foto

REGULEERIVAIK MÄÄRUSI, EESKIRJU JA JUHENDEID

JUHEND RINNAMÄRGI «SUUR KALA» VÄLJAANDMISEKS VSÜ «KALEV» TALLINNA KALASPORTDIKLUBI LIIKMETELE

1. VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordiklubi juhatus autasustab suuri kalaisendeid püüdnud kalasportlasi — klubi liikmeid rinnamärgiga «Suur kala».
2. On kolme värvi märke: pronks-, hõbe- ja kuldmärk, mis antakse välja vastavalt püütud kala suurusele.
3. Rinnamärgi «Suur kala» normatiivid:

Jrk. nr.	Kalaliik	Kaal (kg)		
		pronks	hõbe	kuld
1	Lõhe	10,0—13,0	13,0—16,0	üle 16,0
2	Meriforell	3,5—4,5	4,5—5,5	üle 5,5
3	Haug	4,0—6,0	6,0—8,0	üle 8,0
4	Koha	3,0—4,0	4,0—5,0	üle 5,0
5	Ahven	0,8—1,0	1,0—1,5	üle 1,5
6	Latikas	1,7—2,2	2,2—3,0	üle 3,0
7	Säinas	2,0—2,5	2,5—3,0	üle 3,0

4. Kalasportlasele, kes on püüdnud kolm nii suurt kala, mille puhul autasustatakse kuldmärgiga, antakse pärjaga kuldmärk.
5. Rinnamärgiga «Suur kala» autasustatakse kalasportlast, kes on püüdnud isiklikult suure kala Eesti NSV veekogust. Klubi liige peab olema täitnud oma kohustused klubi vastu. Püütud kala kohta esitab kalasportlane klubile hiljemalt 7 päeva jooksul järgmised andmed:
 - a) püügi kuupäev ja kellaaeg;
 - b) veekogu nimetus ja püügikoha ligikaudne kirjeldus;

- c) ilmastikutingimused;
- d) püügivahend (ritv, tamiil) ja sööt;
- e) kala pikkus (töönduslik ja üldine), kaal ja sugu. Kalade täpse vanuse määramiseks tuleb lisada vähemalt 5 soomust, lõpuskaareluid ja selgrootülisid. Soovitav on lisada foto kalast ja püügikirjeldus;
- f) tunnistajad.
6. Kala püüdmise mitteküllaldase tõestatuse või andmete puudulikkuse korral rinnamärki «Suur kala» välja ei anta.
7. Suure kala püüdnud klubi liige:
- a) saab vastava järgu rinnamärgi «Suur kala» ja märgi kandmist õigustava tunnistuse, kusjuures pronks-, hõbe- ja kuld-rinnamärgi ostab märgi saaja, pärjaga kuldrinnamärk antakse aga klubi poolt tasuta;
- b) tema nimi kantakse vastavasse registreerimisraamatusse.
8. Suuri kalu püüdnud kalasportlaste autasustamine toimub klubiõhtutel üks kord kvartalis.
9. Käesolev juhend hakkab kehtima alates 1. aprillist 1965. a.

VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordiklubi juhatus

KOOSKÖLASTATUD

24. aprillil 1965. a.

H. FEDER,

Eesti NSV Ministrite Nõukogu
Metsamajanduse ja Looduskaitse Peavalitsuse
juhataja

KOOSKÖLASTATUD

24. aprillil 1965. a.

A. PÄRN,

«Vostbaltrõbvodi» juhataja asetäitja

KINNITAN

24. aprillil 1965. a.

R. SIRGE,

Eesti NSV Spordiühingute
ja -organisatsioonide Liidu Nõukogu
Kalaspordiföderatsiooni presiidiumi
esimees

KALAPÜÜGIEESKIRJAD

**PAUNKÜLA VEEHOIDLAL, PIRITA JÕE, KUIVJÕE, HARKU JÄRVE
JA TISKRE OJA, RÄTSEPA JÄRVE JA TAMMETALU JÄRVE, AEGVIIDI
NIKERJÄRVE, VAHEJÄRVE JA URBUKSE JÄRVE KOHTA**

1. Käesolevad eeskirjad kehtivad järgmistel veekogudel ja liikumiseks vajalikel kitsastel kaldavöönditel:

a) Paunküla veehoidlal, mille kalasportlikud majandajad on VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordiklubi, VS «Jõud» Harju rajooni Kose Kalaspordiklubi ja VS «Jõud» Rapla Jahindusklubi kalaspordisektsioon;

b) Pirita jõel, mille üks osa (jõesuus olevate muulide merepoolsetest otstest kuni Vaskjala paisuni) on VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordiklubi kalasportlikul majandamisel ja teine osa (Vaskjala paisust kuni Paunküla veehoidlani) on VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordiklubi ja VS «Jõud» Harju rajooni Kose Kalaspordiklubi kalasportlikul majandamisel;

c) Kuivjõesel (jõeselähtest kuni suubumiseni Pirita jõkke), mille kalasportlikud majandajad on VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordiklubi ja VS «Jõud» Harju rajooni Kose Kalaspordiklubi;

d) Harku järvel, mille kalasportlik majandaja on VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordiklubi;

e) Tiskre ojal, mille kalasportlik majandaja on VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordiklubi;

f) Rätsepa järvel ja Tammetalu järvel (mõlemad Harju rajoonis), mille kalasportlik majandaja on VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordiklubi;

g) Aegviidu Nikerjärvel, Vahejärvel ja Urbukse järvel, mille kalasportlik majandaja on VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordiklubi ja VSÜ «Kalev» Tapa Kalaspordiklubi.

Üldeeskirjad

2. Käesolevad eeskirjad on antud Eesti NSV Ministrite Nõukogu 1960. a. 22. detsembri määrusega nr. 513 kinnitatud eeskirja «Kalapüügieeskirjad Eesti NSV siseveekogude kohta» § 4 alusel kalapüügi, kalakasvatuse ja kalakaitse korraldamiseks punktis nr. 1 nimetatud veekogudel, mille kohta kehtivad kõik Eesti NSV siseveekogude kalapüügieeskirjad, normid ja nõuded käesolevas eeskirjas toodud muudatuste, täienduste ja eritingimustega veekogude järgi.

3. Vajaduse korral võivad veekogude majandajad kehtestada ajutisi püügikeelde.

4. Töenduslik kalapüük on nimetatud veekogudes keelatud, kui selleks ei ole vastavat eriluba ja veekogu majandajate nõusolekut.

5. Allvee-kalasport on eespool loetletud veekogudes keelatud.

6. Kõigil kodanikel on õigus kala püüda ühe lihtkäsiõngega kaldalt ja jäält, kui veekogu kohta ei ole kehtestatud täiendavaid keelde. Söödakala (elus- või surnud kala ja konn) kasutamine on keelatud.

Märkus. Lihtkäsiõngeks nimetatakse kalapüügivahendit, mis koosneb rullita ja rõngasteta riidvast, kuni 6 m pikkusest nõõrist, ujukist ja ühest üheharulisest konksust.

7. Kõigil Eesti NSV organiseeritud kalasportlastel (klubide, seltside ja seksioonide liikmetel ning külalistel), kellel on kehtiv kalasportlasepilet, on kalapüük lubatud kaldalt ja paadist kuni kolme sportliku püügivahendiga, milleks on spinning, lendõng, tonka (ühel tonkal mitte üle kolme konksu), käsiõng (mitte üle 2 konksu riidva kohta), vedel (paadimootori kasutamisetä), tirk (nõõri otsas võib olla ainult üks tirk), kirplant ja ankurdamata ketasund. Kalasportlastel on lubatud söödakala (elus- või surnud kala ja konn) kasutamine (korraga mitte üle kahe), kui see ei ole keelatud käesoleva eeskirja järgmistes punktides või täiendavates eeskirjades.

Kalasportlased võivad elussööda püügiks kasutada väikest kahva või muud selleks ettenähtud püügivahendit, mis ei sobi suuremate kalade püügiks.

8. On keelatud:

a) haugide püük, mille pikkus (ninamikust kuni sabakiirte alguseni) on alla 40 sm;

b) ühel isikul püüda päevas üle viie haugi;

c) haugide püük jäälagunemisest kuni 15. maini (incl.);

d) jääalusel püügil söödakala (elus- või surnud kala ja konn) kasutamine;

e) vikerforellide püük, mille pikkus (ninamikust kuni sabakiirte alguseni) on alla 25 sm;

f) ühel isikul püüda päevas üle kolme vikerforelli;

g) vikerforellide püük 1. jaanuarist kuni 15. maini (incl.).

9. Kalastamisel ei ole üldreeglina lubatud minna varem kohal olnud kalastajale lähemale kui 10 m vastava nõusolekuta.

10. Iga veekogul või selle kallastel viibija peab käituma distsiplineeritult, täitma ohutustehnika nõudeid ja säilitama kalastamiseks vajalikku vaikust. On keelatud ka kalastajate häirimine. Iga kalastaja peab pidama püütud kalade arvestust ettenähtud korras.

11. Kalastaja ei tohi oma püügilolevast püügivahendist minna kaugemale kui 10 m.

12. Igasugune kalapüük lähemal kui 50 m tähistatud tehiskoelmute, samuti nende rikkumine ja lõhkumine on keelatud.

13. Veekogude majandajate nõusolekuta on keelatud veekogudele rajada kalasportibaase, -paadisadamaid ja paigutada paate (välja arvatud Pirita jõgi paatide paigutamise osas). Vajaliku korra kehtestamiseks ja hoidmiseks on veekogude majandajatel õigus anda välja vastavaid eeskirju.

14. Rangelt on keelatud veekogude risustamine, reostamine, teadaannete ja siltide maharebimine ning rikkumine.

ERITINGIMUSED

Paunküla veehoidla

15. Paunküla veehoidlal ja selle kaldaribal tuleb rangelt kinni pidada kõigist veehoidla kohta kehtestatud sanitaareeskirjadest.

16. Üksikisikud, kes soovivad Paunküla veehoidlal paate pidada, peavad astuma mõne kalasportorganisatsiooni liikmeks, registreerima paadi ettenähtud korras ja kandma sellele registreerimisnumbri.

17. On keelatud:

a) kasutada paadimootoreid veehoidlal liikumiseks ja kalastamiseks, välja arvatud kalakaitse ülesannete täitmiseks;

b) kasutada kummipaate ja muust ujumaterjalist parvi;

c) kalapüük igasuguste undadega.

Pirita jõgi ja Kuivjõgi

18.

(Lõhe- ja forellipüügi küsimus on selgitamisel, mistõttu käesoleva punkti tekst jäetakse välja.)

19. On keelatud:

a) asetada püügivahendit endast kaugemale kui 5 m;

b) kalastaja nõusolekuta läheneda tema püügivahendile lähemale kui 5 m;

c) lõheliste pesadel käimine 1. oktoobrist kuni 1. juulini;

d) ehitada ilma eriloata tõkkeid;

e) mootorpaadi kasutamine ülalpool Lükati silda (kuni Paunküla veehoidlani).

20. Lepaimude püük on kalasportlastel lubatud ka lõheliste püügi keelualal, kuid ainult pudelmõrraga ja kaldalt.

21. Lõhe ja meriforelli kudemisaegne keeluala on jõesuudmest kuni Lagedi pumba-maja paisuni.

Harku järv ja Tiskre oja

22. Sõude-, veemootori- ja jääpurjespordialaste treeningute ja võistluste puhul on kalasportlased kohustatud taanduma tsooni, mida ei kasuta eespool mainitud alade sportlased.

23. Korkõnõgega püüdes ei tohi kalastaja Harku järvel läheneda teisele kalastajale tema nõusolekuta lähemale kui 5 m ja tonkaga püügil lähemale kui 10 m. 100-meetrisel kaldaribal Tiskre oja lähte juures ei ole lähenemise keeldu.

24. Talipüügil ei tohi püügiaugu diameeter jääs olla suurem kui 20 sm.

Aegviidu Nikerjärv, Vahejärv ja Urbukse järv

25. Urbukse järvel on kala- ja vähipüük lubatud ainult VSÜ «Kalev» Tallinna Kalaspordiklubi poolt väljaantud sportliku kalapüügi lubadega (kaasa arvatud püük lihtkäsiõnõgega).

26. On keelatud:

- a) ühel isikul Urbukse järvest püüda päevas üle kolme latika;
- b) Urbukse järvel vähipüügil kasutada üle viie nata;
- c) ühel isikul püüda Urbukse järvest päevas üle 30 vähi;
- d) ühekambriliste kummipaate ning laudadest, palkidest või muust ujuvmaterjalist parvede kasutamine;
- e) pesupesemine.

Lõppeeskirjad

27. Järelevalvet käesolevate eeskirjade täitmise üle teevad ühiskondlikud ja riiklikud kalakaitseinspektorid, metsamajanduse- ja looduskaitsetöötajad ning miilitsatöötajad.

28. Käesolevate eeskirjade rikkujaid trahvitakse kehtivate seaduste alusel.

29. Seoses käesolevate eeskirjade kehtestamisega kaotavad kehtivuse kõik teised punktis nr. 1 loetletud veekogude kalapüügieeskirjad.

KOOSKÖLASTATUD
27. septembril 1965. a.

N. GENINA,

«Võstbalttrõbvodi» juhataja

KOOSKÖLASTATUD
27. septembril 1965. a.

E. MARTINSON,

Sisevete Kalamajanduse Valitsuse
juhataja

KINNITAN
27. septembril 1965. a.

R. SIRGE,

Eesti NSV Spordiühingute
ja -organisatsioonide Liidu Nõukogu
Kalaspordiföderatsiooni presiidiumi
esimees

TÄIENDAV EESKIRI

PAUNKÜLA VEEHOIDLA, PIRITA JÕE, KUIVJÕE, HARKU JÄRVE JA TISKRE OJA, RÄTSEPA JÄRVE JA TAMMETALU JÄRVE, AEGVIIDU NIKERJÄRVE, VAHEJÄRVE JA URBUKSE JÄRVE KALAPÜÜGIEESKIRJADE JUURDE.

Käesoleva eeskirjaga täiendatakse ja muudetakse osaliselt Eesti NSV Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidu Nõukogu Kalaspordiföderatsiooni presiidiumi poolt 24. aprillil 1965. a. kinnitatud «Kalapüügieeskirjad Paunküla veehoidla, Pirita

jõe, Kuivjõe, Harku järve ja Tiskre oja, Rätsepa järve ja Tammetalu järve, Aegviidu Nikerjärve, Vahejärve ja Urbukse järve kohta» järgmiselt.

1. Täiendada nimetatud eeskirjade punkti nr. 7 esimest lauset («...kalapüük on lubatud kaldalt ja paadist...») sõnadega «ning jäält» (s. t. «...kalapüük on lubatud kaldalt ja paadist ning jäält...»).

2. Täiendada nimetatud eeskirjade punkti nr. 17 («On keelatud: ...») järgmiselt:

«d) ühel isikul püüda päevas üle viie latika;

e) ühel isikul püüda päevas üle viie linaski.»

KOOSKÖLASTATUD

4. oktoobril 1965. a.

Eesti NSV Spordiühingute
ja -organisatsioonide Liidu Nõukogu
Kalasportiföderatsiooni presiidiumi
esimees

R. SIRGE

KOOSKÖLASTATUD

4. oktoobril 1965. a.

VSÜ «Kalev» Tallinna
Kalasportklubi juhatase
esimees

R. TRUVE

KINNITAN

4. oktoobril 1965. a.

Ida-Balti Basseini
Kalavarude Kaitse ja Taastamise ning
Kalapüügi Reguleerimise Valitsuse
juhataja

N. GENINA

MERIFORELLI- JA LÖHEPÜÜGI EESKIRJAD PIRITA JÕE KOHTA.

1. Käesolevad eeskirjad kehtestatakse Eesti NSV Ministrite Nõukogu 1960. a. 22. detsembri määrusega nr. 513 kinnitatud eeskirja «Kalapüügieeskirjad Eesti NSV siseveekogude kohta» paragrahv 4 alusel, juhindudes NSV Liidu Kalamajanduse Tootmiskomitee 1965. a. kirjadest nr. 23-02 10. märtsist ja nr. 22-02 11. augustist.

2. Käesolevad eeskirjad kehtivad Pirita jõe kohta (Lagedi pumbamaja paisust kuni jõesuus olevate muulide merepoolsete otsteni).

3. Käesolevate eeskirjadega kehtestatud korra eesmärgiks on:

a) tõsta ja kaitsta lõhe- ja meriforellivarusid ühiskondliku aktiivi kaasatõmbamisega;

b) stimuleerida ühiskondlikust tööst (kalakaitse, kalakasvatus, kalasporti arendamine jne.) osavõtnud aktiivi tegevust kalasportlaste premeerimisega meriforelli- ja lõhepüügiks erilubade väljaandmisega.

4. Pirita jõel on lõhe- ja meriforellipüük lubatud aasta ringi ainult VSÜ «Kalev» Tallinna Kalasportklubi poolt väljaantud erilubade alusel ja selleks kehtestatud korras, mis on kooskõlastatud «Vostbaltröbvodiga».

Loomanik võib:

a) püüda päevas ühe meriforelli (alammõõt 45 sm) või ühe lõhe (alammõõt 56 sm);

b) 15. septembrist kuni 15. novembrini (kaasa arvatud) püüda kokku kolm meriforelli või lõhet, kusjuures samal ajavahemikul on ka teiste kalaliikide püük eriloata keelatud.

5. Lõhe- ja meriforellipüügi keeluala on jõesuus olevate muulide merepoolsetest otstest kuni Lagedi pumbamaja paisuni (100 m ulatuses allpool paisu on aasta ringi igasugune kalapüük keelatud).

6. Vastavalt eespool toodule lugeda osaliselt muudetuks kõik teised Pirita jõe kohta varem kehtinud kalapüügieeskirjad.

KOOSKÖLASTATUD
ENSV Riikliku Kalavarude Kaitse ja
Taastamise Inspektsiooniga
24. veebruaril 1960. a.

V. REDIKSON,
Inspektsiooni ülem

KINNITAN
03. märtsil 1960. a.

A. VAIKSAAR,
ENSV Spordiühingute
ja -organisatsioonide Liidu Nõukogu
aseesimees

KALAPÜÜGIEESKIRJAD TÜRI KALASPORTDIKLUBILE KINNISTATUD VEEKOGUDEL.

§ 5.

Keelatud on püüda Türi Tellisetehase juures olevaist savikarjäärdest kuld- ja hõbekokre kahvadega, mõrdadega ja muul viisil. Püük on lubatud käsiõngega isikutel, kellel on kehtiv kalasportlasepilet, kusjuures päevane püügikogus ei tohi ületada 2 kg isiku kohta.

VS «Jõud» Türi Kalaspordiklubi nõukogu

ENSV RAKVERE RAJOONI TÖÖRAHVA SAADIKUTE NÕUKOGU TÄITEVKOMITEE

OTSUS

30. juunist 1965. a. nr. 122 Rakveres

KALA- JA VÄHIPÜÜGI KEELU KOHTA.

Rajooni kala- ja vähivarude kaitsmise ja taastamise eesmärgil Rakvere Rajooni TSN Täitevkomitee

otsustab:

1. Keelata kalapüük 3 aastaks Kunda (Võhu) jõel Rakvere—Rannapungerja maanteest kuni Roela ktilani. Kalastamist lubada ainult spinninguga.
2. Keelata vähipüük vähivarude taastamise eesmärgil kõigil Kunda jõe harujõgedel, Loobu jõel ja vähikatku tõkestamiseks Mustoja jõel 3 aastaks.

*Rakvere Rajooni TSN Täitevkomitee esimees (E. Mikker)
Rakvere Rajooni TSN Täitevkomitee sekretär (I. Kivimaa)*

EESTI NSV PAIDE RAJOOINI
TÖÖRAHVVA SAADIKUTE NÕUKOGU TÄITEVKOMITEE

OTSUS

16. detsembril 1964. a. nr. 189 Paides

KALAPÜÜGI KEELUST PÄRNU JÕEL JANDJA VESKIPAISUL.

Paide Rajooni TSN Täitevkomitee, läbi vaadanud VS «Jõud» Türi Kalaspordi-klubi juhatuse taotluse Pärnu jõel Jandja veskipaisul kalapüügikeelu kehtestamiseks

otsustab:

Keelata Pärnu jõel Jandja veskipaisul igasugune kalapüük igal aastal alates 01. novembrist kuni 01. maini (talvepüügihooajal).

*Paide Rajooni TSN Täitevkomitee esimehe asetäitja (E. Aesma)
Paide Rajooni TSN Täitevkomitee sekretär (A. Vestmann)*

**VSÜ «KALEV» PAIDE KALASPORDIKLUBILE KINNITATUD
VEEKOGUDEL KEHTIVAD ERIESKIRJAD SPORTLIKUKS KALAPÜÜGIKS.**

EESKIRI NR. 1.

Forellivarude kaitse.

§ 1.

Forelli-veekogudeks selle eeskirja ulatuses on:

1. Vodja jõgi ja Pärnu jõe lõik Vodja jõe suubumisest Mündi sillani;
2. Prandi allikad koos Seinapalu (Prandi) jõega kuni Koigi magistraalkraavini;
3. Vahuküla allikad koos Alliku jõega ja Preedi jõe lõik Vahuküla — Preedi maanteest Preedi—Udeva maantee sillani;
4. Norra allikad koos Oostriku jõega;
5. Völingi oja;
6. Roosna-Alliku allikad.

§ 2.

Igasugune kalapüük on keelatud aasta läbi järgmistes forelli-veekogudes:

1. Vodja jõel, algusest kuni Tallinn—Tartu maantee sillani;
2. Prandi allikatel;
3. Norra allikatel koos Oostriku jõega kuni 1 km Aruküla—Jõeküla maantee sil-
last allavoolu;
4. Roosna-Alliku allikates.

§ 3.

Ülejäänud forelli-veekogudes on püük lubatud 01. juunist kuni 14. septembrini ainult spinninguga (landi asemel ei tohi kasutada elus- ega prepareeritud sööta) ja lendõngega (kunstkärbsega).

§ 4.

Jõeforelli alammõõduks on 19 sm, vikerforellil 25 sm. Väiksemamõõdulised kalad kuuluvad vette tagasilaskmisele.

§ 5.

Eesti NSV Riikliku Kalavarude Kaitse ja Taastamise Inspeksiooni loal ja Paide Kalaspordiklubi järelevalvel on lubatud teistesse veekogudesse ümberpaigutamiseks sugukalade püük Inspeksiooni poolt ettenähtud hulgal ja püügiviisidega.

§ 6.

Käesolevate püügieeskirjade rikkujaid karistatakse kuni 50 rublase rahatrahviga ja kalaspordiorganisatsiooni kodukorra kohaselt kuni organisatsioonist väljaheitmiseni.

Paide Kalaspordiklubi

Eeskiri on koosõlastatud 12. jaan. 1961. a. Eesti NSV Riikliku Kalavarude Kaitse ja Taastamise Inspeksiooni ülema kt. ja on kinnitatud 12. jaan. 1961. a. Eesti NSV Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidu Nõukogu esimehe kt. poolt.

E E S K I R I N R. 2.

1. Anda välja klubi juhatuse poolt päevalubasid forelli-veekogudele keeluaegadel ja keelukohtadesse püügiõigusega kuni 3 forelli päevas tingimusel, et see moodus aitaks võidelda röövpüügi vastu.

Eeskiri on vastu võetud klubi konverentsi poolt 30. jaanuaril 1965. a.

E E S K I R I N R. 3.

Eeskirjad Väinjärve kalasportliku majandamise kohta.

1. Käesolevad eeskirjad on välja antud Eesti NSV Ministrite Nõukogu 22. detsembri 1960. a. määruse nr. 513 lisa nr. 1 § 4 alusel sportliku kalapüügi arendamiseks ja kalakaitseks Väinjärvel.

2. Väinjärv kuulub VSÜ «Kalev» Paide Kalaspordiklubi majandamisele ja hooldamisele ning sellest järvest võib kala ja vähki püüda või sõudepaate kasutada ainult käesolevas eeskirjas ettenähtud korras.

3. Töönduslik kalapüük Väinjärvel on üksikutel ja kõrvalistel organisatsioonidel keelatud. Samuti on keelatud kalapüük lõhke- ja mürkainetega, tulirelva, elektri-voolu, ahingu, harpuunpüüsi ja teiste torkeriistadega, ridaõngedega, harkundadega, võrkude, mõrdade ja igasuguste teiste siin nimetatata vahenditega.

M ä r k u s : igasuguste püügivahenditega järvel või selle kaldavööndis viibimine loetakse kalapüügiks.

4. Sportlik kalapüük isiklikuks otstarbeks (müügi õigusega) on lubatud ainult päikese tõusust loojanguni:

a) kõigile kodanikele ühe lihtkäsiõngega ainult kaldalt;

M ä r k u s : elussööda kasutamine on kategooriliselt keelatud.

b) kõigil organiseeritud kalasportlastel, kellel on eeskirjadekohane ja pikendatud kalasportlasepilet, on kalapüük lubatud kaldalt ja paadist spinninguga, kuni viie ankurdamata ketasunnaga, ühe vedeli, kahe tonka (mitte üle kolme lipsu), tirguga ning kuni kolme käsiõngega (söödavalik vaba).

Märkus: lihtkäsiõngeks loetakse püügivahendit, mis koosneb rullita ja rõngasteta ridvast, kuni kuue meetri pikkusest nõrist, ujukist ja ühest üheharulisest konksust.

5. Vähipüük on lubatud kõigile kodanikele mitte rohkem kui viie nataga kaldalt. Teiste püügiviiside ja -vahendite kasutamine on kategooriliselt keelatud.

6. Iga kalastaja peab rangelt kinni pidama Eesti NSV veekogude kohta kehtivate kala- ja vähipüügieeskirjadega kehtestatud alamõoduliste kalade ja vähkide püüdmise keelust ning nõudma sellest keelust kinnipidamist ka teistelt kodanikelt.

7. Iga kalastaja peab käituma järvel distsiplineeritult, säilitama kalapüügil vaikust ja mitte segama teisi kalastajaid. Kalasportlane peab kaasas kandma kalasportlase piletit ja rangelt kinni pidama spordieetika ja -distsipliini põhimõtetest.

8. Kõik Väinjärvel asuvad paadid kuuluvad registreerimisele VSÜ «Kalev» Paide Kalaspordiklubis. Iga paadile annab registreerija tunnistuse ja numברי, mis tuleb värvida ning selgesti loetavalt kanda paadi täävi (ninaosa) kummalegi küljele, numברי suurusega mitte alla 20 sm.

Õöseks tuleb paadid kindlalt lukustada paadisilla juurde. Registreerimata paadid kuuluvad veekogult kõrvaldamisele. (1963. a. alates registreerib paate ja annab numברי Paide Rajooni TSN Täitevkomitee.)

9. Väinjärve kasutamine veelindude kasvatamiseks on lubatud ainult VSÜ «Kalev» Paide Kalaspordiklubi poolt selleks eraldatud ning kasutaja poolt kindlalt tarastatud järveosal.

10. Käesolevatest eeskirjadest kinnipidamist on õigustatud kontrollima kõik organiseeritud kalasportlased ning miilitsa- ja kalakaitseorganite esindajad vastava dokumendi esitamisel.

11. Käesolevate eeskirjade rikkumise, selle mahitamise või rikkumisele kaasaaitamise eest on kalakaitseorganitel õigus määrata administratiivkorras ametiisikutele ja üksikutele kodanikele rahatrahvi kuni 50 rbl., ettevõtetele, asutustele ja organisatsioonidele kuni 500 rubla. Vajaduse korral saadetakse materjalid eeskirjade rikkujate kohta prokuratuuri süüdlase kriminaalvastutusele võtmiseks.

VSÜ «Kalev» Paide Kalaspordiklubi

Eeskiri on kooskõlastatud Riikliku Kalavarude Kaitse ja Taastamise Inspektsiooni ülema kt. 10. aprillil 1961. a. ja kinnitatud Eesti NSV Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidu Nõukogu aseesimehe poolt 13. aprillil 1961. a.

EEKIRI NR. 4.

Igasugune kalapüük on keelatud Pärnu jõel koos lisajõgedega Järva (Reopalu) jõe sissevoolust ülespoole (Järva jõgi kaasa arvatud) 01. jaanuarist kuni 01. maini (01. mai välja arvatud).

VSÜ «Kalev» Paide Kalaspordiklubi

Eeskiri on kinnitatud 1964. a. märtsis Eesti NSV Kalavarude Kaitse ja Taastamise Inspektsiooni ülema poolt.

KALASPORTLASE MEELESPEA

Iga kalasportlane on kogenud, et kalaretkelt tagasi jõudes on enesetunne hea. Ent sageli meenuvad mõnedki häirivad asjaolud, mis kipuvad üksteise järel igal väljasõidul korduma ning mõju avaldama saagi suurusele ja tujule.

Paljude suurte kogemustega õnge- ja spinningusõprade elutarkust võiks kokku võtta järgmiselt:

SAGELI HÄIRIB:	ABIVAHEND VÕI ETTEVAATUSABINÕU
märg lökkematerjal	lõkke süütamiseks kasutada KUIVPÕLETUSAINET
kummisäärikusse või kummipaati tekkinud auk	KUMMLIIM ja -lapp ning tükike liivapaberit
vihmakeebi rebenemine	liim « VINIKS » ja tükk vihmamantli materjali
jalgade higistamine sääri- kuis	kasutada higistamisvastast vedelikku « BUROOL »
sääseparv	katmata kehaosadele määrida « SÄÄSETÕRJEVAHENDIT »
õli, määre vms. kätel	pesemisvahend « FLORAPON »
tuhmunud lant	läige tuleb tagasi « FLORA » METALLIPUHA- STUSVAHENDI «AL» abil
pragunenud käenahk	parandamiseks määrida käsi mett sisaldava KÄTEŽELEEGA «FLORA»
külm toit paadis või telgis	kasutada «Flora» TURISTIDE PLIITI
vee puudumine peatus- kohtades	1) habet saab kiiresti ajada vee ja pintsli- habemeajamiskreemi « FIGARO » abil 2) käed saab puhtaks, kasutades KÄTEPUHA- STUSVAHENDIT «ROLLER» 3) kuidas kala püüda kuival maal — selle kohta nõu ei oska anda.

KÕIKI NIMETATUD VAHENDEID TOODAB
TARBEKEEMIA TOOTMISKOONDIS «FLORA», KES
SOOVIB KÕIGILE KALAPÜÜGIHARRASTAJAILE:

KIVI KOTTI!

On kasulik meeles pidada, et...

...HOIUKASSASSE KOGUTUD
RAHAGA VÕIB OSTA HINNALISI
ASJU

... RAHA JA ASJADE LOTERIIL
VÕIB 30 KOPIKAGA VÕITA

*sõiduauto,
pianiino,
mootorratta,
külmutuskapi*

VÕI MÕNE MUU HINNALISE ASJA

SÕLMIB KODANIKEGA KINDLUSTUSLEPINGUID:

ÕNNETUSJUHTUMITE VASTU

JÄÄVA TÖÖVÕIMEKAOTUSE JA SURMA PUHUL.

SEGA-ELUKINDLUSTUSE LEPINGUID

KOKKULEPITUD KESTUSE ÜLEELAMISE,
ÕNNETUSJUHTUMIST PÕHJUSTATUD
JÄÄVA TÖÖVÕIMEKAOTUSE
JA SURMAJUHTUMIKS;

HOONETELE JA KODUSELE VARALE

TULEKAHJU JA TEISTE LOODUSÕNNETUSTE VASTU;

TRANSPORDIVAHENDITELE

AVARIIDE JA LOODUSÕNNETUSTE VASTU;

LÄHEMA INFORMATSIOONI SAAMISEKS
PÖÖRDUGE KINDLUSTUSINSPEKTUURIDE VÕI
RIIKLIKU KINDLUSTUSE AGENTIDE POOLE

Loodusesõbrad!

KUI OLETE OTSUSTANUD SOETADA AKVAARIUMI VÕI TERRAARIUMI,

siis palume Teid pöörduda Tallinna Zooloogiakauplus-kombinaadi poole (aadress: Tallinn, Vana-Tooma 1/3, Raekoja platsi juures, telefon 433-00), kus antakse Teile nõu akvaariumi-terraariumialastes küsimustes.

KAUPLUS-KOMBINAADIS ON SUURES VALIKUS

- akvaariumitarbeid,
- eksootilisi kalu,
- kalade ja lindude toitu,
- õngesportlastele kalasööta
(organiseeritud ettetellimisel)

KAUPLUS-KOMBINAADILT VÕITE TELLIDA VÕI
LASTA VALMISTADA

- linnu- ja loomakaavikuid (topiseid)
ja akvaariume (igasugustes mõõtudes)

ZOOLOOGIKAUPLUS-KOMBINAAT
VARUSTAB TEADUSLIKKE ASUTUSI

- katseloomadega

KAUPA VÄLJASTATAKSE KA LUNAMAKSUGA
ETTETELLIMISI VÕETAKSE VASTU KIRJALIKULT
JA KA TELEFONI TEEL

ASUTUSTELE JA ORGANISATSIOONIDELE MÜÜK
KA PANGAÜLEKANDEGA

PALUME KÜLASTADA ZOOKAUPLUS-KOMBINAATI!

KALASPORTLASED!

Veekogude äärde minnes
on kasulik kaasa võtta
kondiitritoodete vabriku
„KALEV“

toitvaid
maiustusi

NÕUDKE
KAUBANDUSVÕRGUST
MEIE VABRIKU
KÕRGEKVALITEEDILISI
KUMMITOOTEID:

kummilante,
korvpalle
ja mänguasju

TALLINNA TÖÖSTUSKAUBASTU
SPORDITARVETE KAUPLUK

„Dünamo“

NIGULISTE TN. 10, KULLASSEPA TN. 4,
TALLINNAS, TELEF. 424-44, 491-71, 497-48

SIIT

LEIAB SPORTLASKOND
SUURES VALIKUS

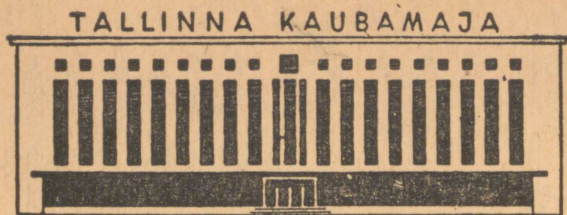
**SPORDI-,
KALASTUS- ja
JAHINDUSTARBEID,
FOTOAPARAATE ja
FOTOTARBEID,
SPORDITRIKOTAAŽI ja
-JALATSEID,
MOOTORRATAID,
MOTOROLLEREID ja
JALGRATAID.**

MÜÜK KA JÄRELMAKSUGA,
ASUTUSTELE PANGAÜLEKANDEGA

KÜLASTAGE MEIE KAUPLUK!

30 kop.

A-27905

TALLINNA KAUBAMAJA

pakub suures valikus

KALASTUS-
JA LAHITARBEID

PAATE
JA PAADIMOOTOREID

*

MOOTORRATAID,
MOTOROLLEREID
JA MOPEEDE

*

mitmesuguseid

SPORDIRÕIVAD
JA -JALATSEID